המודיע

בטאון אגודת ישראל העולמית — ירושלים

...יום ה', פ' וישב כ"ג כסלו תשמ"ז (25 בדצמבר 86)
...היומי: בבלי — בבא קמא צ"ד; ירושלמי — יבמות פ"ד

שנה ל"ח גליון 10671
38 אג"ח כ' מע"מ

שופט יחקור פרשת ואנונו באיטליה

רומא, — החקירה סביב הסתבכות בדבר הופעתו של מרדכי ואנונו ברומא תופקד בידי השופט האיטלקי דומניקוסיקה. הוא בעל נסיון רב בחקירת פרשיות ריגול — נודע אתמול ממקור משפטי איטלקי.

השופט סיקה ערך גם את החקירה בפרשת התקפת המחבלים בנמל התעופה פיומיצ'ינו ברומא ב־27 בדצמבר אשתקד.

מר סיקה מתכוון לדרוש דו"ח לא מאת המשטרה האיטלקית ... ביעת טרור ומאת השירותים החשאיים האיטלקיים. כמו כן הוא מתכוון לצאת לנמל התעופה הבינלאומי פיומיצ'ינו, כדי לנסות למצוא עדי ראייה להופעת ואנונו, אם אכן היתה הופעה כזו.

... ג'דה, — מאחר מלך סעודיה ... שר רשמית את מינויו של ... שאם נאזר כשר הנפט במקומו ... ל אחמד זאכי ימאני, שהודח ... אוקטובר. (ע"ר וע"צ).

צ'אד מוסרת על קרבות עזים בהרי טיבסטי

נג'אמנה, — צ'אד מסרה אתמול, כי לוב פתחה בהתקפה אווירית ויבשתית גדולה על אזורים ומורדים צ'אדיים לשעבר בהרי טיבסטי שבצפון המדינה.

המיפקדה הצבאית מסרה, כי קרבות עזים פרצו לפנות בוקר בעיירה זואר, לאחר שלוב פתחה במיתקפה אווירית ויבשתית "עצומה". נמסר, כי העיירה עולה באש. (ע"י וע"צ).

ארגון ערבי איים לפוצץ עיריה באיטליה

רומא, — סוכנות הידיעות האיטלקית "אנסא" מסרה, כי במשרדיה בביירות נתקבל אתמול איום לפוצץ בנין עיריה באיטליה, משום שאיטליה לא נענתה לדרישות לשחרר אסירים ערביים.

הודעת האיום, שנכתבה בערבית, נחתמה על ידי "התאים המהפכניים הערביים". נאמר בה, כי הארגון החליט ללמד לקח קשה לממשלת רומא, לפוצץ הלילה בנין עיריה. אך לא נמסר באיזו עיר יבוצע הפיגוע. (ע"ר).

צה"ל פעל נגד מחבלים בכפר מיידון בלבנון

נהרסו מבנים והושמדו כלי רכב

כוח צה"ל פעל אתמול בבוקר נגד מחבלים בכפר מיידון בלבנון המרוחק כשלושה ק"מ מצפונית מאיזור הבטחון.

הפשיטה בכפר בוצעה ע"י כוחות חיל רגלים בשילוב מסוקי תקיפה.

הכוחות הרסו כמה מיבנים בכפר. השמידו כלי רכב לרבות רכב כבד שנשא מיקלע כבד.

זוהי הפשיטה השניה שמתבצעת בכפר זה בחודש האחרון. את הפשיטה הקודמת ביצעו כוחות צה"ל וגם בה נהרסו בתים והושמדו כלי רכב.

כתב עתיים שלמה זהר מוסר כי בחודשים האחרונים אובחנה חזרה של מחבלים ושיעים קיצוניים לכפר מיידון הנטוש ברובו. הכפר נוח להתבססות מחבלים ושמש כבסיס התארגנות ליציאה לפיגועים. מכפר זה יצאו, פעמים רבות, חוליות מחבלים שביקשו לפגוע בכוחות צד"ל וצה"ל ובכמה מקרים עלה הדבר בידם. מכפר זה גם המטיר אש פעמים רבות על מוצבי צד"ל, הנמצאים על קו רצועת הבטחון. (עתיים).

מנכ"ל משרד החוץ ייצא לארה"ב

מאת סופרנו המדיני

יוסי ביילין, המנהל המדיני הבכיר במשרד החוץ, עומד לצאת לוושינגטון לשיחות על היחסים ההדדיים שבין ארה"ב וישראל, וכפי שמניחים יעלו בשיחותיו עם ראשי משרד המדינה האמריקאי האפשרויות והסיכויים לקידום תהליך השלום במזה"ת, בעקבות המגעים הקודמים עם הגורמים השונים.

כיון שזהו ביקור ראשון של אישיות מדינית בבירת ארה"ב לאחר התפוצצות פרשת משלוחי הנשק לאיראן, הועלה ללא ספק מעורבותה של ישראל בפרשה זו, אולם מר ביילין הביע את תקוותו שזה לא יהיה הנושא המרכזי בשיחותיו.

הקבינט הכלכלי ידון היום בקיצוץ בבטחון

גם השרים שרון וברלב מתנגדים לקצץ בתקציביהם

מאת סופרנו הכלכלי

הקבינט הכלכלי, הדן בקיצוצים בתקציב המדינה ישמע היום את התנגדותו של שר הבטחון, יצחק רבין, לקיצוץ תקציב הבטחון. אתמול הביעו את התנגדויותיהם השרים אריאל שרון וחיים בר־לב.

שר הבטחון מתנגד לקצץ 180 מיליון שקל מתקציבו. צפוי כי לפחות מחצית משרי הקבינט, השרים שמעון פרס וגד יעקובי מהמערך, יתמכו בעמדת שר הבטחון.

אתמול הופיע בפני הקבינט הכלכלי שר התעשיה והמסחר אריאל שרון, שהתנגד לקיצוץ הנדרש בתקציב משרדו וטען כי הקיצוץ בפועל גבוה בהרבה מ־34 מליון שקל, כפי שטוען משרד האוצר.

שרון הצביע על חומרת הקיצוץ וטען כי הדבר יגרום להקפאת הקמת מפעלי תעשיה חדשים והרחבת מפעלים קיימים בעיקר באזורי פתוח.

שר המשטרה, חיים בר לב, נפגש אתמול עם שר האוצר וביקש ממנו לדחות בשנה את הפחתת מספר התקנים במשטרה ב־550 משרות. בר לב התנגד גם לקיצוץ תקציב המשטרה בשישה מליון שקלים.

● אלכסנדריה, — נשיא צרפת פרנסואה מיטראן, המבקר עתה במצרים, נועד אתמול לשיחה בלתי רשמית של שעה עם נשיא מצרים, חוסני מובארק. (ע"ר).

שוחרר בן ערובה צרפתי בלבנון

ביירות, — ארגון מחתרת שיחרר אתמול את אחד משני בני הערובה הצרפתיים, שבהם החזיק בלבנון יותר מ־290 יום.

אורל קורנייה, בן 54, מרשת הטלוויזיה הצרפתית ערוץ־2, שנחטף ב־8 במארס במערב ביירות המוסלמית, הובא על ידי מכונית מרצדס שחורה למרחק של 50 מטר ממלון "בוריוואז'", לשם הלך ברגל. (ע"צ וע"ר).

נמשכים הקרבות בין הסורים והסונים בצפון לבנון

ביירות, — מעשי דיכוי קשים מצד הסורים בעקבות הקרבות שהיו בשבוע שעבר בטריפולי בקצבא טוריה לבין הסונים, גרמו למותם של 100 איש באבלוסיה, מסרו אתמול עתונים לבנוניים, בהסתמכם על בתי החולים.

קרבות עזיין התנהלו אתמול באזור דניה 25 ק"מ ממזרח לטריפולי, בין הצבא הסורי לבין הסונים שנסוגו לשם. (ע"צ).

מודעי דורש תיק ביצועי

— מאת סופרנו המדיני —

בהתקרב סוף השנה האזרחית, מועד קיום הבטחתו של ראש הממשלה שמיר לשר יצחק מודעי להעניק לו תיק ביצועי, גברה הפעילות בנידון, כנראה כתוצר תיאום מסוים בין ראש הממשלה המשתדל לקיים את הבטחתו, ובין שרי הליכוד, המתנגדים בתוקף לשובו של מודעי לשר המשפטים.

ההצעה המתגבשת, לפי שעה, היא, שתיק המשפטים, המוחזק בידי שריר, יועבר לידי השר קורפו, והלה יוותר על תיק התחבורה לטובתו של השר מודעי.

לפי שעה מתנגד קורפו להרצ־את תיק התחבורה מידו.

אלפי סטודנטים סיניים הפגינו בעיר טיאנג'ין

פקינג, — אלפי סטודנטים הפגינו אמש בעיר טיאנג'ין שבצפון־מזרח סין, זו היתה לפי חות העיר הסינית ה־12 שבה נערכו מחאות של סטודנטים מ ראשית החודש.

טיאנג'ין היא עיר נמל גדולה ובה 8 מיליון תושבים. (ע"ר וע"צ).

הגר"י חלמיש למנוחות

רבנים אדמו"רים ראשי ישיבות רבני ערים, אישי ציבור וקהל רב ליווה למנוחות את הגאון רבי ישעיהו חלמיש זצ"ל רב ואב"ד נחלת יצחק.

ספוד למנוח בביהכנ"ס הגדול בשכונה, ראש ישיבת חברון חבר מועצגה"ת הגאון רבי שמחה זיסל ברודיא, ראש ישיבת חברון הגאון רבי אברהם פרבשטיין, המנהל הרוחני של ישיבת סלבודקא, הגאון רבי משה טיקוצינסקי, כ"ק האדמו"ר מספינקא, כ"ק האדמו"ר רבי אלימלך שפירא, הרב הראשי לת"א יפו הגאון רבי דוד הלוי, הרב הראשי לפ"ת, הגאון רבי ברוך שמעון סלומון, הרב הראשי לצה"ל, אלוף הרב גד נבון, ומר פנחס שיינמן יו"ר המועה"ד לת"א.

מסע הלויה יצא מביהכנ"ס הגדול רגלי לבית העלמין הישן בנחלת יצחק, כאשר הקהל הרב ותלמידיו של המנוח נושאים את המיטה לבית העלמין, שם הובא למנוחות בחלקת האדמו"רים והרבנים.

כל המספידים עמדו על גדלותו ושקידתו בתורה ועל זכותו כהרבצת תורה ובהעמדת דורות של רבנים ודיינים.

הרבנות בירושלים אוסרת חגיגות נצריות בבתי מלון

מאת סופר "המודיע"

הגאון רבי יצחק קוליץ, רבה הראשי של ירושלים אמר אמש, כי הרבנות תנקוט באמצעים נגד בתי מלון שיערכו חגיגות ומסיבות לרגל חגאות נצריות. יחד עם זאת התירה הרבנות עריכת מסיבות חנוכה בימים אלה בבתי המלון.

הוא הסביר כי מכיון שהשנה חל ראש השנה האזרחית בימי החנוכה, כפי שקורה אחת לעשר שנים הסכימה הרבנות להרשות אך ורק מסיבות חנוכה.

הרב יהושע פולק מ"מ יו"ר המועצה הדתית בירושלים והממונה על מחלקת הכשרות הבהיר אתמול בפגישה עם מנהלי בתי המלון, כי זוהי הסעיית הציבור ועלילה לקשר בין משבר התיירות בארץ לבין אי עריכה של טקסים נוצריים שנמשכים שעות מספר: תייר בא לירושלים, יהודי כל יהודי, בגלל קדושת העיר והוא מבין שיש ערכים יהודיים שבכלל לא עולה בדעתו לפגוע בהם. הרבנות לא תשנה ממנהגיה בגלל תיירים נצרים כשם להבדיל שהותיקן לא ישנה ממנהגיו בגלל תיירים יהודים.

תחזית מזג האויר

מעונן חלקית וטמפרטורות גבוהות בעיקר בהרים.

הטמפרטורות, ירושלים 10 עד 21, תל אביב 11 עד 21, חיפה 11 עד 21, צפת 9 עד 17, טבריה 8 עד 22, באר שבע 7 עד 23.

לגליון היום
מצורפים 4 עמודים
תוספת
השייכים לגליון מחר ערש"ק פר' וישב
העמודים מסומנים
א, ב, ג, ד.
המודיע

הספד על הגר"נ פרצוביץ היום ברמות פולין

מספד תמרורים על הגאון רבי נתן פרצוביץ זצ"ל יתקיים הערב בבית־הכנסת "אוהל־יוסף" בשכונת רמות פולין בירושלים.

יספידוהו הרבנים הגאונים רבי יעקב גלינסקי, רבי משה אהרן שטרן, רבי שלמה ניימן, רבי מתתיהו כץ, רבי זלמן גודמן, רבי שלמה זלמן העשין ורבי שבתי בנימין פינק.

לפני כן תתקיים התחלת כתיבת ספר תורה לע"נ הגאון זצ"ל.

אלפים בהלוויית מרת שרה רבקה לודמיר ע"ה

קהל אלפים המום ומזועזע מבני ירושלים החרדי ליווה אמש בהלויה רוויית־יגון ואפופת־תוגה למנוחות את האשה החשובה ורבת־החסד מרת שרה רבקה לודמיר ע"ה, רעייתו של יבדלח"א הר"ר יחיאל לודמיר, מחשובי חסידי ביאלא בירושלים ובתו של הרה"ח רבי שאול יעקב ווינפלד, מיקירי ירושלים — שנספתה בתאונת דרכים מחרידה בכביש ירושלים—ת"א. בת 44 היתה בפטירתה.

מסע ההלויה יצא מבית ההלויות, "שמגר", שם נאספו מאות רבות מידידי המשפחה, מוקיריה ידידיה, שבתדהמה עמוקה ויגון קודר האזינו לדברי פרידה קורעי לב מפי בעלה ר' יחיאל הי"ו שבכה את האסון הנורא והאבל הכבד שירד על המשפחה הענפה הנודעת בארץ ובחו"ל. לאחר מכן המשיכה ההלויה לעבר רחבת ישיבת רוזין ברחוב מלכי ישראל ומשם המשיכה רגלי עד סוף רחוב מאה שערים לעבר חלקת הקבר שניכרה במרומי הר הזיתים, סמוך לציון כ"ק האדמו"ר מביאלא זצוק"ל. בקרב קהל האלפים נראו רבנים ואישי תורה וביניהם האדמו"ר מביאלא שליט"א, שהלכו אבלים ההומים בעקבות האסון הטראגי הכבד.

נודעה כאשת־חיל יקרת־רוח, שרודפה צדקה וחסד, במיוחד בהסתר וללא היתראות, וגידלה בביתה את שמונת ילדיה — חמישה בנים ושלוש בנות, כשהקטן בן 8 בלבד — מתוך מסירות־נפש עילאית, כמיטב החינוך השרשי על מבועי התורה והחסידות הצרופה והצנע־לכת. הקפידה על קלה כחמורה ושמרה על משמר החינוך הטהור עד שהיתה למופת במשפחתה הנודעת, ורבת־הפאר.

אתמול נסעה במיניבוס, בדרך לת"א כדי להשתתף בשמחת בר־ית של מחותניה בת"א. לפתע־פתאום עלה הרכב על אי תנועה, בקרב הישוב בן שמן והתהפך מספר פעמים. עקב התאונה הנוראה היא נהרגה במקום, ואילו חתנה, בתה ונכדה בן השנתיים נפצעו והובהלו לבית החולים "אסף הרופא" שם אושפזו. דבר התאונה ותוצאותיה הגיעו לירושלים תוך זמן קצר וגרמו לאבל כבד ויגון שירד כחסף על כל מכירי המשפחה הרמה.

ברוך דיין האמת
אוי נא לנו כי חטאנו

בצער רב וביגון קודר מודיעים אנו על פטירתה הטראגית בדמי ימיה של האשה הדגולה והחשובה
מרת **שרה רבקה לודמיר** ז"ל
אשת הר"ר **יחיאל** הי"ו
בת הרה"ח רבי **יעקב הלוי ווינפלד** שליט"א
ההלויה התקיימה אמש בירושלים להר הזיתים
המשפחה המתאבלת
יושבים שבעה בביתה, רח' סורוצקין 22 ירושלים

לידידנו היקרים
הרה"ח יחיאל לודמיר ומשפחתו הי"ו
מעמקי־לבנו אנו מבקשים לצרף את דמעתנו אל כוס הדמעות והיגון על מותה הטראגי של
הרעיה — האם — הסבתא
מרת **שרה רבקה** ע"ה
יה"ר שיבולע המות לנצח ומחה ד' דמעה מעל כל פנים ומי שאמר לעולמו די יאמר לצרותינו די
ובנחמת ציון וירושלים תנוחמו ולא תוסיפו לדאבה עוד
ידידיכם עד
שמואל דריימן ומשפחתו

ברוך דיין האמת
בצער רב וביגון קודר אנו מבכים מרה על פטירתה של האשה החשובה
מרת **מרים פערל הולצמן** ע"ה
בת הרה"ח ר' **צבי אריה אייכלר** זצ"ל
אשת הר"ר **דוד הולצמן** הי"ו
שנפטרה אחרי יסורים קשים וממושכים
הלויתה התקיימה אתמול יום ד'
משפחות המתאבלות
הולצמן־אייכלר־ורטהיימר־כהן
ברנשטיין־פרידמן (חיפה)

במלאת שנה
לפטירתה של אשתי ואמנו
מרת **קילה — חנה כהן**
תתקיים אזכרה ביום ראשון כ"ו כסלו תשמ"ז בשעה 3.00 אחה"צ בבית העלמין בסנהדריה
שמואל כהן והמשפחה

שלמה נפתלי פדר בני ברק
גיטל נוימן רמת אהרן בני ברק
מאורשים
בס"ד, אור לכ"ג בכסלו תשמ"ז

בר־ציון ידלר־גולדברג פתח תקוה
צירה שפר שטוב בני ברק
מאורשים
בס"ד, אור ליום ה' כ"ג כסלו תשמ"ז

מרדכי סופר ק. מטרסדורף — ירושלים
פייגא רחל אפל ב"ר נחום גבעת שאול ירושלים
מאורשים
בס"ד, כ"ג כסלו תשמ"ז

משה פרידמן באר שבע
רבקה גרוס בני ברק
מאורשים
בס"ד, אור ליום ה' כ"ב כסלו תשמ"ז

ישיבת רבנו ישראל יעקב ד'חוסט
גבעת שאול — עיה"ק ירושלים ת"ו
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
קול רינה וישועה באהלי צדיקים
ברגשי גיל ושמחה וחרדת קודש מקדמים אנו בברכת מזלא טבא וגדיא יאה את מעכ"ק עטרת ראשנו
כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
לרגל שידוכי בנו היה הבחה"ח המופלא ומופלג בתורה ויר"ש חריף ובקי טובא צנא מלא ספרא
הרב **יעקב יוסף דוב לייפער** הי"ו
מבחירי ישיבת הגאון מטשיבין זצ"ל
עב"ג המצוינת והמושלמת מרת **מלכה פרומט** תחי'
בתו של הרב הנגיד החסיד המפורסם בנש"ק ומרביץ תורה לרבים
הי"ה הרב הגאון רבי **משה זייבאלד** שליט"א
רב ביהמ"ד "עטרת צבי־זידיטשויב" בתל אביב
ור"מ כולל וישיבת "בתוככי ירושלים" — ירושלים
והברכה אתנו היא להסבים הדגולים והגדולים פארי ישראל הי"ה
כ"ק מרן אדמו"ר **מחוסט** שליט"א — בורו פארק נ.י.
הרהגה"צ רבי **שמואל אלכסנדר אונסדורפר** שליט"א
רב ור"מ קהל "דברי חיים" דחסידי צאנז פ.ת.
יקבל נא ברכותינו מעומקא דליבא שיהא הזיווג עלה יפה יפה"ה בשעטומ"צ לבנין בית נאמן בישראל, ובורא עולם בקנין שלים זה הבנין לתפארת בית אבותיהם הקדושים, ומשמחה זו ישפע לכל בית ישראל שפע ברכות ושובע שמחות עד ביאת ינון אכי"ר
רמ"י הישיבה ותלמידיהן — **גבאי ומתפללי בית המדרש**

ברכת מזל טוב חמה ולבבית
לידידנו היקר ראש וראשון לכל דבר שבקדושה בעירנו איש המעש ורב הפעלים לתורה ולתעודה
הר"ר **אברהם בן ציון פרידמן** שליט"א
מוסר שעורנו בדף היומי לרגל שמחת אירושי בנו הבחה"ח
כמר **משה** נ"י
מבחירי ישיבת חברון המעטירה
עב"ג תחי'
יזכו לרוב נחת מכל יו"ח מתוך בריאות ושמחה
בורא עולם בקנין השלם זה הבנין לתפארת המשפחה הדגולה
המאחלים מעומקא דליבא
משתתפי ולומדי שעור הדף היומי
באר שבע

בס"ד
לאלו שלא הגיעו אליהם הזמנות מטעם שבושי דואר נא לראות הזמנה זו כאישית
בעזהי"ת אודה לד' בכל לבב על כל הטוב שגמלנו שהחיינו וקימנו בשמחת הבר מצוה של בננו הבחור
אליהו ישראל נ"י
הנני מתכבד בזה לקרוא בקריאה של חיבה לידידינו ואנ"ש להשתתף בשמחתנו שתתקיים בעזהי"ת במוצש"ק נר ב' דחנוכה תשמ"ז (27.12.86) בשעה 8.00 בערב בבית המדרש "נר יהודה" רח' ירושלים 6 בני ברק (בין רח' מימון ור' עקיבא)
ומשמחה זו ישפע שפע ברכה וכל טוב עלינו ועל כל ישראל אמן.
המצפה לישועת ד' בתוכככ"י
יחזקאל יוסף בן מוהר"ר שלמה בנימין הלוי
אשלג בני ברק
תחבורה: קוים 54 ,61
עליה תורה: אי"ה בשב"ק א' דחנוכה פ' וישב בבית מדרש "נר יהודה" רח' ירושלים 6 בני ברק
התפילה בשעה 8.30 בבוקר קידושא רבא במקום

כולל אברכים מצוינים "נר שמואל" עיה"ק ירושלים
רח' שערי ירושלים 1 (פינת הטורים)
ברכת מזל טובה מה מעומקא דליבא
שלוחים אנו בזה למעלת כבוד האי גברא רבא ויקירא, רב הפעלים לתורה ומוסר, בארץ ובתפוצות, ממייסדי ופטרון בית מדרשנו זך הרעיון, טוב הלב העולה במעלות "ימדרגת האדם"
כש"ת הרב **חיים שלום ישראל** שליט"א
ורעיתו הכבודה והצדקת תחי' ומשפחתו הרוממה והנכבדה
לרגל נישואי הבת הכלה המהוללה **אסתר** תחי'
עב"ג החתן המופלג בתורה ויראת שמים עדין הנפש ומוכתר בנימוסין ומידות טובות מבחירי ישיבת "קול תורה"
הרב אהרן ישראל הי"ו
בן ידידנו הדגול המשמח אלקים ואנשים המוסר נפשו להפצת תורה ויר"ש בצרפת
הרב **מנשה בנון** שליט"א
ורעיתו מנב"ת ומשפחתו שיחי'
עבי הגפן בענבי הגפן דבר נאה ומתקבל
יה"ר שזיווגם יעלה יפה בבנין עדי עד ויזכו לבנות בית נאמן בישראל ברוח ישראל סבא, ויזכו המשפחות לרוות נחת מהם ומכל יוצאי חלציהם
בברכת ראש הכולל
הרב ישראל דוד נייזנער שליט"א ומשפחתו והאברכים

ברכה לראש משביר
למורנו ורבנו
הגאון רבי **משה פינקל** שליט"א
מראשי ישיבת מיר
לאירושי בנו — ידידנו מבחירי ישיבתנו
הרב **אהרן** נ"י
בורא עולם בקנין השלם זה הבנין
שומעי לקחו בישיבת מיר

ברכת מזל טוב חמה
למעלת כבוד הרה"ג
ר' **סנדר ליפא שכטר** שליט"א
הדולה ומשקה ממימי התורה
לנשואי בנו היקר
הר' **יהושע ליב** נ"י
עב"ג תחי'
ישא ברכה מיינותן התורה" ברוח ובגשם ויהיו לתפארת אלקים ואדם
המברכים מעומקי הלב
הנהלת הכולל — **לומדי הכולל**
שעי"י ביהמ"ד "אגודת רעים"

למגדנית בריזל במיוחד למירי
לפתיחת המעדניה ברח' הרצל 6 בני ברק
עלו והצליחו
בברכה
ההורים
משפחות זורגר מתתיהו ושטיין כתריאל

מרכז "שיח סוד"
מוסדות לחינוך מיוחד
טל. 526898 — 273433 — ת.ד. 5788 ירושלים

תכנית ימי עיון
יום ראשון כ"ו כסלו נר ב' דחנוכה

8.30	התכנסות
9.00	דברי פתיחה הרב ברב לוי, מנהל שיח סוד
9.15–10.45	עזרה ראשונה. יעל
11.00–13.00	עקרונות הלמידה המתוקנת, הגב' פנינה רויאל
	יום שני כ"ז כסלו נר ג' דחנוכה
9.00–10.45	פיתוח אמצעי עזר בהוראה, גב' מאשה סוקולובסקי
11.00–12.30	עקרונות הוראה משקמת, הגב' יוכבד פביאן
12.30	סיכום גב' נעמי ברס

ימי העיון יערכו בבית ספרנו רח' המ"ג 1
המזכירות

הסתדרות אגודת ישראל בארץ ישראל
המרכז הארצי — מחלקת הארגון
כמה הודעות חשובות למוזמני מפגש החברים
ביום שני כ"ז בכסלו בשעה 10.00 בבוקר
במושב קוממיות
א. המועד האחרון לאישור ההשתתפות הוא היום בשעות 1־10 לפנה"צ במשרדינו טל־03-222152
ב. הזקוקים לתחבורה מאורגנת מתבקשים להודיע ע"ב לר"א דרסלר במשרדינו טל־03-222152
ג. ביום שישי כ"ד בכסלו לא תהיה קבלת קהל במשרדינו
בכנס ישתתפו נציגים בחירים של ההסתדרות הכללית קופת חולים, ולשכת המס אשר יענו לשאלות חברים

קהל מחזיקי הדת בא"י
מחר ערב ש"ק מברכים
תתקיים אי"ה
הגעלת וליבון כלים
בירושלים: בחצר הת"ת רח' יצחק שולל 4
ובב"ב: בחצר המוסדות רח' האדמו"ר מבעלזא 5
בין השעות 2־11 לפנה"צ
אפשרות לטבילת כלים במקומות הנ"ל
כניסה נפרדת לנשים

קהל מחזיקי הדת בא"י
ירושלים, רח' יצחק שולל 4
בני ברק, רח' האדמו"ר מבעלזא 3
הננו להודיע בזה כי
בימי החנוכה
מיום ראשון כ"ו בכסליו עד יום ראשון ב' בטבת
יהיו משרדינו פתוחים לקבלת קהל
בשעות הבאות:
בירושלים: בין השעות 10 — 12 לפנה"צ
בבני ברק: בין 1 ל־2 בצהריים
אחה"צ אין קבלת קהל

מכירה מיוחדת
של
כלי מיטה ופופים
סטים עם רבטל תוצרת ארה"ב היום, בין 10 — 7.30 בערב ברח' אלעזר המכבי 10, קומה ג' דירה ג' מקור ברוך ירושלים

רונית
ר' עקיבא 81, בני ברק
חנוכיות במבחר הגדול בעיר
קדשי, אופנהיים, כסף, ועוד מכל הסוגים
בתי חנוכיות מזכוכית מכל הסוגים
מתנות מרהיבות ומקסימות
הנחות גדולות לרגל החג

ידיד הצעצועים
רח' יעקב מאיר 2 י־ם
לקראת חנוכה
* כוסות לחנוכיות * פתילות צבעונים ועוד...

המתנה היפה לחנוכה!
לבן ולבת
חומש בראשית
מאירת עינים חלק א"ב
☆
מבצע חנוכה!
לישיבות ערב
לחברות תהלים
מחיר מיוחד
לפנות לטל. 02-819888

מבצע חנוכה
מתנות
רח' חזון איש 2 בני ברק

ספרים!!!
עד 10 תשלומים
ב"היכל הספר"
ר"ע 98 בני ברק
טלפון 785426

מבחר כלי כסף פמוטים גביעים ועוד חנוכיות
במבחר עשיר ובמחירי היצרן
"שהם"־אירנשטיין
רח' ר' עקיבא 76 ב"ב
טל: 788947

"הדייג"
האחים רוזנר
שוק מאה שערים
(בפיקוח ויסרמן)
מספרי הטלפון החדשים
829222
829445
נ.ב. משלוחים שלישי וחמישי בשעות הצהרים ורביעי אחה"צ
בתוצרה רוזנר!

דרשו את משחקי האיכות של
"הכל לגן"
"משחקי זכרון"
מפלסטיק קשיח
"חגים"־"תנכ"י"
להשיג בחנויות המובחרות

הדר היום

העולה על רוחכם לא יהיה

מ/ה. יש מי שמעונין בקיטוב מחריף והולך במערכת היחסים שבין הציבור החרדי לבין הציבור החילוני בארץ. לכן, מחפשים לעתים קרובות מדי נושאים שיהיה בהם כדי ליצור מוקדי מתח, שיש בהם כדי להכביד על הרגשתם של יהודים חרדים. הנושא האחרון שהועלה לסדר היום, זה ענין גיוס בני הישיבות לצה"ל. 39 שנים התקיימה המדינה בלי שחל שינוי בהסדר שנקבע על ידי דוד בן גוריון. היא עברה מספר מלחמות קשות מאד, שום נזק לא נגרם כתוצאה משחרורם של אלה אשר תורתם אומנותם, הזוכים לתורה בלבד. היו אלה מלחמות שהעמידו את המדינה בסכנת קיום, ובכל זאת לא העזו לבטל את ההסדר ולא גרמו לביטול התורה.

אנו מאמינים באמונת אומן, בזכות זו של לימוד תורה, ניצלה המדינה מאותן סכנות. אמונה זו אינה צריכה הסברים רבים מדי, תורה מגינה ומצילה.

מספרם של בני הישיבות הולך וגדל. יש לעובדה זו סיבות רבות. הראשונה בהן היא הגידול הטבעי שמרבה ספסלים בבית המדרש. ארץ ישראל נעשית כאבן שואבת לאלה אשר נפשם חשקה בתורה. היא נעשתה במשך השנים למרכז עולמי של לימוד תורה, אלה הבאים מוסיפים על הראשונים והיא נעשתה מוקד להשפעה רוחנית שאין גדולה ממנה.

וזהי עובדה שארץ ישראל יכולה להיות גאה בכך. עובדה זו מעוררת צרות עין של גורמים שונים. של אלה אשר גוזרו על עם ישראל כלייה רוחנית ח"ו.

לא מזמן נתפרסמו גם מספרים שהיו צריכים לזעזע את אמות הסיפים של החברה הישראלית, לפשפש במעשיה. מספר הצעירים ששירתו בצה"ל וירדו מן הארץ מגיע לדביזיות רבות. המדינה לא מצאה את הדרכים והאמצעים לעצור גל זה של חיילים וקצינים יורדים. הללו נמשכים יותר אל הנוחיות והחיים הקלים. זאת ועוד העבריינות בין בני הנעורים גואה והולכת מיום ליום ללא מעצור והשלטונות האחראים למערכת החינוך עומדים חסרי אונים נוכח מציאות זו. נגע הסמים פשט כנגע ממאיר בקרב הנוער ואין מי שיעצור אותו. מספר האנשים הנפלטים מן הצבא בגלל נגעים אלה רב, עד שאין איש סופר ואין מונה אותם. במצב דברים זה כאשר מספר העבריינים מבין אלה הלומדים תורה שואף לאפס ואין בינם כל הרעות שמנינו ולא אחרות שלא מנינו — יש מי שעיניו צרות בגידול מספר תלמידי הישיבות היושבים באהלה של תורה ומוותרים על תענוגות החיים, על קאריירה מבטיחה, ומקבלים על עצמם קשיים ומגבלות חמורות.

גם אלה שקיבלו על עצמם את "ההסדר" של מה שהם קוראים של תורה וצבא, מהרהרים לא אחת על הסדר זה שהוא להם לרועץ, אם הם באמת רוצים להתעלות בלימודה של תורה וגם הם מעדיפים את הישיבות הקדושות אך ורק ללימוד תורה לשמה.

אנו קובעים בצער רב, שהשאלה נתעוררה דוקא על ידי חברת הכנסת גאולה כהן מסיעת "התחיה" — סיעה שקיבלה קולות רבים של יהודים דתיים. האמנם: מהרסייך ומחריביך ממך יצאו? סיעה זו היא שניצלה את ההזדמנות לערער על ההסדר שקיים ועומד מאז קום המדינה, הסדר שעליו יכולים להיות גאים אלה אשר ההגיעו אותו ושמרו על קיומו גם באותן שנים, שבהן לא היתה סיעת אגודת ישראל חברה בקואליציה.

אין אנו חרדים על השינוי שעלול לחול חלילה וחס בהסדר הקיים. אנו חרדים ודואגים על הקיטוב החדש. אנו בטוחים כי אנשים אחרים במדינה ביניהם שר הבטחון יצחק רבין, ראש הממשלה וממלא מקומו יבינו כי הנזק הצפוי הוא גדול יותר פי כמה מן הרווח של גיוס כמה אלפי בני ישיבות. לא נוכל גם שלא להזכיר את החשש שאם תעלה ח"ו מזימה מרושעת זו לפגוע בתלמידי ישיבות היה תהיה גורם ישיר לירידה של צעירים, הגולה כולה תהיה כמדור ותתקומם בכל לבה ובכל נפשה נגד מזימה זו. כי זהי מזימה לא רק לבטל תורה מישראל, כי אם גם, להעביר על דעתם רבים מבני הישיבות ולהכניסם ח"ו למעגל הפשיעה והעבריינות הפוקדת את ישראל.

אנו יכולים לומר בלב שקט, העולה על רוחכם היה לא תהיה, יש בידי היהדות החרדית כח מספיק להתקומם נגד מזימה מרושעת זו. מזימה שיש בה רק כדי לקומם ולהגביר את המתח.

דובר משרד הדתות:

תימשכנה חקירות הכותל המערבי

במסגרת הדיון בדו"ח מבקר המדינה ערכה ועדת ביקורת המדינה ביקור בכותל ברחבה ובעיקר במינהרות והחפירות הכותל שנחשפו על ידי משרד הדתות מאז שחרור ירושלים.

מנכ"ל משרד הדתות הדריך את ועדת ביקורת המדינה בביקורה וציין בסיפוק כי משרד הדתות נקט בכל האמצעים הנדרשים מבחינה מקצועית לחזק את חפירות הכותל ולהבטיח בכך שלא תתעורר כל טענה בדבר סדקים במבנה הרובע המוסלמי בבין החפירות. המנכ"ל הציג חוות דעת של פרופ' גליק, מומחה בעל שם עולמי מהטכניון לפיה אין כל קשר בין החפירות לבין המתרחש ברובע המוסלמי.

המהנדס האחראי מטעם משרד הדתות לחפירות הכותל מר נפתלי קידרון הציג בפני הועדה את מפות החפירה וציין כי החפירות עומדות בכל הקריטריונים המקצועיים על מנת להבטיח מניעת הטענות בדבר סדקים ברובע המוסלמי.

לסיור נלוו נציגי אגף העתיקות במשרד החינוך אשר ציינו בסיפוק את שיתוף הפעולה עם עובדי משרד הדתות, נציגי משרד החוץ ועיריית ירושלים. בסיכום הסיור הביע המנכ"ל מר זבולון אורלב תקוה כי התכניות שנערכו על פי הוראת שר הדתות מר זבולון המר לביצוע המלצות דו"ח המבקר תקודמנה והמשרד ימשיך לבצע שיפוצים, ניכוי וחיזוקים על מנת להכין את הפרויקט כולו לביקורי המוני המבקרים בכותל.

משרד הדתות נערך להכנת תכניות אור קוליות וחינוכיות כדי לאפשר לשלושה מיליוני האנשים המבקרים בכותל בכל שנה ללמוד על הכותל וסביבתו.

המנכ"ל הבטיח שמשרד הדתות יהיה אחראי לביצוע כל התיאומים הנדרשים בין עיריית ירושלים ואגף העתיקות על מנת להבטיח שלא תתעורר כל טענת סדקים כלפי העבודות המתמשכות באתר.

עירא רפופורט נידון ל־2.5 שנות מאסר

2.5 שנות מאסר בפועל ושנה וחצי על־תנאי הוטלו אתמול בבית המשפט המחוזי בירושלים על עירא רפופורט, בעקבות הודעתו בהכרת באשמת מרוד וכי הנחת מטען חבלה שגרם לקטיעת רגליו של באסם שכעה ראש עיריית שכם לשעבר.

בראשית הדיון לפני השופטים: אליהו נועם, צבי טל ושלום ברנר העידו שורה של עדי אופי מטעמו של עירא רפופורט. הם סיפרו על פעולתו בשיקום נוער עבריין ועל שליחותו בקהילות היהודיות בארה"ב.

בא כח התביעה עו"ד עדי חסון דרש להטיל על הנאשם עונש של 5 שנות מאסר מהם 3 שנים בפועל, עונש זהה לזה שקיבלו יתר חברי ארגון "המחתרת היהודית".

בתום הדיון אמר רפופורט: "צדיק לשבת בכלא ישראל. השהייה בחו"ל היא כלא אמיתי. חוף הקשיים בכלא, שמחתי לעמוד לדין בבית משפט ישראלי, נענשתי על דברים שהם חד פעמיים. זו לא דרך פעולה צריך לפעול לפי החוק.
(עתי"ם)

הרמטכ"ל ברצועת הבטחון בלבנון:

"הפריסה הסורית הנוכחית אינה מהווה בעיה לצה"ל"

"ישיבתם של הסורים בלבנון ופריסתם הנוכחית אינה מהווה בעיה לצה"ל, ודי להם בבעיותיהם הפנימיות ובבעיות האחרות שישנן בלבנון" — אמר הרמטכ"ל רב אלוף משה לוי בתום סיור קצר, שקיים ברצועת הבטחון בלבנון.

הרמטכ"ל מאמין, כי ישנה השפעה סורית על הפיגועים בלבנון. "באזור בקעת הלבנון ישנה השפעה גדולה, באיזור צידון פחות, אך קשה לי לומר שכל מה שהסורים יגידו יבוצעו בצידון", אמר הרמטכ"ל. לדבריו אין קווים אדומים" בנושא הסורי, והנסיבות הן שקובעות.

הרמטכ"ל אמר עוד, כי ארגון "חיזבאללה" התחזק כתוצאה מהקרבות בין המחבלים והפלשתינאים, אבל זה אינו מצב סופי. לדעת הרמטכ"ל מלחמת הארגונים תורמת בהכרח להקטנת פעילותם נגדנו.

הרמטכ"ל ביקר במוצבי צד"ל בגיזרה המזרחית ושיבח את החיילים על עבודתם המונעת חדירות מחבלים.

קודם לביקורו בלבנון צפה הרמטכ"ל בתרגיל אש של חטיבת "גולני". ובתשובה לשאלה אמר רב אלוף לוי. כי לחטיבת "גולני" אין היום בעיות של מחסור בקציני קבע, כי לאחרונה חזרו לחטיבה קצינים רבים, שפרשו בעבר מהשורות.

רייגן מבקש לתת פומבי לממצאי ועדת הביון של הסינאט

וושינגטון — נשיא ארה"ב, רונאלד רייגן, חזר וקרא לשני עוזריו לשעבר לגלות את כל הידוע להם על פרשת מכירת הנשק לאיראן, וגם קרא לוועדת הביון של הסינאט להעביר לידיו את הדו"ח שלה, על מנת שיוכל לבטל את סיווגו הבטחוני, ולאפשר את פרסום תוכנו ברבים.

בשיחה עם קבוצה של אנשי עסקים בבית הלבן חזר וקרא רייגן למי שהיה יועצו לעניני בטחון לאומי, סגן האדמירל ג'ון פוינדקסטר, ולעוזרו הקרוב סגן אלוף אוליבר נורת לגלות את כל הידוע להם. הנשיא הוסיף ואמר: "עד שאדמירל פוינדקסטר וקולונל נורת לא יגלו את כל העובדות, לא יידע העם האמריקני את הסיפור כולו".

לוועדת הביון של הסינאט, אשר סיימה בשבוע שעבר חקירה בדלתיים סגורות בפרשה האיראנית — קרא רייגן להעביר את הממצאים לידיו ולאפשר את פרסומם ברבים, על מנת שאפשר יהיה להבהיר את הממצאים לידיו ולאפשר את פרסומם ברבים, על מנת שאפשר יהיה להבהיר את כל השאלות השנויות במחלוקת.

בשעה שהועדה מכינה את הדו"ח על ממצאיה ועל מסקנותיה, אני קורא לה להעמיד את הדו"ח הזה לרשותי, לשם הסרת הסיווג הבטחוני, בהקדם אפשרי... אמנם הדו"ח הזה לא יכלול תשובות לכל השאלות, אולם היה זה המסמך המושלם ביותר הנמצא בידינו, ואני קורא לועדה לשחררו, על מנת שהעם האמריקאי יוכל לשפוט בעצמו", הוסיף רייגן.

עד למסירת ידיעה זו לא נתקבלה תגובה מצד ראש ועדת הביון של הסינאט, הסינאטור דוויד דורנברגר. אולם אחד מעוזרי הועדה אמר לסופר רויטרס: "לפי מיטב ידיעתי, אין אנו מתכוונים להעביר את המסמכים לידי אדם כלשהו".

ועדת השירותים החשאיים של בית הנבחרים האמריקאי, מצידה, קיימה ישיבה מסכמת קצרה מאחורי דלתיים סגורות. הגנראל בדימוס ריצ'ארד סיקורד, העד היחיד שזומן, סירב להעיד בהופעתו הקצרה.

הוא נתבקש על ידי הועדה לספר על תפקידו במכירות נשק חשאיות של נשק אמריקאי לאיראן, ובענין הפניית הכנסותיהן של מכירות אלו לידי מורדי ה"קונטרס" בניקרגואה. אולם סיקורד, שעבר במחיצתו של נורת, הסתמך על התיקון החמישי לחוקת ארה"ב, וסירב להעיד, פן יפליל את עצמו. (ע"ר)

רייגן הסכים להצבת חנוכיה על הבית הלבן בימי החנוכה

כ"ק האדמו"ר מלובביטש שליט"א: יש להגביר את אור החנוכה בכל מקום בעולם

נשיא ארצות הברית, רונאלד רייגן, הביע הסכמתו להצבת חנוכיה גדולה על גג הבית הלבן בוושינגטון בכל ימי החנוכה — כך אמר כ"ק האדמו"ר מלובביטש שליט"א בעת התוועדות "חג הגאולה" י"ט כסלו.

כ"ק האדמו"ר שליט"א אמר, כי "יש להרחיב את המפעל העולמי של הצבת חנוכיות ענק בכל נקודה מרכזית ברחובי תבל כדי להגביר את פרסום הנס.

כ"ק האדמו"ר מלובביטש שליט"א איחל לנשיא המעצמה הגדולה הצלחה בבריאותו הפרטית ותפקידו להנחיל לארה"ב נצחון על כל המתנכלים לטוב ולאמונה בהשם — אידיאלים שלמענם קמה ארה"ב.

התוועדות "חג הגאולה" — י"ט בכסלו — בבית מדרשו של כ"ק האדמו"ר שליט"א היתה כתמיד מוקד ומקור של אור והתלהבות לאלפי המשתתפים — יחד עם הרבבות הנוספים שהאזינו לשידור חי לכל רחבי תבל.

דגש מיוחד בין דבריו היה תפקיד החינוך שהוא עבודת הקודש המיוחדת של דורנו. במסגרת זו דיבר הרבי גם על החינוך לאמונה אצל ילדי אומות העולם וחיובי האומות בקיום שבע מצוות בני נח.

כ"ק האדמו"ר שליט"א הרחיב את הדיבור על המנהג להקיף את היולדת ואת הרך הנולד מיד עם לידתו באוירה של קדושה, כשבכך מתחיל כבר חינוכו של הילד, וזאת ע"י קביעת טבלאות פסוקי "שיר המעלות" ופסוקי תורה אחרים מסביב לעריסה. בהקשר זה הביע את פליאתו על כך שנתהוים לבקש מבתי חולים לקבוע טבלאות כאלה בחדרי היולדות והתינוקות. אין ספק שלאור ההסתכלות הנכונה של הרפואה בדורנו על שיפור מצבו הנפשי של המטופל, יסכימו כל הרופאים להעניק ליולדות תחושת בטחון, רווחה נפשית והרחבת הדעת ע"י טבלאות אלה. והבטיח שהדבר יוסיף גם לבריאות הרופאים עצמם ולהצלחתם בתפקידם.

בדברו על נושא זה התבטא בחריפות רבה על ה"מנהג" המחור של כניסת הבעלים לחדרי הלידה, דבר המנוגד להלכה ולאנושיות. (עש"ת)

שמיר קורא לאחדות בתנועת חרות

ראש הממשלה יצחק שמיר ניצל את פגישתו במועצת משקי חרות של תנועת בית"ר לצאת בקריאה לכל חברי התנועה להתאחד ולהתנער ממאבק ולהתגייס למאבק אחד בפנים התנועה, למען אחדותה. שמיר ציין, כי קריאה זו מהווה "צו ממלכתי" של המוני חבריה" וקרא להם לתת יד למען ליכודה ואחדותה.

ראש הממשלה הצטרף בכך לקריאתו של יו"ר מזכירות התנועה יורם ארידור שציין, כי תנועת החרות זקוקה בימים אלה לחזרות פנימית וקרא לחבריה להשתחרר ממחנות, מקבוצות ומפלגים ולהיות תנועה אחת.

ח"כ יורם ארידור השתתף גם הוא במועצת משקי תנועת חרות במושב אביאל בשומרון ועודד את התוכנית הכלכלית ואמר, כי הרפורמה במיסוי ובשוק ההון תוריד את הריבית ותהווה למעשה אמצעי נוח לבעלי משקים, להשתחרר ממצבם הכלכלי הקשה. (עתי"ם)

חייל או"ם נפצע בדרום לבנון

חייל או"ם שוודי נפצע אתמול בבוקר באורח קשה כתוצאה מחילופי אש בין צד"ל למחבלים באיזור הכפר יעטר שמעבר לרצועת הבטחון.

החייל פונה לבית החולים בנקורה, משם נמסר שמצבו קשה. קצין בכיר באו"ם מתבקש לחקור כיצד קרה הדבר, האם הדבר נגרם בשוגג על ידי שני הצדדים הלוחמים. (עתי"ם).

מרכז אגודת ישראל בארה"ב — לבית חדש ומרווח בניו־יורק

הפעילות המסועפת בת 35 השנים במרכז הישן ברחוב ביקמן 5, נסתיימה בישיבה של הועדה המיוחדת לעניני הצלה של פליטי איראן

מאת סופר "המודיע"

המרכז הגדול המסועף של אגודת ישראל בארה"ב שהתנהל במשך תקופה של 35 שנים ברחוב ביקמאן 5 במנהטן, ניו־יורק, פתח השבוע את שעריו החדשים בבנין גדול ומרווח, ברחוב וויליאם 84, אף הוא במנהאטן, באחד המקומות המרכזיים ביותר של העיר.

המרכז האגודאי משתכן בבנין ענקי שעבר תהליך יסודי של שיפוץ והוא יתפוס 2 וחצי קומות שבהם הרבה עשרות חדרים מרווחים, אשר יאפשרו התרחבות העבודה האגודאית ופיתוח פרויקטים חדשים לחיזוק היהדות ושירות הציבור החרדי, בנוסף ל־19 המחלקות הפועלות עד היום. בבנין החדש יפעלו מעתה גם משרדי האגף האמריקאי של אגודת ישראל העולמית והנהלת התעה"פ.

מבצע ההעברה שארך למעלה משבוע ימים, עורר בקרב רבים מן העובדים, במיוחד הוותיקים שביניהם, זכרונות רבים על התקופה הארוכה של 35 שנים שבהן חוללה אגודת ישראל מהפך היסטורי בייצוגה של יהדות התורה באמריקה בשחררה עצמה מאפוטרופסות של תנועות וארגונים חילוניים ובקבלה על עצמה את עול ייצוג היהדות הנאמנה בידים עצמיות, זאת בנוסף לשורה ארוכה של פעולות ומעשים שזקפו את קומת היהדות החרדית באמריקה, המהווה כיום גורם דומיננטי בחיי יהודי אמריקה.

השתכנות המרכז האגודאי בבנין החדש התאפשרה במבצע ובמאמץ מיוחד שבראשו עמד נשיא התנועה, הרב משה שרר, וזאת הן בגלל הצפיפות הרבה ששררה בבנין הקודם והן כדי להבטיח לתנועה בעתיד קורת־גג משלה ולחסוך ממנה הוצאה כספית גדולה לשכר דירה מדי שנה בשנה.

פעילות מרכז אגודת ישראל בבנין הישן ששמו כל כך השתרש בציבור התורתי בארה"ב, הסתיימה באורח סמלי בישיבה של הועדה המיוחדת של אגו"י לעניני הצלת פליטי איראן, בראשותו של הרב מיכאל גרוס מלייקווד. בישיבה זו נמסר על פעולה מוצלחת בשבוע שעבר, בו סודרו עשרה צעירים מיוצאי איראן ללימודים קבועים במסגרת ישיבת "נר ישראל" בבלטימור.

● אבו־דאבי, — העתון "אל־אתיחאד" מוסר כי עאטף אבו בכר דובר פת"ח דרש משלטונות איטליה לסגור את מרכזה "מוסד" הישראלי באיטליה.

מטוס הניסוי האמריקאי "וויאג'ר" - הראשון שהקיף את כדור הארץ ללא חניה וללא תדלוק

בטיסה של 9 ימים ולמרחק 42,000 ק"מ

בסיס חיל האוויר אדווארדס, קליפורניה — מטוס הניסוי האמריקאי "וויאג'ר" נחת אתמול בבסיס חיל האוויר אדווארדס שבקליפורניה, ובכך היה למטוס הראשון שהקיף את כדור הארץ ללא חניה וללא תדלוק. הוא השלים את הטיסה ההיסטורית ב־9 ימים, יום שלם לפני המועד המתוכנן.

המטוס הקל, אותו הטיסו דיק רוטאן, וג'ינה ייגר, זכה לתשואות מצד כ־100,000 איש שצפו בנחיתתו במדבר מוהאווי, 145 ק"מ מצפון ללוס אנג'לס. המטוס עשה מרחק של כ־42,000 ק"מ.

הטיסה ההיסטורית הושלמה בהצלחה, למרות תקלה חמורה של הרגע האחרון במנוע המטוס הקדמי.

כאשר המטוס התקרב לחופי ארה"ב באוקינוס השקט, נעצר לפתע מנועו האחורי, והוא צלל כ־1,100 מטר, בטרם הצליחו הטייסים להתניע מחדש את המנוע.

הטייסים הגיעו כמעט באפיסת כוחות אך נלהבים מהישגם.

רוטאן היה בעבר טייס בחיל האוויר האמריקאי, והוא ישב ליד ההגאים של המטוס הקטן הקל במשך 85 אחוז מזמן הטיסה.

ה"וויאג'ר" המריא ב־14 בדצמבר עם 5 טונות של דלק ב־17 מיכלים נפרדים. הוא היה מסוגל לטוס 6400 ק"מ יותר מהמרחק הדרוש להקפת כדור הארץ.

רוטאן אמר "יש די דלק כדי להמריא מחדש ולהגיע לניו־יורק".

אם כי המטוס נקלע לסערה טרופית באוקינוס השקט ולמזג אוויר סוער מעל לאפריקה ובקירבת החוף הברזילי, הצליח להגיע לפני המועד שתוכנן הודות לרוחות אחוריות שנילוו אתו כמעט במשך כל הדרך, עד שפנה צפונה לעבר ארה"ב.

מיד לאחר הנחיתה, נלקחו שני הטייסים באמבולנס לבית החולים של חיל האוויר בבסיס אדווארדס, לבדיקה רפואית ולטיפול אפשרי.

נציגים של ההתאגדות האווירונאוטית הלאומית יבדקו את המטוס, ויאשרו את סיכום השיא.

השיא הקודם בטיסה למרחקים נקבע ב־1926 על ידי מפציץ בי־52 סילוני, בעל 8 מנועים, אך הוא עבר מרחק של 20,168 ק"מ בלבד, פחות ממחצית המרחק שעבר "וויאג'ר".

שלש רשתות הטלוויזיה הגדולות ורשת הטלוויזיה בכבלים של ארה"ב שידרו בשידור חי את נחיתת המטוס.

כבר הוחלט כי המטוס יוצב ב"מוזיאון התעופה והחלל", יחד עם המטוס של צ'ארלס לינדברג, "ספיריט אוף סאנט־לואי". (עי"צ וע"ר)

העתונות הנוצרית מאשימה את צבא סוריה ב"טבח" בטריפולי

ביירות — העתונות הלבנונית הנוצרית האשימה את צבא סוריה בטבח, כאשר שב השתלט בשבוע שעבר על השכונות המוסלמיות בטריפולי שבצפון לבנון.

לפי העתון "לה־רווי" (המזרחה בשמאיל) עסקו החיילים הסורים בחיסול פידיים בשכונות העממיות של באב־אל־תבאנה, מאחוז של הסונים האנטי־סורים, שם עדיין עסקו הסורים ביום שני בחיפושים בבתים רבים.

מותם של 2 חיילים סורים ליד מחסום דרכים בטריפולי, גרם להתנגשויות בימי חמישי ושישי שעברו, באזור באב־אל־תבאנה, בין הסונים לבין חיילים סורים. לפי סיכום חלקי, נהרגו בקרבות אלה 32 איש ונפצעו 65.

העתון המופיע בשפה הצרפתית מוסר כי "פשיטות המשטרה החיסולים הפידיים הכינוי לחשודי טריפולי את מעשי הטבח בזמנה שבסוריה".

צבא סוריה דיכא בפברואר 1982 ביד ברזל מרד של האחים המוסלמים בעיר ח' שבלב סוריה. מקורות דיפלומטיים מעריכים מספר מסר אז על כ־10,000 הרוגים.

ההתנגשויות של השבוע האחרון בטריפולי היו הראשונות בעוצמה כזאת מאז אלה שהיו בספטמבר אשתקד בין הסונים לבין המפלגות הפרו־סוריות, ואז נהרגו כ־500 איש.

העתון "אל־ניהאר" בסאגן המפלגה הקומוניסטית הלבנונית, כתב כי בחיפושים של הצבא הסורי התגלו כמויות של נשק. הוא פירסם צילום של מחבוא נשק פשיטים ובו מרגמות כבדות ותותחים לטווח 105 מ"מ.

עוד נאמר בהודעה כי הכוחות הסוריים פוצצו מספר מבנים על יושביהם, במיוחד באזור מיסבר חרבא. ההודעה דיברה על 500 הרוגים.

הסורים גם עצרו את כל צעירי אל־טבאנה והובילו אותם לבתי־הספר, באותה שנה ביצעו המיליציות התוסכות בסוריה מעשי טבח ושוד.

עוד נאמר בהודעה כי הכוחות הסוריים מפנים עתה את רוב משפחות אל־טבאנה ומעבירים אותן לבעל־מוחסין. (עי"צ וע"מ)

מבצע - סופגניות הפרס!

שמרית

שמרי בזק טריים

שלחי 3 אריזות "שמרית"
לפאקא תעשיות בע"מ, ת.ד. 3340, בת־ים
עבור מבצע "סופגנית הפרס"
והשתתפי בהגרלת 5 תנורי מיקרו־גל

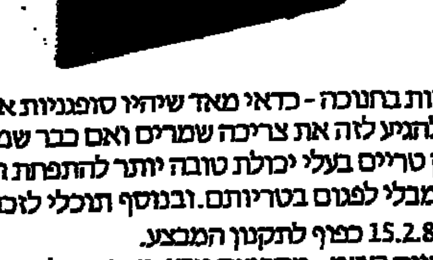

אם כבר אופים סופגניות בחנוכה - כדאי מאד שיהיו סופגניות אמיתיות: תפוחות, שחומות, חמות ומתוקות. כדי להגיע לזה את צריכה שמרים ואם כבר שמרים, אז "שמרים מודרניים". "שמרית" - שמרי בזק טריים בעלי יכולת טובה יותר להתפחת הבצק הניתנים לאיכסון במקרר לזמן ממושך מבלי לפגום בטריותם. ובנוסף תוכלי לזכות גם במיקרו־גל.
ההגרלה תערך ביום 15.2.87 כפוף לתקנון המבצע.
מיוצר ע"י פאקא תעשיות בע"מ - מקבוצת טבע, משווק בלעדית ע"י מטע.

מיום ליום

☆ "כיף" של חנוכה...

הידיעה על "התכנית החינוכית" במרכז הקהילתי בקרית חיים שליד חיפה, למיה יערכו בשבת חנוכה "כיף", תוך חילול שבת, כמובן, עם "הדלקת נרות" מצביע על המגמה הסלפנית הנוראה של כל מעצבי "החינוך" החילוני בארץ, כאשר כורכים את הכל ביחד, חילול שבת עם "זכר חנוכה", כשאחד סותר את השני סתירה מוחצת.

יש להניח כי יעשו את הדלקת הנרות בברכה בשם ובמלכות, אף ישירו "מעוז צור" ואת השיר על "חנוכת מקדשנו", אך יעשו זאת תוך חילול שבת מזעזע וחופר ביותר, ההיפך הגמור מכל משמעות החנוכה ומלחמת החשמונאים ביוונים ובמתיוונים שכל מגמתם היתה הלא "להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך", ובמיוחד עשו הכל כדי לעקור את השבת מישראל, ועתה עוד מוסיפים על כך, כאשר הולכים "לחגיגאת החנוכה" תוך כדי עקירת השבת.

אין, כנראה, גבול לטמטום המוח והדעת. משרד החינוך מוציא הוראות, בהשראת השר הממונה עליו, שאסור להזכיר, חלילה, את המלה תשובה לילדי ישראל, אבל מותר להעביר להם "מסורי" כזה נר של עקירת השבת עם סילוף כה משווע של כל משמעות חג החנוכה אשר נקבע כולו לא על נס ניצחון חומרי, אלא על נס רוחני, נס של השבת התורה והמצוות לחיי עם ישראל, וכאן חוגגים באמצעים של עקירת התורה.

☆ הוא וישאר שלו...

עונת החגא הנוצרית מתקרבת ובאה וכבר מתבשרים אנו כמה הקדישו מקום לכך בחדשות ובתכניות של "קול ישראל". שידורים על "מיסות" ועל כל הצרמוניות בכנסיות למיניהן, עם טון חגיגי ורציני ואפילו בהפלגת ידע ובקיאות בכל הכרוך בכך...

יש להניח שבמקרה הזה תיערך "חוליה חיונית" גדולה. מאיר שלו, מחבר התכנית הידועה לשימצה ב"קול ישראל". בה עשה את מנהגי ישראל ללעג ולקלס, לא יחובר הפעם יצירה מיוחדת כדי ללעוג לכל מעשי הפולחן של הנוצרים. כאן קורה ההיפך מזה. בשירות השידור הממלכתי עושים מאמץ מיוחד כדי להוכיח ידידות ואהדה לנוצרים ויהיו שידורים מלאים ומכובדים, כדת וכדין...

מאיר שלו יישאר הפעם שלו. אין לו ענין הפעם עם דת עמו ומצוותיו, ולכן אין לו על מה ללעוג וממה לעשות פארסה מחפירה ושחצנית. גם כל הלוחמים בדת לא יהינו ולא יעיזו לדבר מלה אחת על "הגודש התפל" של שידורי דת ברדיו הממלכתי, שהרי לא מדובר בדת היהודית, אלא להבדיל בדתם של אחרים, בהגאותיהם ובפולחניהם, ואת אלה יודעים לכבד היטב במדינה היהודית. זו עוד הוכחה "לאופיה היהודי" של "מדינת היהודים". גם המחזאי המנאץ הספרי ינצור את עטו במקרה הזה. הוא לא יודע להירתם של יהודים רבים לכנסיות, הוא לא יכתוב על יהודים רבים הנוהרים לנשפיות של "סילבסטר". זה לא מדאיג בכלל. מה שמדאיג אותם הוא שיהודים הולכים להיות יהודים!...

☆ שאינם עומדים בדיבורם

בתקופה האחרונה היו כמה וכמה מקרים שבהם הוזקקו בתי־דין רבנים לדיני־תורה על רקע של הפרת הסכמים חתומים הנוגעים לחילופי אישים בכהונתם בעיריות ובמועצות מקומיות, ובכל המקרים מדובר בכך שאנשי מפד"ל מסרבים לקיים על מה שחתמו עם נציגי אגודת ישראל או פא"י.

בניגוד למישור הארצי, היו מקומות רבים שבהם היתה הופעה משותפת של המפלגות הדתיות, כולן או בחלקן. הדבר נעשה כדי להעביר את הסיכוי לקבלת נציגות דתית, בעוד שבהופעה מפוצלת היו כל הקולות עלולים ללכת לאיבוד. בכל מקום נחתמו הסכמים לפי התנאים המקומיים, עם התנאה מיוחדת שבמקרה ויהיה נציג אחד — יהיה עליו להתפטר כעבור תקופה מוסכמת לטובת הנציג של אגו"י או פא"י.

המציאות בפועל היא, כי רק נציגי אגודת ישראל קיימו בכל המקרים את מה שהבטיחו והתפטרו ביום המיועד, ללא כל לחצים או דרישות, לטובת הנציג האחר, בעוד שנציגי המפד"ל ממש מתעקשים לאי־קיום ההבטחות והחתימות. הדבר גורר אחריו התדיינויות ממושכות בבתי־דין רבניים, בבזיון ציבורי ובחילול ה' ממש. קשה להבין איך יכול מרכז המפד"ל להשלים עם מעשים מחפירים כאלה מצד סניפים או נציגים שלו במקומות שונים בארץ. מצד שני ברור מאליו, כי לאחר הנסיון המר הזה, שוב לא יהיה מקום בעתיד לעשות הסכמים כאלה. אנשים שאינם עומדים בדיבורם, אינם ראויים שוב לאימון.

☆ הישג משמעותי

הצלחתה של ישראל להשיג את הסכמת הממשל האמריקאי להתחשב בנטל הכבד המכביד עליה בריבית הגבוהה על תשלומי ההלוואות, מהווה הישג נכבד למדי לשדולה הישראלית, ובכך בא לסיומו המוצלח מאמץ של כמה שנים, שנועד לשכנע את "הבית הלבן" להעניק הקלה משמעותית לישראל בהתמודדות שלה עם בעיותיה הכלכליות.

המדובר בהפחתה של 4 אחוזים מהריבית, מ־11.5 ל־7.5 אחוזים, ופירוש הדבר — הקטנת התשלום השנתי בלא פחות מ־300 מיליוני דולרים. באילוץ הכבד המוטל על התקציב השנתי של המדינה, יש לכך השלכות חיוביות ניכרות באשר ידוע כי חלק גדול ביותר מהתקציב מופנה לפרעון חובות. בינתיים קיימת ועומדת רק הבטחת הממשל להסכמה, אך הדבר טעון עוד אישורים של בית־המחוקקים, אך סבורים שגם אישור זה יינתן.

עם זאת, אין להתפתות לאשליה כי בתקציב הישראלי נוצר עתה מרחב מחיה מיוחד במינו. העומס השנתי בפרעון חובות הוא עדיין גדול, התלות הישראלית באמריקה נעשית בזה גדולה עוד יותר, ועדיין צריך לעשות הרבה כדי לקצץ בהוצאות מיותרות. אלו דוקא על חשבון השכבות החלשות...

☆ חוזרים לרוסיה

אחת הבעיות החמורות כיום מבחינת "מפת־ההגירה" של יהודים קשורים בקשיי ההתאקלמות של יהודים במדינות מערביות, ארה"ב או קנדה. האנשים הללו, זמן מועט לאחר ששאפו מלוא ריאותיהם מאוויר־החופש, מוצאים שהם בינתיים עומדים בפני בעיות קשות של התערות והתאקלמות, בעיות פרנסה ודיור, שאלות של חינוך ילדים ובכלל — האווירה החדשה שאליה הם באים בלי להיות מורגלים בכך ברוסיה.

החלק הארי מהם בכל זאת מוצא לעצמו את סידוריו. יש באמריקה איזורים מיוחדים שאליהם הם באים ומתיישבים. שכונת ברייטון בברוקלין נחשבת כיום למעין "מושבה רוסית", יהודית, כמובן, השפה הרוסית נשמעת בה בקולניות כמעט כמו ה...עברית בבורו־פארק או בקינס. יש שלטים ברוסית בחנויות, אנשים רבים הלובשים עדיין את בגדי החורף הרוסיים, כובעי הפרווה, המעילים הכבדים וכד'.

אבל יש גם כאלה שאינם מסתדרים ולא מוצאים פתרונות לכל הבעיות שלהם, ומהן שמתחילים להרהר בשיבה לרוסיה. השליחים הרוסים עוקבים אחר כל זה ובמובן מעיצים מן התופעה. לא מכבר סדרו לארגן במונטריאול שבקנדה מסיבת עתונאים עם כמה יהודים שבאו מרוסיה שהגישו בקשות לחזור לשם, וגם נענו. הרוסים היו מעונינים בפומביות שבדבר, והעומדים לחזור הבהירו כי הסיבות לחזרתם הם קשיי ההתאקלמות. אך בעיקר "הריצה אחר הכסף" המאפיינת את החברה האמריקאית והקנדית, בעוד שברוסיה "עומדים ערכים תרבותיים בראש הסולם".

אך לא מכבר אירע גם מקרה הפוך. משפחה של יהודים מרוסיה, לאחר שהות של כמה שנים בארה"ב, ביקשה אשרת חזרה לרוסיה, היא נענתה ואף חזרה, אבל די היה למשפחה בשני ימים של שהות מחודשת במוסקבה כדי לקבל החלטה מהירה — ואמנם כעבור פחות משבוע ימים הם כבר היו שוב בניו־יורק, בהצהירם כי הפעם זה סופי ושוב לא יחזרו לשם...

☆ הבעיה היהודית

אבל, מלבד בעיות ההגירה הכלליות, קיימת ועומדת בכל חריפותה "הבעיה היהודית" בכל הנושא הזה. אלפים ואף רבבות מיהודי רוסיה הספיקו להגר ולהגיע במשך השנים האחרונות לארצות מערביות, אך הם נקלטים לתוך מדבר שממה וניכור במובן הרוחני, ומצבם במובן היהודי, שהוא גרוע ביותר, נעשה עוד יותר גרוע כשהם נסחפים עם הגל הרווח בחלקים הכלליים של יהדות אמריקה, שכידוע אינה מצויה ברמה גבוהה של מודעות השייכות היהודית.

אמנם, ברוסיה עצמה מכת ההתבוללות אינה פחות מהירה מזו שבאמריקה. אחרי עשרות שנים בה רבות של מחיקת החינוך היהודי והאפשרות לקיים אורח־חיים יהודי. כבר אין רוב היהודים מודעים בכלל לכך שיש איזה שהוא מעוות בשאר־התרוצצות, אבל חמור עוד יותר באשר המצב הזה נמשך דוקא כשהם מגיעים למדינה מערבית חופשית, בה ישנה אפשרות מלאה לקיים חיים יהודיים מלאים, ואלה בכל זאת אינם מגיעים לכך.

השנים הרבות של העדר זיקה יהודית עשו את שלהם. יהודים שניסו לטפל בבעיה מרימים ידיהם ביאוש, במיוחד במה שנוגע לדור המבוגר, שאינו מוכן ליצור מגע עם שומרי תורה ומצוות. אך גם באשר לדור הצעיר, אף שישנן הצלחות מסויימות, הרי הרוב הגדול מתערה בינתיים בחברה האמריקאית. ומה שלא הספיקה לעשות החברה הרוסית, עושה בהם החברה האמריקאית המתבוללת, והלב כואב ודואב על כך.

מוסד — בן מאה כבן עשרים

"מושב זקנים המאוחד" שעבר כבר מזמן את שנת המאה — מחדש את נעוריו ולעולם לא מזדקן — כי על בן הדאגה לזקן ולרווחתו עומדת לנגד עיני מנהליו — פנים חדשות במראה החיצוני — אוירה רעננה של בית הבראה מנשבת מכל פינה — בית האבות הראשון שיסודו בירושלים שבין החומות — מפעל חסד של הישוב הישן — 320 זקנים מצאו בו מחסה ומשענת בערוב ימיהם — מנהלי מוסדות אחרים באים ללמוד כיצד מנהלים מוסד גדול לתפארת בתנאים קשים, בזכות צוות עובדים נאמן ומסור המנעים את חייהם של הזקנים בערוב ימיהם

מאת משה עקיבה דרוק

חמש שנים הייתי בא ויוצא בין כתלית של מוסד מפואר זה, ובזכות אמי ע"ה שהיתה סמל ומופת של מעשי חסד מופלאים, נתגלגלה לידי ההזדמנות לראות מקרוב מפעל זה של חסד, שיש בו כדי לעורר בכל פעם מחדש את ההתפעלות וההערכה כלפי האנשים הנושאים בעול קיומו, והדואגים להנעים את חייהם של אלה אשר הזיקנה קפצה עליהם. מנהלי המוסד ואלה הנתונים למרותם, אנשי הצוות, אינם מוכנים לנוח על זרי הדפנה, אלא הם מוסיפים ומשפרים ומשכללים את השרותים והתנאים, לנוחיותם ורווחתם של אלה אשר זכו למצוא בו מחסה.

"מושב זקנים המאוחד", כאמור, הוא המוסד הראשון מסוג זה שקם לפני מאה שנים. אולם מי שמבקר בו לעתים קרובות ועושה קרוב למראה עינים, והלא אין דומה ראייה לשמיעה, נוכח לדעת, שהמוסד לא רק שלא הזדקן, אלא אף הולך ומתחדש, וכל ביקור בו, גם כאשר הוא תכוף מציג לפניך הפתעה חדשה. השיגרה, שהיא מנת חלקם של מוסדות ציבור והעוסקים בהם, אין להם מקום כאן. לא זו בלבד שיש עין פקוחה על צורכיו האלמנטריים של הזקן, עין שאינה מתעלמת גם מן הצורך להתמיד לשפר ולשכלל, לא רק את הניהול השוטף, כי אם גם להוסיף ולשמור, להוסיף פרטים שנראים לכאורה חיצוניים, אבל חשיבותם ומגמתם, להנחיל הרגשה טובה לאנשים שנעשו כחלק מחברי קהילה גדולה זו.

ובהחלט אין זו משימה קלה להדריך ולקיים קהילה כזאת. קהילה שהיא בדרך הטבע עמוסה בעיות רבות ומסובכות, בעיות חברתיות ובעיות רפואיות שאינן דומות זו לזו, שבדרך כלל הן מיגעות ומתישות את העוסקים בהן. לא כן כאן. כאן יש דינמיקה שאינה פוסקת לרגע. היחיד שאינו עוד מספר ברשימה הגדולה, ההתייחסות לבעיות האישיות היא אינדיבידואלית, הן מן הצוות המקצועי והן מן הצוות המינהלי, העושים כל אחד את תפקידם במסירות. משימה זו קשה גם אם הדברים נעשים בחוג המשפחה המצומצמת, ועל אחת כמה כאשר היא צריכה להיעשות במסגרת גדולה כמו זו. 320 אנשים, הם שלוש מאות ועשרים בעיות. וראה זה פלא, כל אחד מהם מרגיש כאילו הוא בן יחיד.

הרי מדובר כאן באוכלוסיה מגוונת, המורכבת לא רק מעדות שונות, אלא גם מאנשים הבאים מקצוות רחוקות זו מזו, ושבגיל המתקדם הם צריכים מידה גדולה של סבלנות עצמית, ועוד יותר סבלנות של הצוות, כדי לגבש אותם לחברה אחת. חברה זו פועלת לפי כללים ותנאים הנקבעים על פי צרכי המוסד, ועל פי צרכי האנשים האמורים להרגיש שהוו ביתם, לאחר שנאלצו לנתק את עצמם מן המסגרת שבתוכה שהו עשרות שנים, בביתם ובתוך משפחתם. ביניהם יש לא מעטים שנשארו בודדים ועזובים, והם הופכים להיות חלק מחברה המתנהלת לפי דפוסי חיים, שיש בהם דינמיקה תוססת ומיוחדת שלא היו רגילים אליה שנים רבות.

אם בכל מקום ובכל חברה קיים הכלל — "כשם שאין פרצופיהם דומים אין דיעותיהם שוות", על אחת כמה וכמה בחברה מגוונת ומורכבת כמו זו, שמצאה מקומה במוסד כזה. החלוקה לארבע מחלקות נקבעו לפי

חדר האוכל

כושר התיפקוד של הזקנים, יש בה כדי להקל על דרך הטיפול שניתן להם. אדם היכול לתפקד ולשרת את עצמו, יכול פעמים רבות להיות גם לעזר לאנשים הסובבים אותו, שלפעמים הינם חסרי ישע, הזקוקים ליד תומכת וסועדת, לא רק מבחינה פיסית, כי אם גם מבחינה רוחנית וחברתית. מתוך היכרות ארוכה עם צוות המנהלים, שמכירים אישית כל אחד משלוש מאות ועשרים האנשים שעליהם הם מופקדים, ועם צוות הביצוע, כולל פועלי הנקיון שעוסקים בכל המלאכות הקשות, במטרה לשמור על צלם אלוקים של האיש. היכרות שנוצרה במהלך חמש השנים שבהן הייתי יוצא ונכנס במוסד זה לעתים קרובות, יכול אני להעיד שהם עושים מלאכתם באמונה, גם אם לא תמיד הם זוכים לאותה מידה של הוקרה והערכה הראויה להם מצד האנשים עצמם או מצד קרוביהם, שגם הם שונים זה מזה ביחס אל הקרוב, וביחס אל הצוות העושה במקומם מלאכה קשה ומיגעת זו.

לא נכנס במסגרת רשימה זו לכל הפרטים הקטנים והגדולים, כמו המטבח המשוכלל המספק שלוש ארוחות ביום, הצוות הרפואי שעליו מנצח המנהל הרפואי של המוסד ד"ר מ. דויד, והצוות הסוציאלי שמוסיף נופך משלו להקלת מצוקותיהם של החוסים תחת כנפיהם. איש איש על דגלו עושה מלאכה זו, באמונות ומסירות כזאת שקשה לגמור עליה את ההלל.

הקשר האישי עם כל אחד מן הזקנים והזקנות לא פוסק, גם אם האיש נזקק לאישפוז בבית חולים אחר מחוץ לזה שקיים במוסד עצמו. העובדת הסוציאלית, וכאלה יש בכל אחת מן המחלקות, דואגת לקיים מצוות ביקור חולים, שהיא חשובה במיוחד לאלה שאין להם משפחה וכמותם יש רבים, וגם לאלה אשר המשפחה דואגת להן. החשובה היא ההרגשה, שהאיש לא נעזב ולא נטוש, אלא יש מי שדואג לשלומו. עובדה זו זוכה להערכה גם מצד הרופאים בבית החולים, היודעים שיש מי שמתעניין ויש מי שדואג.

באותה מידה, יש לציין את הפעילות התרבותית והרוחנית שמתנהלת מדי יום ביומו בתוך המוסד. פעילות זו, אם בשיעורי תורה ואם כעבודה יוצרת, שהיא חלק מן הריפוי בעיסוק, ממלאת את החלל בחייהם של האנשים, ולא נותנת מקום להשתעמם. כל אחד מהם מוצא לו את התחום המעניין אותו, וכאן יש כר נרחב ליוזמים ולקבוצות שעושים את מלאכתם בהתנדבות, ומרגישים סיפוק נפשי בעבודה זו, המעניקה להם גם מידה רבה של הכרת הטוב, לא רק מהאנשים הנהנים ממנה במישרין, כי אם גם מפי הקרובים המרגישים את הדאגה המסורה למלא את חייהם בתוכן.

פעילות תרבותית וחברתית זו, שהיינו עדים לה לעתים קרובות, מקבלת ביטוי מקורי בימי החגים, כאשר מתנדבים, גם בגילים נמרכים, מטריחים את עצמם כדי לשמח את האנשים בשמחת החג. ההזדמנות האחרונה שבה עמדנו על פעילות יזומה זו, היתה בחול-המועד סוכות האחרון. בעת שנערכה "שמחת בית השואבה". תזמורת ירושלמית ניגנה וקבוצת תלמידי ישיבה רקדו והקידו את הזקנים, כאשר מסביב מקיפות הנשים הזקנות. זוהי המסורת במוסד, ומארגן אותה אחד מן העובדים הוותיקים ביותר של המוסד, מיקירי ירושלים ר' צבי הריס, שקשור עם המקום בעבותות של אהבה, גם לאחר שפרש מעבודתו השוטפת.

לא מחוץ לציין, שמוסד זה, שהוקם בידי רבני ירושלים בדורות הקודמים, נושא צביון דתי מובהק. שני בתי הכנסת, האחד שבו מתפללים בנוסח אשכנז והשני בנוסח עדות המזרח, העומדים בכניסה למוסד הם הדגל המאפיין את דמותו של המוסד, ובודאי לא צריך לומר, שהכשרות נשמרת בו לכל פרטיה. גם אם לא כל האנשים הבאים בצל קורתו עשויים מעור אחד.

שני אישים המנצחים על משימה זו בכישרון ובמרץ בלתי רגילה, מנהל המוסד מר יוסף מאיר, וסגנו מר שמעון נמברג, נושאים גם בהבטחת הקיום השוטף, ועיניהם פקוחות על ממלכה מסועפת זו. מעליהם עומדת מועצת מנהלים המורכבת משורה של אישי ציבור חשובים, ביניהם בולטים שמותיהם של השופט ר' יצחק קיסטר, ופרופסור ו. זילברשטיין, שלשניהם כמו לכל יתר חברי חבר הנאמנים, ידע מקצועי שצברו במשך השנים בתחום עבודתם הציבורית. ועל ידם יש להזכיר את מר יהודה סוקליק, עובד וותיק במשרד הסעד הממשלתי, שייצג את המימסד הממשלתי כמוסד שתרם לו תרומה חשובה.

יש עוד הרבה לספר על עבודת המוסד, על צורתו החיצונית והפנימית שעברה בשנים האחרונות שיפורים בלתי פוסקים, שהיו קשורים בהוצאה כספית גדולה, שנעשתה בדרך כלל מנדבת לבם של אוהדים וידידים. תשומת הלב ניתנת כאן לכל פרט שיש בו כדי להנעים את ערוב ימיהם של הזקנים הנמצאים בתחנה האחרונה של חייהם. אף על פי כן לא נוכל לציין את ההפתעה האחרונה בכניסה למוסד. המשווה מראה נאה ביותר. הגדרות הנאים והגינה המשמשת מקום למנוחה ומרגוע לאלה אשר יכולים להרשות לעצמם שעה של ישיבה באור השמש המחממת.

"אנו מקנאים בזכותם של אלה העובדים, אשר בחלקם נפלה זכות לעסוק בצורה זו של 'והדרת פני זקן', ביניהם כאלה שבהם נתקיים המאמר 'זקן שקנה חכמה' היושבים בכל שעה פנויה ולומדים תורה". אמרו לנו כמה מחסידי קרלין אשר באים לעתים קרובות להיות צוותא לאחד מזקני החסידים, הגאון החסיד רבי אהרן הלטובסקי שליט"א, המוסיף נופך משלו לדמותו של מוסד זה. מילים דומות ברגש אמהי, שמענו מפיהן של כמה צדקניות מן הישוב הישן, שבאות לבקר ולעודד את הרבנית לאה הלטובסקי שתחי' שהיא מבני משפחתו של רבי אהרן, אשה גדולה זו המדוכאת ביסורים, מרסיפה חן וחסד למוסד ולאנשים החוסים בצילו, ומשמשת מופת לאנשים שלא יאבדו את צלם האלוקים שלהם, גם כאשר יסורים באים עליהם.

משום אל תמנע טוב מבעליו, יש מקום להזכיר, שעל מוסד זה לא עברו אף פעם אותם משברים שפקדו מוסדות דומים. עובדי המוסד לא הצטרפו לאותן שביתות ולא נקטו באותם צעדים, מפני שהם יודעים כי הם עובדים במוסד שונה במהותו ומילוי משימתו, ולא מעט בזכות המנהלים אותו, הממלאים בו תוכן אחר.

זקנים חוסי הבית עוסקים במלאכה

סיום כתיבת ספר לביהכ"נ של המוסד

ק. בן ציון | תינוק שנשבה

חבל על כל טיפה!

חבל על כל טיפת דם יהודי שצעירים חלושים מתנ"ך מקיזים כאן. חבל על הסבל שהם סובלים, ייסורי ארץ ישראל, בלי פירוד זיקה לתנ"ך. חבל על נזקי השטפונות ועל מצוקות הבצורות שהם אנוסים להיות עמם; חבל על מלחמות נגד הדת שהיו נחסכות מהם אילו התגוררו בין האומות.

בלי התנ"ך — מיותר כל רגע לשבת בארץ הזאת. מקומות רבים בעולם שלוים, עשירים, בטוחים מכאן. מה רע בלוס אנגלס או בקליפורניה בגרמניה או בשוודיה? אפילו אוגנדה, רעיונו העתיק של תיאודור הרצל יכול להיות תחליף הוגן.

שלטונות צה"ל מכחישים כי הושלכו ספרי תנ"ך ארצה. קטני אמונה מגחכים בסרקזם, כי אינם מאמינים לחיילים המצהירים כי לא השליכו את הספרים הקדושים, שכן... מי שמשליך תנ"ך אינו נאמן...

יש הטוענים כי אין עשן בלא מקור אש. אחרים מצטטים אמירה עממית עתיקה: "אז סקלינגט איז חגא" — כאשר הפעמונים מדנדנים — אות הוא כי חגא היא להם. אולם גם אם נקבל את ההכחשות כאמיתה שאין עוררין עליה, עדיין ברעדה הקרקע תחת רגלינו.

מעשה בתלמיד אחד, שהילכו שמועות לא טובות אודותיו. גער בו רבו קשות. נבוך התלמיד ונשבע בזקנו כי לא מניה ולא מקצתיה. ואילו הרב ממשיך בתוכחתו: יודעני ששקר טפלו עליך. אולם עדיין אינך נקי; וכי אין די בעובדה שדוקא אליך ידעו להצמיד האשמה כזו? הרי דוקא לסוס מוכה שחין נטפלים הזבובים!...

הלואי שהמעשה לא היה ולא נברא. מכל מקום, לקחים רבים ניתנים להדרש מהפרשה. טרם כל, הדברים שהושמעו מפי החיילים, אודות תלישותם ממקורות ישראל והתנ"ך — לדבריהם, פרי החינוך החילוני כפי שקיבלו — לא הוכחשו. ב"המודיע" צויין השבוע, כי גם איש לא קם לטעון "לא יכול להיות", על האירוע, שכן הכל מודים שמקרים כאלה אינם רחוקים, לדאבון, מהמציאות. באחת: האירוע היה או לא היה. יכול היה להיות. התשתית החינוכית יכולה להוליד מצבים כאלה. הגישה והדיבורים, גם אם ללא מעשים בשלב זה — שרירים וקיימים.

* * *

איך נפלו גיבורים? איך זה הגיעו בני ישראל, מי שהיו אמורים להיות "גבורי כח עושי דברו" לבירא עמיקתא כזו של התייחסות משפילה, במעשה או בגישה לתנ"ך?

קצת מבט היסטורי לאחור. המשכילים הראשונים הביעו שכלתנותם בין השאר, בעיסוק בתנ"ך. שלא כחובשי בית המדרש הישן, אשר יגעו מרחם בש"ס ופוסקים, פנו מרשיעי ברית לעסוק דוקא בנ"ך, בגישה כפרנית ומבקרת.

בדורות שטרם שואה, מי שהרבה לעסוק בלימודי תנ"ך, היה טעון בדיקה, שמא זנח באר מים חיים לחצוב בורות נשברים. נשמע מוזר, אך עיסוק היתר בתנ"ך, על חשבון "בשרא דתורא" של יגיעת התורה, היה אות היכר לנוהים שמאלה.

האזהרה מפני התמקדות רק בתורה שבכתב, מוצאת ביטוי כבר בדברי חז"ל: "מנעו בניכם מן ההגיון".

שתי תורות שלובות לישראל: שבכתב ושבעל-פה. תרי רעין דלא מתפרדין. אמורים הדברים גם למי שיראת שמים פרושה על פניו. קל וחומר לאלה המנסים לחקור ולבקר את המקרא ואת האישים הקדושים בו, עפר לפיהם של אותם מבקרים.

מי שלומד תורה בלא יראת שמים, נחשב לפי חז"ל לבעל מפתחות פנימיות שאת המפתחות החיצוניות אין בידו. לא עשה כלום. אפילו מי שיראה יש בו, אך תלמודו מהשפה ולחוץ, נאמר בו: אורייתא בלא דחילו ורחימו — לא פרחת לעילא. ומה יגידו איזובי הקיר המשננים "סיפורי המקרא" או גרוע מזה, ביקורת המקרא וכפירה.

הצעירים שנתפסו לא נתפסו בקלקלתם (תלוי לפי איזו גירסה) שענו כי אין להם כל קשר לתנ"ך ואין הוא מביע עבורם מאומה. זה החינוך שקיבלו — אמרו.

כבר היה לעולמים, בתקופה שישראל השתחוו לגילולי עץ ואבן. בגמרא מסופר על מפגש מזעזע של אליהו הנביא בילד נפוח כפן, שריד ממשפחה ענפה. הנביא הקדוש שומע מפיו על ייחוס משפחתו ומציע לו הצלה, על ידי שיאמר "שמע ישראל". הילד הקטן, המורעב והנפוח, נצר אחרון ממשפחה גדולה שטרם מת מרעב, מצהיר כי "חס מלהזכיר בשם השם" שכן אביו לא לימדו זאת!... והוא מנשק ומחבק את הפסל ונופל עמו, נופח נשמתו. לקיים: "ונתתי פגריכם על פגרי גילוליכם".

לא לימדו אותו "שמע ישראל" ואמונה בה'. לא לימדו אותו על קדושת התורה, הנביאים והכתובים. לא לימדו אותו על התורה שבעל פה ועל האור הגדול המאיר נשמות העוסקים בתורה ומקיימים דבריה.

לא חינכו — וגרוע מכך, חינכו ל"לא": "יחי-כר" עפר לפי האחראים ל"חינוך" כזה כי התנ"ך הוא יצירה ספרותית מעולה. חומר חשוב, העומד לביקורת ודבריו מתקבלים בספקנות, בהסתייגות ולעתים בחיוך. הודו כי הכתוב בתנ"ך הוא אמונה נושנה שעבר עליה כלח (עפר לפיהם) ואינו מחייב מאומה בעידן המודרני.

התנ"ך, כפי שהוא מוגש לילדי וצעירי ישראל, במעטפה כפרנית ובליגלוג על הנסים והצווים שבו, מביא את החניך הישראלי לגישה מזלזלת בספר הספרים. הוא מתקשה להבין, מה בין ספר זה, מכובד ועתיר תפארת ככל שיהיה, ובין להבדיל מליוני הבדלות, שירה של ביאליק או טשרניחובסקי... אם כמקור אינפורמטיבי היסטורי, הריהו מסתייג ומקבל את הדברים כדברים בעלי משמעות אינפורמטיבית בלבד. מה עושים בחומר אינפורמטיבי? צאו וראו גורלם של ספרי טלפון ישנים: השלכה, או במקרה הטוב — תרומה לסלים של הועד למען החייל. אם הם לא ישליכו תנ"ך הרי זה בגלל מעט פחד מאלוקים שעוד שורד בלבבם: בגין חשש של אנשים בעלי זיק מצפון מרמיסת קודשים של אנשים אחרים, או בגלל חוסר עניין.

הם לא למדו על קדושת התנ"ך; אין יודעים על תורה מן השמים; לא זכו לשמוע על חזון נבואה מפי הגבורה ועל הדברים כדברות אש קודש שקדושתם והאור הא-לוקי שופעים מהם מיום נתינתם ואמירתם ועד היום הזה, בלא שיועם חלילה מחשיבותם והאקטואליות שלהם.

לא ניתנה להם ההזדמנות להכיר את הנצח. נשללה מהם הזכות להבין כי זאת התורה לא תהא מוחלפת והיא נר לרגלו של יהודי עד סוף כל הדורות.

הם כן למדו — לזלזל ולשנוא. ללעוג לקדשי ישראל ולבוז להם. לבחון על חשבון כל דבר שריח יהדות נדף ממנו.

גדל כאן דור בור ועם הארץ, עם מוטיבציה שלילית. עם שנאה עצמית לעם היהודי ולמורשתו העתיקה. "אנו מגדלים דור של אנטישמים יהודים" — צוטטה מי שהיתה סגנית שר החינוך, הגב' מרים גלזר-תעסה על גלי האתר.

* * *

בשולי השערוריה, הושמעו תהיות על עצם קיום טכסי השבעה ברחבת הכותל המערבי. הובעה דעה, כי יש לבטל אירועים צרמונאליים אל מול מקום מקדשנו, שעה שהאירועים מפריעים לעתים לתפילה. דובר גם על חוסר צניעות והתנהגות בלתי הולמת של משפחות החיילים המגיעות למקום. "מי ביקש זאת מידכם רמוס חצרי".

ראוי לשים לב לפן האחר של המטבע. מגיעים שמה תינוקות שנשבו. צעירים ישראלים שאולי לא ראו מעולם את הכותל המערבי ולא נפגשו בקדושה ובבית כנסת. מעולם לא חזו שכינה מהכותל המערבי. ואולי, כולי האי ואולי, בעקבות "משכהו לבית המדרש", יתלבה הניצוץ היהודי החבוי-כבוי?

שעה שאב ירא וחרד מביא טפיו לבית הכנסת, עתים שהם מפריעים קמעא. קיימים מצבים, שבגין הפרעתם אין להביאם, חרף כל המעלות החינוכיות. אולם כבר נשמע בישראל, שאימותיהם של צדיקים הכניסו עריסתם לבית המדרש, למען יקלטו ריח תורה, להצילם באחריתם.

תינוקות שנשבו, בין כך ובין כך קרויים בנים. ראויה השאלה לידון בפני יודעי דת הדין, אם לחתור לביטול אירועים אלה ליד שריד מקדשנו.

ומי יתן ויהיו כל עם ה' נביאים. וגם תינוק שנשבה — ונשבע אל מול הכותל המערבי, וראה בעיניו, לבבו יבין ושב ורפא לו.

איזור מודיעים חוזר להיות אכסניה של תורה (א')

כתב וצילם משה מיכאל צורן

רשימה זו יכולה היתה להתפרסם, עקב חשיבותה, גם בסתם יום של חול, אך בימי החנוכה, על אחת כמה וכמה. איזור מודיעין קשור בקשר בל-יינתק לימים אלה. רבים מהציבור הדתי בארץ אינם יודעים איזו התפתחות רצינית חלה בכל הקילומטרז' העצום של "מודיעין", ולו רק מבחינת הישובים הדתיים במקום.

באיזור מודיעין יש לישובים הדתיים המאוכלסים כולם במובלעת קטנה יחסית, כשמרחק הנסיעה בין ישוב

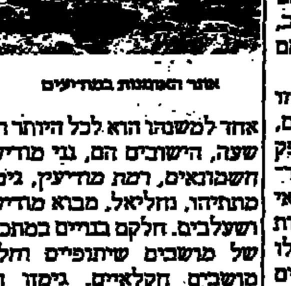
אתר המצבות במודיעים

אחד למשנהו הוא לכל היותר רבע שעה. הישובים הם, גני מודיעין, חשמונאים, רמת מודיעין, גימזו, מתתיהו, נחליאל, מבוא מודיעין, ושעלבים. חלקם בנויים במתכונת של מושבים שיתופיים וחלקם מושבים חקלאיים. גימזו הוא הישוב הגדול המרכזי בין ישובי מודיעין. לכן נתחיל אולי דווקא ממנו.

אחת הסיבות שהציבור הדתי הרחוק או ריחק את עצמו מאיזור זה, הוא עקב ההרגשה שמודיעין הוא ה"חצר האחורית" של תל אביב, במקביל לאזורי רמלה או לוד. אין כל הגיון במחשבה זו. איזור מודיעין הוא איזור יפהפה, אחד מבין אתריה המרשימים של המדינה כולה, דווקא עקב היותו ממוקם במרכז הארץ, במרחק של 20 דקות מבני ברק ו־25 דקות מירושלים, זה מקנה לו חשיבות עליונה.

בימים אלה וכן בימי הקיץ והחגים, תראה אלפי חרדים ודתיים הפוקדים את אתרי הנופש במקום, או ביער בן שמן שהוא שמורת טבע גדולה ויפה, או בכפר חשמונאי עליו יהודו כתבה נפרדת וכדומה.

מודיעין הוא איזור שבאופן טבעי היה צריך להקבע בליבם של שלומי אמוני ישראל, ולו מצד ההסטוריה העתיקה שלו.

ההחלטה שבוטלה

למרות העצה התימנית שבשם "גימזו", אין הישוב מורכב דווקא מבני עדה זו. בימים אלה חוגגים בישוב מלאות 36 שנה להקמתו. גימזו נוסד ע"י קבוצת עולים מרומניה שנימנו על חסידי סטמר. בתחילת דרכו של המושב היתה בו קהילה מכובדת של חסידות זו בראשות הרב הזונברג שחיבר ספרים רבים. גם כולל גדול היה במקום. העולים החדשים תפסו את מקומו של הכפר הערבי "גמזו" שהיה במקום עד כיבושו ע"י חיילי הפלוגה הדתית במלחמת השחרור.

עקב תנאי החקלאות וקשיים אחרים, עזבו חלק ניכר מהתושבים ועברו להתגורר בבני ברק ובירושלים ובמקומות ריכוז דתיים אחרים. בתקופה מסויימת תוגבר המושב ע"י קבוצה של 20 משפחות ממרוקו שעלו ארצה אך בשנת תשל"ב משנשארו במושב רק כמה משפחות בודדות עמד גימזו לפני פירוק סופי.

בתקופה האחרונה התייצב גימזו ונמצא בשלבי התפתחות מואצים. עד היום תוכל לראות בו את וותיקי המתיישבים של חסידות סטמר. היה זה מושב גימזו שניהל לפני מספר חדשים מאבק עיקש — ובהצלחה — נגד המגמה להפוך את איזור מודיעין ל"מזבלה" ארצית. הגורמים המוסמכים הגיעו למסקנה שכיוון שאיזור השרון סובל מזה שנים ממחסור באתר סילוק אשפה, הרי שאין יותר מתאים לכך יותר מ... קברות המכבים. מקבל ההחלטה היה דב תבורי (מכירים יהודי כזה?...) שבתוקף תפקידו כיו"ר השלטון המקומי החליט שהאתר האופטימלי הוא האיזור ההסטורי המקודש על עם ישראל.

כל המושבים באיזור לחמו נגד מגמה זו, שעלולה היתה להרוס את שאיפותיהם של יזמים שונים — ובתוכם המושבים עצמם —

מצפה מודיעים

להפוך את האיזור לאתר תיירותי ראשון במעלה. כמובן שהמושבים הדתיים העלו גם את עניין ההסטוריה המקודשת של מודיעין. אם היתה יוצאת התכנית לפועל היו עוברות כ־1000 משאיות כבדות עמוסות אשפה ביום אחד.

מאבקם הבלתי מתפשר של המושבים באיזור, כשהמוביל במאבקים היה גימזו נשא פירות חיוביים והגורמים השתכנעו שלא זה המקום ולא זו הדרך לאתר אשפה בהיקף ארצי.

בבקרתנו בגימזו השבוע נתקלנו בחידוש נוסף. שלדו של בית כנסת חדש עומד על תילו. מבנה ביהכ"נ הוא ארכיטקטוני ומיוחד במינו. הוא ישתרע על שטח של 600 מ"ר. בחדרי הספח יהיו גם ספריה ואולם לימודים, ובביהכ"נס עצמו יהיו 400 מקומות ישיבה.

ממושב גימזו, שהוא הפותח את סידרת הישובים הדתיים במקום אנו ממשיכים קדימה, בכביש המוביל לרמאללה וירושלים, הנוף בדרך עוצר נשימה. לא לחינם אמר פעם הרב אבן אבן זצ"ל שהסיבה שכל אדם באשר הוא יתפעל למראה נוף יפה (ולא כל אחד מתפעל למראה מבנית מהודרת) היא שאז מתוודע האדם אל טביעת ידי הבורא בבריאתו. כאן הוא נתקל בבריאה כפי שבראה האלוקים, הדורה כשהיתה. המיוחד בנופי מודיעין הוא שלבד מהעצים והירוקת המכסה את כל השטח, מרובים גם סלעי הטרשים הניצבים בפאתי הדרך.

הישובים החרדיים באיזור הפכו לקבועים

הישובים הדתיים סמוכים מעט אחד לשני. מאור מודיעין הוא ישוב של בעלי תשובה ממוצא אמריקני, כ־30 במספר, שעלו על הקרקע ומקיימים חיי קהילה תורניים למופת. במרחק של 10 דקות נסיעה נמצאים 3 הישובים הדתיים הגובלים אחד ברעהו. חשמונאים, רמת מודיעין ומתתיהו. (על גבעה רמה שממול חשמונאים מוקם הישוב גני מודיעין עליו ניחד כתבה נפרדת). ישובים אלה נמצאים בהתפתחות מתמדת, כל אחד לכשעצמו;

הדרך לישובים היא מצומת המכבים, שם פונים שמאלה (אם באת מכיוון השפלה) ומיד פניה שניה שמאלה. 20 מטר נוספים יש שביל עפר, ומשם מדרדר הרכב בואדי תלול למדי, בדרך "לא קלה" באורך של 3 ק"מ עד מרומי הישוב חשמונאים. למרות ההאחזות הקבועה של האנשים במקום, הדרך לשם גובלת בסיוט. אם צמיגי הרכבך אינם חזקים במיוחד, מוצע לך לא לנסות להגיע למקום. בקילומטר האחרון לפני הכניסה לישוב יש בשרונים מסוכנים וצרים, והמעבר בהם לנהג בלתי מנוסה ממש מסוכן. נוסף לאדמה הבוצית בקטע זה, פערים לארכו ולרחבו בורות עמוקים. חובה לנקוט במשנה הזהירות.

אחרי שהגעת בסייעתא דשמיא לחשמונאים, אתה יכול להווכח בהתפתחות התנופתית והעוצמה החזקה כשבזו אחר זו מוקמות חווילות פאר של המתיישבים. חברת החשמל מתחה את הכבלים, רשת טלפונים יש, אוויר פסגות ונוף יש גם יש; ומה חסר? — 20 משפחות חרדיות ישובות במקום, אפשר לומר במסירות נפש של ממש. קבוצה זו משתייכת להרב עירוסי. גדוד חיל בלבד מבדיל בין חשמונאים לרמת מודיעין וגדר נוספת בין האחרון למתתיהו. 3 ישובים דתיים זה ליד זה, וכאמור כולם מנסים לעלות על דרך המלך.

הסיפור העצוב של "משלט 219"

לאורך כל הדרך אתה נתקל במצבות ואנדרטאות לזכרם של

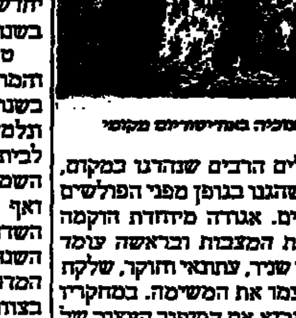
תפילה באתרים היסטוריים מקומי

החיילים הרבים שנהרגו במקום, בעת שהגנו בגופן מפני הפולשים הערבים. אגודה מיוחדת הוקמה להצבת המצבות ובראשה עומד ר' דוד שניר, עתונאי וחוקר, שלקח על עצמו את המשימה. במחקריו הוא מביא את הסיפור העצוב של "משלט 219" הנמצא סמוך לקברות המכבים. כל משלטי צה"ל באיזור סומנו לפי מידת גבהם מעל הים. הוא בין 2 המקומות הבודדים בכל הארץ לגביהם נשאר עדיין תיק פתוח ברבנות הצבאית ולא ברור מה עלה בגורל הנופלים שם. במשלט 219 לא ברור עד עצם היום הזה גורלם של 2 מהחיילים שנפלו בכיבוש המשלט ע"י הלגיון הערבי.

בתקופת מלחמת השחרור היה איזור מודיעין כולו בשליטה מוחלטת של כנופיות הערבים. ככר עם פרוץ מאורעות הדמים בארץ הורגש המצור הקשה. כאשר שיירה שיצאה מפ"ת לבן שמן ושהביאה מצרכי אוכל לנצורים בבן שמן הותקפה ע"י מחנה הלגיון הערבי ו־13 מאנשיה נהרגו. ממול למודיעין הוקם באותה תקופה משלט 219. המשלט היה סמוך לקבר השייך גרבווי. בעת ההפוגה בכ' אלול תש"ח התקיפו אנשי כפר מידיה הערבי בסיוע הלגיון הירדני וכבשו את המשלט, התגברו על מגיניו והרגו 23 מהם. אנשי המשלט היו חיילי מילואים בעלי משפחות אשר נשלחו לשם רק כחיל מצב. באותו יום שהחזירו כוחות צה"ל את המשלט ומצאו בו את גופות הנופלים במצב מחריד. הערבים התעללו בגופות וכרתו את ראשיהם של חלק מהלוחמים. דבר זה ארע בערב שבת קודש ולמחרת נערכה במידיה פעולת תגמול. (על מקורות מודיעים בחז"ל ופרטים אחרים — בכתבה הבאה).

השמיטה — שנת זריעת תורה בישראל

הרב שלמה שמנצל

בהרבה סקטורים בעולם, השתרש הנוהג של "שנת שבתון". המצברים הנפשיים התרוקנו, האישיות מתייבשת, החיים נעשים אפורים וחסרי משמעות, האדם צריך למלא את המצברים בלימודים וכו', כך מבינים אומות רבות מתוך נסיונם.

אצל עם ישראל מקובל הדבר מקדמת דנא, כבר רבים מהראשונים מטעימים את מצוות שמיטה אחת לשבע שנים, כדי שיעזוב את השדה והכרם, ינטוש את הגשם המתיש, ויתמסר שנה, כולו לה', להתרענן בלימוד התורה בבית המדרש, יחייה את נפשו בעסיס, יחדש ימיו כקדם. וישוב לעבודתו בשנה השמינית.

טרם יצאה הקריאה המרעידה והמרטיטה לבבות לעם ישראל בשנת השמיטה: יהודים! הבה ונלמד ביחד תורה, מתי נעשה לבית עולמנו הנצחי? הנה שנת השמיטה — תשמ"ז, הזדמנות, ואף מצווה לנטוש את עבודת השדה, כדי לעסוק בתורה, תחילת השנה, הבה נקום ונכנס לבית המדרש, לחבורות הלומדים תורה בצוותא, או ב"חברותא" וגם ביחידות, נמעט בעסק, ונעמיד את לימוד התורה בראש ובמרכז החיים, אפשר להתחיל את ה"דף היומי" גם באמצע המסכת, לעלות על ה"מרכבה", גם אם תרדם פעם מעייפות בתוך השיעור, לא נורא, המרכבה נוסעת איתך, ולבסוף תגיע למטרה יחד עם כולם, מלא ברכת ה'.

עתה חודש כסליו, לאחר הימים הקדושים והנוראים, ראש השנה, יום הכיפורים, סוכות ושמחת התורה, וכהסברתו של הגה"ק רבי ישכר דוב מבעלז זי"ע, מתוך ההרגל ממשיכים בחודש מרחשון הפה השפתיים "מרחשין" ומלמלין תורה ותפילה תשובה ושמחה, כמו בתשרי, כאשר כל עם ישראל הבטיח לפני השי"ת להציג עצמו על דרך התשובה החדשה, ולהיות מרכבה למלכות שמים ולשכינה, ראוי לקבל סייעתא דשמיא, ולבצע הקבלה וההחלטה בראשית השנה.

דרכים להגברת לימוד התורה

אין לנו שיור רק התורה הזאת, ולכן מחובתנו להגביר את לימוד התורה במיוחד בבתי הכנסת ובבתי המדרש.

יש לקבוע, כי הולך וגובר הצמאון ללימוד התורה בכל חלקי הארץ, הדבר בולט בעיקר בערים ירושלים בני ברק, ובריכוזים הדתיים שבערים, במאות הישובים הדתיים, אך יש לזכור כי מתוך 8000 בתי הכנסת הפזורים בארץ, רבים מהם סגורים בכל ימות השבוע, ופתוחים בשבתות, ובאלו הפתוחים בכל ימות השבוע, בחלק ניכר אין שיעורי תורה, וכן לא כל המתפללים נמנים על משתתפי החוגים בדף היומי, במשנה היומית, ובהלכה היומית, מה ניתן לעשות?

לאחר מחשבה מעמיקה, ולאחר נסיונות בעבר הגענו למסקנה, כי כשם שהצבור ממנה גבאים הדואגים לתיפקוד המקום והתפילה ולגמ"ח כן יתמנה בכל בית כנסת גבאי בן תורה, שתפקידו הבלעדי יהיה לדאוג לקיומם ולהרחבתם של שיעורי תורה, וכן לארגן ולהקים חוגי לימוד במידה ואין לומדים תורה.

עליו יהיה במסגרת תפקידו הקודש, לבקר ביקור נימוסין אצל מתפללי בית הכנסת, לשכנעם לבוא ולהצטרף למעגל הקובעים עיתים לתורה יום-יום, או מספר פעמים בשבוע, וכן לתאם ולקבוע את שיעורי התורה בזמנים המתאימים לחלק הנכבד מהבאים, במקרה וטרם הוקם השיעור, לדאוג להקמת הגרעין עם מספר מתפללים, אפשר להתחיל עם המגיד שיעור והגבאי, ותוך זמן קצר רבים יצטרפו ללימוד התורה, מפעלנו העולמי ללימוד המשנה היומית וההלכה היומית הבטיח מענק "משנה ברורה" לכל חוג חדש בהלכה היומית המתחיל "הלכות שבת" ע"פ הלוח ביום שני ח' חשון, בהתאם למלאי.

יש לזכור כי קיום שיעורי תורה בבית הכנסת בצבור, הוא חשוב לא פחות מתפילה בצבור, בתי כנסת בהם קיימים שיעורי תורה, הם הצליחו לגדל צבור מלוכד, וחברה תוססת, מלאת פעילות בחסד ועזרה הדדית, תחושת ההשתייכות וההזדהות למקום היא מפליאה, חיי הקהילה במקום הם לשם ולתפארת, לימוד הלכות בקביעות תורמת לשמירת התורה והדקדוק במצוות, והדבר משנה את הבתים והחינוך לטובה ולברכה, ואת הרגש לכלל ישראל וההכרה היהודית. נציגינו המבקרים בבתי הכנסת המרוחקים נתקלים במתפללים המתענגים ומשוועים לשיעורי תורה.

זה השולחן אשר לפני ה', היחס כאל מזבח, ראוי עליו ללמוד תורה, סעיף הלכה בכל סעודה, כך נהגו חכמים ואנשי מעשה, הדבר תורם לאוירה הרוחנית בבית, ובמקום דברים בטלים וריקנות, ומה עוד דברים אסורים, להמיר זאת, למנהג נאה ומרומם של לימוד הלכות, בפרט בשבת קודש בבי הסעודה, לימוד "הלכות שבת" הלכה בכל ארוחה, ימלא את הבית בקדושת שבת, יביא לקיום הדיברה זכור את יום השבת לקדשו, ויחנך את הילדים ובני המשפחה לחיי תורה ויראת שמים.

דבר ברור, כי מצווה גוררת מצוה, ומתוך כניסתו לשני המסלולים הללו, לימוד תורה בצבור בצוותא, וגם בביתו, ושולחנו מתוך כך יגיע האדם למידה של אהבת תורה, ומכאן קרובה הדרך למסילה העולה לפרט השלישי והיא מצוות "ובלכתך בדרך", אדם מבזבז חלק נכבד מזמנו בדרכים, בנסיעות, בתור, בהמתנות שונות, אצל אנשים שונים הדבר מצטבר לכרבע מהחיים, היקרים מכל.

כדי שזמן יקר לא יתבזבז לריק, ראוי תכון לשאת בפורמאט כיס, ספר משניות או "משנה ברורה" או גמרא, ולעיין בדרך. באוטובוס או בתור לרופא, ויקיים מצוות עשה מהתורה "ובלכתך בדרך", ואם מזדמן יהודי יודע ספר, הרי יזכה את שכנו בתלמוד תורה השקולה כנגד כל המצוות, סיפר לי מכר, ששימש את מרן האדמו"ר ה"בית ישראל" מגור זי"ע, ואמר כי שפתיו של הרבי רוחשו תמיד, פעם גילה לו, כי הוא חוזר בעל פה סדרי משניות, שהמלמד שלו סיגלו בילדותו, לחזור בין הזמן שהלך מהבית ל"חיידר" וחזרה, והורה האדמו"ר זצ"ל למשמשו לעשות כן. ומאז סיים החסיד מסכתות רבות בעל-פה, ומתוך סיפוק ציין, כי כאשר העומדים בתור לאוטובוס רוטנים על הרכב המתמהמה, הוא עומד רגוע וחוזר על כמה פרקים ופעמים על כמה מסכתות.

רוב בעלי התשובה — ממיפגש עם לימוד תורה

בימים אלה גילה לי ראש כולל לבעלי תשובה יוצאי צבא, המקיף כ־50 צעירים, השוקדים כבר 3־4 שנים על התורה, כי הם וכמוהם אלפים רבים שבו ליהדות, הם חזרו, הקדישו חייהם לשמים, מתוך העונג שהיה להם משיעור בגמרא עם ראשיתם, הם עזבו כל מנעמי תבל. כדי להשיג נעלה מהכל מרגיע מהכל — נעימות לימוד התורה.

שנת השמיטה קודש — להגברת לימוד התורה

כל הגופים העוסקים ביהדות, חייבים להקדיש את שנת השמיטה כולה, לנושא מרכזי אחד, הקמת שיעורי תורה בכל אתר, לרתום את אלפי תלמידי החכמים לאמירת שיעורי תורה, לסרוק את בתי הכנסת, וישנם אלפים כאלה, בהם ניתן להקים שיעורים קבועים, אפשר להקים גם במקומות עבודה, משרדי ממשלה, תעשיות, צבא, ומשטרה, בשעות האוכל.

הוספת עש"ק פר' וישב תשמ"ז עמ' ב' המודיע

ב. רובינשטיין

וְשָׁבוּ בָנִים

לרגל נסיעת בני נוער לפולין

הֵם יָבוֹאוּ עֲדֵי אַדְמָתֵךְ הַבּוֹעֶרֶת
וְתַרְמִיל מְרוּשָּׁל עַל שִׁכְמָם
יִשְׁתָּאוּ אֶל עֲנוּת עָפְרֵךְ הַזּוֹעֶקֶת
בְּתוֹכְכֵי עוֹלָם שֶׁנָּדַם
וְסוֹלְלָה עֲדֵי קַרְסוֹל יִפְסְעוּ בִּשְׁבִילַיִךְ
בִּנְתִיב מְגַף מְסֻמָּר
בְּעַלִּיצוּת נְעוּרִים יְדַלְּגוּ לֹא יָחוּשׁוּ
בִּדְקִירַת קוֹץ וְדַרְדַּר
וּתְהוֹם פְּעוּרָה שֶׁל עוֹלָם נֶעְקָר.

לֹא בָם רֶטֶט יַעֲבוֹר
לְמִשְׁמַע שְׁמוֹת עֲיָרוֹת נִדָּחוֹת בָּךְ
בָּם בְּקִתּוֹת כְּפָרִים
וְשׁוּעָלִים מְהַלְּכִים
וְאֵין יוֹצֵא וְאֵין צְוָחָה
וְאֵפֶר עֲקֵדִים וְתֶבֶן שַׁדְמוֹתַיִךְ
וְשַׁוְעָתָם עוֹלָה

וְשָׁבוּ מֵאֶרֶץ אוֹיֵב
וְיִרְאוּ כִּי יֵשׁ תִּקְוָה לְאַחֲרִיתָם
כִּי מַצֶּבֶת אֱנוֹשׁ הִיא נֵר הַתָּמִיד
וְשָׁבוּ בָנִים לִגְבוּלָם.

ב. רובינשטיין

"משכיל לשלמה" עניני מוסר והשקפה על שבטי ישורון

אור גדול זרח ממערב, עם הופעת ספרו החשוב של הרה"ג ר' שלמה קרלבאך "משכיל לשלמה" על שבטי ישורון, הכולל סדרת שיחות מעמיקות בעניני מוסר והשקפה. המבוססות על יסודות איתנים מדברי חז"ל, כפי שהוסברו ע"י ראשונים וגדולי הדורות האחרונים.

אם עד כה היתה תורתו של רבי שלמה בבחינת תורה "שבעל פה", כאשר השמיע שיעוריו הן בפני תלמידי הישיבות הקדושות, והן בחוגים מבקשי דרך האמת, ושיחותיו זכו להדים מרובים ונתפשטו ברבים. עתה זכינו להר־פתקן הראשונה בספר בבחינת "תורה שבכתב", ומעתה עם הופעת ספרו "משכיל לשלמה", מכרזת עליו תורתו כאחד המחד־שים המופלאים בתורת המוסר וההשקפה.

לא רק בר אבהן הוא הרה"ג ר' שלמה קרליבך, משגיח רוחני במשך עשרות בשנים בישיבות המפוארות בארה"ב, אלא גם בר אוריין. ממקימי עולה של תורה והשפעתו מרובה בחינוך הדור הצעיר בארה"ב, ולא במעט יש לו חלק באותה מהפיכה רוחנית שאנו עדים לה בקרב יהודי ארה"ב, ויגיעה רבה השקיע ר' שלמה במפעל זה.

נצר למשפחה מפוארת ביותר, משפחת קרליבך. אביו הגאון הקדוש ר' יוסף צבי, שימש רבן האחרון של הקהילות המפוארות אה"ו (אלטונא, המבורג, וואנס־בק). קדוש היה בחייו, ובקדושה עלה על המוקד יחד עם רעייתו הרבנית ושלוש בנותיהם, ה' יקום דמם.

כאוד מוצל מאש ניצל בנס ר' שלמה, לאחר סבל בל ישוער במשך ארבעים חודש בתשעה מחנות השמדה. בימים ההם נדר נדר להקדיש חייו להרבצת תורה לעדרים, ואת נדרו קיים במילואו. מיד עם בואו לארה"ב, החל להר־ביץ תורה ברבים הן כמגיד שיעור בפני"ת הן כמשגיח רוחני בהפצת דברי תורה בעניני השקפה, אמונות ודעות. בכשרונותיו העצומים הוא מרתק את שומעי לקחו ומקרב אותם לעבודת ה' מתוך הבנה והכרה.

הספר שלפנינו כולל חמישה קונטרסים של פרקי הגיון בעניני דעות ואמונות. קונטרס ראשון "הברכה אשר בירך משה", כולל חמישה מאמרים לביאור קומת אבות העולם, אדם, נח, אברהם יצחק ויעקב, והוא מקביל את מעמדם ופעולותיהם לפעולות משה. והכל מבוסס על דרשות חז"ל על הפסוק וזאת הברכה אשר בירך משה וכו' שנתעלה יותר מן הכל וכו'.

הרב קרליבך רואה מחובתו לבסס את האמונה הצרופה מתוך הכרה, כמו אברהם אבינו שעסק בקירוב נפשות. כך הוא עוסק במלאכתו זאת, והוא משתמש בכל מכשירי ההסברה וביחוד בתורת ההגיון, כדי לבסס את האמונה גם מבחינה הגיונית, ויש שכר לפ־עולתו. השפעתו מרובה גם על אלה שתעו מן הדרך, בציינו שא־מונה מיוסדת על תנועת המעגל, שהיא מבטיחה שסוף כל סוף יח־זור כל נמצא אל מקור מוצאו וכל תכלית אל ראשיתה. החל מיום שהיה הקב"ה יחיד בעולמו עד אחרית הימים, כאשר כל באי העולם יכירו במלכותו "ונשגב ה' לבדו ביום ההוא".

את תורתו מרביץ הרב קרליבך בארה"ב במרחק של אלפי מילין מירושלים עיה"ק. אולם באשר הוא שם, הוא נושא עיניו ומשלב בשיחותיו, את השאיפה לבנין ביהמ"ק, וכך הוא מסביר אותה רצועה "שהיתה יוצאת מחלקו של יהודה ונכנסה לחלקו של בנימין, לפיכך זכה בנימין הצדיק ונעשה אושפיזכן להקב"ה". מפני חטאינו גלינו מארצנו ובהר מרום הרים באותה רצועה שעליה המזבח בנוי, שועלים הלכו בו, אולם אנו נושאים את עינינו בציפיה ובתקוה, שבמהרה יבנה המקדש. אותה "רצועה של מזבח", משמשת לו חומר להסביר השקפתו על סופה של קדושה הנעוץ בתחילתה. ועל יסוד הפסוק "ינחני במעגלי צדק", הוא מסביר שכל הליכות הקודש הם בבחינת מעגל בניגוד לכפירה שהנתפס לה אבוד, לצערנו, "כל באיה לא ישובון", שכן היא בב־חינת קו ישר, והאמונה, גם אם שאתה מתרחק מראשיתו של המעגל, אתה מתקרב לתכליתו.

"כל מקום שגלו ישראל שכינה עמהם" אמרו חז"ל, וכאן מסביר המחבר כי כבר לנביא הראשון בגלות בבל, לאחר החורבן הראו את מעשי המרכבה, כדי להוכיח שבכל מקום שגלתה שכינה, כבוד ה' במקומו עומד. וכאן הולך המחבר בעקבות אביו הקדוש, ר' יוסף צבי קרליבך, המפרש בבי־אורו על ספר יחזקאל, את מעשה המרכבה בדרך זו. משל למלך שכל עוד הוא בפלטרין שלו כבודו עמו, כמו שנאמר "ובהיכלו כולו אומר כבוד", אבל כשהוא יוצא לדרך הוא רוכב במרכבה, להראות לכל את כבוד מלכותו שלא נתמעט למרות צאתו לדרכים.

המחבר מבסס חלק נכבד משיחותיו על יסוד דעות ראשונים, ולעתים הוא מביא גם את דברי המהר"ל מפראג והגר"א מגדולי האחרונים. ועל כן, ארשה לעצמי להוסיף אמרה חסידית האומרת כי בשעה שהמלך נמצא מתוך לביתו יכול כל אדם להתקרב, ואף לגשת אל המלך, וכדברי המחבר המרכבה נעשית לאמצעי, של ידה מתהפכת חולשת הדרכים לכבוד מלכים ובמקום מיעוט עוכד ריבוי. הדבר מאפשר לכל אזרחי המדינה, ולא רק למקורבים ליהנות מזיו מלכותו, ולשטוח לפניו את הבקשות בשעת הצורך. וה־מחבר מציין בכמה מקומות את כוחה של תפילה.

כאמור, עוסק המחבר בביאור קומתם של אבות העולם. אולם גם אנו, פעוטים, יכולים להתבונן בחילוקי המדרגות שלהם, שכן דברי תורה משתייכים לכל דור ודור. וכמו שדרשו על הפסוק "ובתורתו יהגה יומם ולילה", שלאחר שטרח ויגע בה נקראת התורה על שם לומדה, בעוד שעד כה היתה בגנזיו של הקב"ה.

על הפסוק "ויטע אשל בבאר שבע" נחלקו רבי ושמואל. חד אמר פרדס להביא ממנו פירות לסעודה וחד אמר פונדק לאכסניה ובו כל מיני פירות, ובזכות אותו אשל נקרא שמו של הקב"ה א־לוק לכל העולם, שכן אברהם אבינו פנה אליהם לאחר שאכלו ושתו, "וכי משלי אכלתם? משל מי שאמר והיה העולם אכלתם". המהר"ל מפראג מסביר בספרו "גור אריה" את המחלוקת שביניהם, ובעקבו־תיו מוסיף המחבר, כי מעשי החסד של אברהם לא היו סתם הטבה עם הבריות לעת הצורך, אלא שלעומת שני אלפי שנות התוהו שקדמו לחסדי אברהם: תקופה של מבול, דור הפלגה וכו', שהיו תקופות של אנוכיות ואכזריות, עד שהקב"ה, כביכול, התחרט על מעשי ידיו, פתח אברהם אבינו ע"ה דרך חדשה וקירב את הלבבות לדרך האמת, וכדברי הרמב"ן, היתה פעולתו של אברהם ראשית יצירת העם היהודי. בלבם של אלפים ורבבות שתל אברהם אבינו את העיקר הגדול הזה שיש אלו־ה אחד לכל העולם, ורק לו ראוי לעבוד ובעקבותיו הלך גם בנו יצחק וכדברי הרמב"ם, "יצחק הודיע ליעקב ומינהו ללמד, והיה הדבר הולך ומתגבר בבני יעקב והנלוים אליהם ונעשית בעולם אומה שהיא יודעת את ה'".

חסד עשה עמנו הרב קרליבך, שהעלה את דבריו על הכתב והם מסודרים כהלכה, וכל מי שיעיין בספרו "משכיל לשלמה" יווכח שהם רצופים כשרון, דעת ומוסר, ומבוססים על יסודות איתנים וב־אמנים. הסגנון המעולה נעים ביותר, ואין ספק בכושרו לקרב לבם של ישראל, להסביר עמקות תורת ישראל ובדרך זו לקרב את הלבבות לאבינו שבשמים.

ספרו של הרב קרליבך, "משכיל לשלמה", הוא בבחינת מפתח לשערי בינה המאפשרים להבין את דבריהם הנשגבים של חז"ל, המדברים במעלות אבותינו הק־דושים ושבטי י־ה היוצאים מבית רחל יוסף ובנימין גד ונפתלי. מעתה נשואות עינינו להופעת חלקו הבא המוקדש לשבטי בית לאה. וכאשר יצא לאור, יאיר את העולם, ויכוון את לבם של שומרי אמונים לאהבה את ה' וללכת באורחות חיים.

הבית היהודי

תלמוד תורה. אחת ממצוות ה' שאדם חייב להגות בה יומם ולי־לה, חובה מוטלת על האדם לקבוע עתים בכדי לקיימה בכל יום ויום, ואחת השאלות שאדם נשאל כאשר הוא בא לעולם שכולו טוב היא השאלה "קבעת עתים לתו־רה"?. מתוך הנסיון יכול כל אדם להיווכח "כי טוב סחרה מכל סחורה", חשיבות לימוד התורה מרובה ועצומה, אולם צורך חיוני ואפילו הכרחי לאדם, ללמוד לדעת על בוריין את ההלכות שהוא נתקל בהם יום יום, שמא מחוסר ידיעה הוא עלול להיכשל ח"ו, גם שלא מרצונו.

בואו ונחזיק טובה להרה"ג ר' אהרן זכאי, ראש ישיבת "אור יום טוב", שהגיש לנו את הכרך הראשון מספר "הבית היהודי" הכולל הלכות ומנהגים לבית הי־הודי. הלכה למעשה בדיני תפילה, ברכות, סעודה, שבת, טהרה, תלמוד תורה, הלכות התלויות בארץ — הפרשת תרומות ומ־עשרות ומעניינים הנוגעים גם לב־נת הבית: עניני טהרה, מליחה ובשר בחלב, על פי פסקי השו"ע ונושאי כליו עד אחרוני זמנינו, עם הסבר וטעם לקיום המצוה בראשית כל ענין.

שיטה מיוחדת לו למחבר, הוא מביא את ההלכות מסודרות בצורה הגיונית, וכל אדם יוכל למצוא כל הלכה בשעה שהוא נזקק אליה. אולם גם הלימוד כסדרו מראשיתו ועד סופו הוא בבחינת תענוג, בר־כות נועם הלשון והצורה ההגיונית שבה הוא מסביר לנו את ההלכות. גם בעניינים קשים ביותר ואין ספק שהם משפיעים על האדם, לכוון את עצמו לדרך הרצויה ביותר באורחות החיים.

הרב זכאי, שזכה רבות לקרב רחוקים לעבודתו יתברך, וזכות אבותיו, וביחוד זכות זקנו הגאון הגדול המקובל האלקי רבי יום טוב ידיד הלוי, עמדה לו שישיבת "אור יום טוב" מתפתחת לתפארת. רבים רבים חוזרו אל המקורות בר־כותו של הרב אהרן זכאי אשר מקרב בנועם דבריו. את התועים לעבודת ה' לתורה ולאמונה. כל מי שנתרחק לשעה קלה, משהוא שומע את דבריו המרתקים של הרב זכאי, מזדעזעים הנימות שבלב, וגם האדם הנוקשה ביותר מתחיל לחפש את הדרך חזרה ולשוב אל מקורו, והישיבה מוכנה לקלוט אותו ולכוונו אל דרך האמת.

ניתן איפוא להבין, כי במסגרת ההלכות היום יומיות מוקדש פרק מיוחד על התשובה. בפרק זה הוא מציין את דרכי ההנהגה והחובות המוטלים על בעלי התשובה. אולם עיקרו של הפרק הוא להסביר לאדם שאסור לו להתיאש מעצמו ואפילו עבר על כל עבירות שב־תורה: שערי התשובה פתוחים לפניו. הוא מסביר כי מיד כאשר יצעד צעד אחד בדרך הרצויה, יזכה לסייעתא דשמיא להמשיך ולהתקדם בדרך זו לטוב לו בזה ובבא.

אין לו לאדם להסתפק בטובתו האישית. לאחר שזכה להתקרב, חובה מוטלת עליו לקרב גם את קרוביו וחוגיו, ופרט בזותו כאשר אור האמונה זורח לרבים, ורבים מן הרחוקים מחפשים את הדרך. חובה מוטלת על כל אדם להתגייס למערכה זאת של הצלת נפשות מבחינה רוחנית. המחבר מצטט מתוך הזוהר הקדוש שאילו היו האנשים יודעים את התועלת ואת הזכות שהם זוכים ע"י קירוב רחוקים, היו רודפים אחריהם כשם שרודפים אחר החיים, והרב זכאי משמש דוגמא לכך.

אם עד כה עסק בהסברה, בהופעות ובדרושים בעל פה, ובד־בריו הנלבבים ידע לרתק את שומעי לקחו, הרי עם הופעת ספרו הנוכחי "הבית היהודי" הוא זוכה להשפיע גם למרחקים.

גישתו הלבבית שבזכותה זכה לקרב מאות אנשים לתורה ולידאת שמים, משתקפת גם בספר שלפ־נינו.

בעניין מיוחד אנו למדים את סימן פ"ב — "למנוע מכשול" בעניינים רבים ושונים שיש המקי־לים לעצמם, לכן העלה את הדב־רים על הכתב, כדי להדריך את המוני בית ישראל בדרך אשר ילכו בה להורותם את המעשה אשר יעשון.

הדברים המובאים על ידו מפ־ליאים בפשטותם, על התנובה לבדר את כשרות המסעדה לפני שנכנסים אליה, על חובת האדם להתנהג בצורה מכובדת שלא יגרום חס ושלום לחילול ה', והדברים השכי־חים והמצויים הובאו פה כדי להבטיח את שמירתם להימנע ממכשולים. לסיכום נציין כי ספר "הבית היהודי", מראה לכל אדם את הטוב, את הנועם ואת היופי של קיום התורה, ומכאן העצה וההדרכה "ובחרת בחיים".

חברה והלכה חינוך ובריאות

בעיות החברה אינן המצאה של דורנו. בכל ספרי ההלכה אפשר למצוא התייחסות לבעיות הנוש־אים שונים הקשורים לחברה ולעניינים הקשורים לכך, כפי שהשתקפו הדברים באותם דו־רות.

הרב אפרים ולמנביץ, ורבה של מוכרות בתיה וראש "מכון העם והמדינה", המכהן כרב בלשכת הרבנות ובית הדין בקהילה היהו־דית בפרנקפורט, גרמניה, הוציא לאור ספר מיוחד, העוסק בכל ההתייחסויות ההלכתיות לנושאי החינוך והבריאות בחברה.

בין היתר עוסקים פרקי הספר בנושאים כמו: "בית ספר כמוסד מתוקן", "יום לימודים ארוך", "ימי בטלה למורים", "ארוחת עשר", "מספר התלמידים בכיתה", "הכאת תלמידי", "ואהבת לרעך כמוך", "תרבות הדיור" ועוד...

מטרת הספר לבדר בעיות חברה שונות לאור ההלכה. בפרק של "הכאת תלמידי" מגיע המחבר למסקנה כדלהלן:

"הנה כי כן מצאנו בהלכה, שיש לעודד את התלמיד ללמוד, גם באמצעי הרתעה כמכה קלה ברצועה קטנה. זאת במטרה להנבו שילמד או שישב בין חבריו הלומדים. אולם אין בשום פנים ואופן כל רשות להפחידו עד מוות או להכותו מכה כואבת. יחד עם זאת, בימים של מתירנות גוברת ורמת לימודים פוחתת, יש לציין מחדש, אם לא כדאי להוסיף רצ־ועה קטנה ליד הגיר הלוח או מסך המחשב. הוספת פריט זה לציוד הקבוע בכיתה ירבה יראת כבוד ודרך ארץ כלפי המורה... תוספת מנה של יראה בלב התלמיד תער־דהו ללמוד טוב יותר".

בפרק על "תרבות דיור" אנו מוצאים: "שומה עלינו להתרבק בטוב, להתרחק מכל השחתה ואף להשתדל בכל הכוח למנוע השחתת דברים במקומות ציבור וקלקולם הם מעשה שאין לו תקנה. הגנב מאדם פרטי יכול להתחרט ולהשיב את הגניבה לבעליה, אולם הגונב מציבור למי ישיב? — אין לו תקנה לעולם. לפיכך מחוייבים אנו להמנע למ־השחית דברים ציבוריים המשמ־שים את הכל".

ולבסוף, בסיכום הבירור הה־לכתי של שירות רפואי מתנדב לאישי ציבור, מסכם המחבר: "בבואנו לדון בהעדפה של אורח על אורח, בכל הנוגע לחיי אדם ומכאוביו, הרי אף אם מדובר במנהיג על מנהג, או במי שט־רחתו רבה מזו של חבירו, יש לנקוט במשנה זהירות. פשרה ודרך ישרה עדיפים. אין ספק שהעדפת ראשי השלטון על פשוטי עם בכל הנוגע לבריאות, אך ורק משום היותם שליטים, אינו נכון. לכן, טוב יעשו הקובעים את סולם העד־יפויות של בריאות הציבור אם ילכו לאור ההלכה".

ש.א.

חברה והלכה — חינוך ובריאות. מאת הרב אפרים ולמנביץ, בהוצאת מכון העם והמדינה, מכרות בתיה.

אין תחליף לעוצמת הפרסום ב המודיע

עיון בפרשת השבוע — וישב, ולחנוכה. אבן־שהם

להבת אש התורה, המחדשת נעורים בטעם זקנים

וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקנים הוא לו, כמה דימויים ומשלים נאמרו במדרשות על יוסף, במקרא שלפנינו נאמר עליו "בן זקונים", ורבותינו דרשו על כינוי זה כמה דרשות לכמה משמעויות (ב"ר פד.).

רבי יהודה אומר: שהיה זיו איקונין שלו דומה לו, הוא דורש "זקונים" כצירוף מלים של "זיו אקונים", ומפיק מכך משמעות שהיה תואר פניו, זיו פניו, מאור פניו, של יוסף, ובדיוק יתר: "זיוי" — אור חוזר, קרינה חוזרת של אור הנוקרן מגוף בהיר המקבל קרינת אור ממקור מאיר (רפלקסיה, בלעז), מאור פניו של יוסף נבע ממאור פניו של יעקב עצמו, ומאור פניו של יעקב עצמו — משמע מכאן — גם הוא לא היה אלא "זיו איקונין", מאור פנים שהוא נובע ומחזיר אור שהושפע אל פניו ממקורות שלפניו ושמעליו.

וכך מתקבלת מתיבת "זקונים" משמעות "זיו איקונין" גם בלי לדרוש את התיבה כצירוף מלים, אלא כפשוטה: "בן זקונים הוא לו" — יוסף היה ליעקב אביו בן שמתואר פניו השתקפה והאירה לו הארת פניהם של הזקנים, אברהם ויצחק, ויעקב עצמו, וכדבריו תרגם התרגום".

רבי נחמיה אומר: שכל ההלכות שמסר שם ועבר ליעקב, מסרן לו, הוא דורש "זקונים" מן השורש "זקן", "זקנים", שפירושו "חכמים", וכדרכן של חכמינו לפרש (קידושין לב., וב"ר נ"ט): "זקן — זה שקנה חכמה", ומפיק מכך משמעות של "בן־זקונים" — בן חכמה, בן תורה, וכמו שתרגם כאן בתרגום אנקלוס.

כפי שהדברים מובנים אחרי העיון והביאור, אין בין דרשתו של רבי יהודה לבין דרשתו של רבי נחמיה אלא משמעות־דורשים בלבד, אבל בעצם המשמעות המושלמת המשתמעת מן התואר "כי בן זקונים הוא לו", תואר למעלה ודרגה שהגיע אליה יוסף שהוא אשר משכה אליו את אהבתו של אביו עד כי "וישראל אהב את יוסף מכל בניו", המעלה של מקבל התורה מפי דבר־אביו, תורה שהועברה בקבלה מדור לדור, משם ועבר דרך האבות, בפניה המאירות המזהירות, ובבחינת "חכמת אדם, תאיר פניו" (קהלת ח.א), היא משמעות התואר "כי בן זקונים הוא לו", בן שהוא חכם מקבל תורה, ואספקלריא מאירה להעביר את זיו חכמת התורה מאבות לבנים.

ועוד דימוי מצאנו על יוסף בדרשות חכמינו (ב"ר פד, וב"ב קכג:) על הכתוב (עובדיה א. יח): "והיה בית יעקב אש, ובית יוסף להבה", וכמו שפירש"י ז"ל פירש (בראשית ל, כה): "אש בלא להבה אינו שולט למרחוק", "יוסף" הוא הלהבה המוליכה ומשליטה למרחקים את האש של "בית יעקב", האש האצורה וטמונה "בבית יעקב" צריכה את "יוסף", את "בן הזקונים", את בן התורה, את הבן אשר זיו תואר פניו מאירים כזיום ואורם של זקני ישראל סביו, הוא בלהבתו ההולכה ושולטת למרחקים, יוליך את לפיד אש־יעקב מגולה לגולה ומדור לדור, לשרוף את "קשרי" של "עשו", שהרי באותו כתוב ניתן הדימוי "ובית עשו לקש", כנגד כל רעיונות "הקש" של בית עשו שהן עלולות להחניק את "קול יעקב" צריך את ניצוץ להבתו של "יוסף" שישרוף באש של "בית יעקב" את "הקש" הנדף של "בית עשו".

* * *

וכך בזה ההתמודדות, כאשר "קש" התרבות היוונית עבר להסתיר ולהחניק את זיו האקונין של "בית יעקב", של "בית הקדש", ולהחניק את "קול יעקב" — קול צפצוף התורה בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, החושך היווני קם על בני יעקב להשכיחם "להשכיחם תורתך", להחניק את האש ולכבות האור, באותה שעה קבר "זהבי מתקומם" של ישראל סבא, שבט בני "יוסף" — מקבלי התורה וזיו האיקונין של ישראל אביהם, ובניצוץ אש קודש, בלהבת אשם השליטו את אש "בית יעקב" הדליקו ואכלו את "הקש" היוני של "בית עשו".

* * *

וכשקדושת ימי חנוכה חלות ומתקדשות כאחת עם קדושת השבת, כאשר נר ראשון ושמיני של חנוכה מודלקים ומאירים בבתי ישראל עם נרות שבת, כש"מזמור שיר ליום השבת" ו"מזמור שיר חנוכת הבית" מזמרים במקהלה אחת, יש לשני הנרות ולשני המזמורים אור וזמר מאוחדים בעלי משמעות מאוחדת ומשותפת, שכן יש לה לשבת קודש עתיקת היומין, בת זוגו של עם עתיק יומין, בן זוגה של תורה עתיקת יומין, מה לזמר זמר בצליל מיוחד תוסף כשנראה נר־שבת מאיר ומבהיק אל מול נר חנוכה, שהרי את נר שבת זה בקש החושך היוני לכבות ולהחשיך. שאחת מגזירותיה של מלכות אפלה זו היתה לבטל קדושת שבת (סנהדרין מו.), ויש לה לשבת חובת שירה על נס זה של חנוכה, וכך היא מזמרת:

"מזמור שיר ליום השבת" — יום השבת מזמר בשיר, "יום השביעי משבח ואומר: מזמור שיר ליום השבת" — יש לו ליום השבת לזמר כך: "טוב להודות לה' ולזמר לשמך עליון" — על הנס והחסד שעשית לי, לשבת קדשך, להצילני; "להגיד בבוקר חסדך, ואמונתך בלי־לות" — להגיד את חסדי ה' בהלל, שמונת ימים, ולספר את אמונת ה' בלילות, בהדלקת נר חנוכה;

"כי שמחתני ה' בפעלך, במעשי ידיך ארנן" — אותי, את שבת קדשך, שמחת בפעלך. בנס ההצלה בימי החשמונאים, על כן שומה עלי לרנן בהודאה על מעשי ידיך, על הנסים ועל הנפלאות, על התשועות ועל המלחמות; "מה גדלו מעשיך ה', מאד עמקו מחשבותיך" — שמסרת גבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים, עד כי — "איש בער לא ידע, וכסיל לא יבין את זאת".

"בפרוח רשעים כמו עשב, ויציצו כל פועלי און" — רשעים, יונים, פרחו, ו"פועלי און", מתיוונים, הציצו ועת מסרת טמאים ביד טהורים ורשעים ביד צדיקים וזדים ביד עוסקי תורתך, כך מסרת רשעים טמאים וזדים — "להשמדם עדי עד".

"ואתה מרום לעולם ה'" — ולך עשית שם גדול וקדוש בעולמך; "כי הנה אויביך ה', כי הנה אויביך יאבדו" — היונים;

"יתפרדו כל פועלי און" — המתיוונים, נתפרדה חבילתם, ונתפזרה מפלגתם; "ותרם כראם קרני" — ולעמך ישראל עשית תשועה גדולה ופורקן; "בלותי, בשמן רענן" — אחרי "בלותו" היתה לנו, השבת התורה וישראל, עדנה וההתרענות בנס השמן הטהור.

עינינו הביטה בשורנו ואזנינו שמעה בנפול הקמים עלינו, ושוב פרחו הצדיקים כתמר, ושגו כארזי הלבנון.

"שתולים בבית ה'" — בנין בדביר ביתך, שפינו את היכלך;

"בחצרות א־לקינו יפריחו" — שהדליקו נרות בחצרות קדשך.

הניבו פרי "בשיבה", דשנים ורעננים היו לעת "זקנה".

ועדות היא ביעקב מדור לדור: "להגיד כי ישר ה'; צורי, ולא עולתה בו".

כך, ישרוף ניצוץ אש "בית־יוסף" אשר יוליך וישליט את אש "בית־יעקב" לשרוף כל מכשול "קש" של "בית עשו", עד כי "ה' מלך, גאות לבש", ויהפוך אל העמים שפה ברורה כי "עדותיך נאמנו מאד, לביתך נאוה קודש", נר שבת ונר התורה יאיר "לאורך ימים".

זהו כוחו "בן הזקונים", של "יוסף", זהו עצמתו בכל דור ודור, עד דור אחרון, להוליך את להבת אש התורה לחדש את נעוריה בטעם זקנים.

 פרקים במשנת חייהם של גדולי ישראל

מאת יעקב פרידמן

מקדש מלך-עיר מלוכה

שעת דמדומים. כסאה אכול הרקב של הממלכה העותומנית בת מאות השנים חורק תחתיו. כל תריקה של השלטון המתפורר הכתה בעברת זעם בקהלה היהודית בירושלים, שהטלטלה בכף־הקלע בין אלנבי הכובש וצבאותיו, לבין הרודן הטורקי שנעץ צפרניים אכזריות באדמתה של ארץ הקודש. הכל ידעו כיצד תוכרע המערכה; אך עד שימוגוו קני השלטון הטורקי שהפך מריר וצמא־דם ככל שתכפו מפלותיו — ינקה ירושלים את תשעת קבי יסוריה. טפוס, חולירע ורעב נורא הפילו חללים מדי שעה; אבל נוראה מכל היתה השתוללות אנשי השלטון. בעוד הגנראל אלנבי שועט ממצרים בראש צבאותיו, ומזמן עצמו למתקפה אדירה שתכריע את גורל המלחמה המיותרת, עסקו השוטרים הטורקים במסע שיטתי של דכוי והשפלה. גרוע מכל גרוע, היה גורל אלה שבכליהם נמצאה תעודת נתינות אמריקנית. ארה"ב שתפסה אותה עת את מקום הרוסים במעגל הלחימה בחבית־הנפץ העותומנית — הכריעה את חוט שדרתה של האימפריה, וההודיה בעת ובעונה אחת, שנאת פתנים בלב כל טורקי לכל מה שריח אמריקה נודף ממנו. הנתינים האמריקנים בירושלים נתפסו בזרוע, רוכזו, והובלו במסע ענויים אכזרי לדמשק. מדמשק — לא חזר איש.

ראש בית דינה של ירושלים, רבי צבי פסח פרנק זצ"ל, היה נתין אמריקני...

* * *

- - - ובעליית גג קטנטנה, בלב לבה של ירושלים השסועה; הרחק מכוחות האיתנים שהתנגשו בזעף אל תוך מקדש־מלך, למעלה מן המקום והזמן, היה רבי הירש פסח ה"נתין האמריקני" הנמלט, מעצב לו עולם משלו. עולם ולו חוקים, שאין להם אחיזה בהמולה הטורקית או האנגלית הגועשת מחוץ. עולם שדבר אין לו עם קצב כבושו של האנגלי ה"מושיע", או עם כמויות החיטה או השמן שהצליחו לחמוק מעין הטורקי החמסן. תשוקה יוקדת לתורה, היה החוק היחיד ש"הילך" ב"ראש" המעופש של ר' צדוק. חוק שחוקק תתקע"ד דורות קודם שעלה ברעת מוחמד הטורקי לכבוש לראשונה את א"י ושכונותיה.

עד תום המלחמה, זכה רבי צבי פסח להשאר בדד ב"עליית מקלטו". לא היו ימים טובים לרבה של ירושלים כימים בהן נאלץ להסתתר מאימתו של ג'אמל פחה העריץ. סרחה ומשאה של ירושלים רבתי, לא עזו — בכורה הנסיבות — לעליה הנידחת. והיה רבי צבי פסח מסתתר כמוכה צמאון, בשקיקה אדירה אל משברי הגלים של ים התורה, בנסיון להשיב את השעות שטרפו אימי המלחמה מ"מנחת־תלמוד".

פעמוני הדרור הדהדו עם פרוס ימי החנוכה — תרע"ח. הכוח הבריטי שחרר בקול רעש גדול את ירושלים הנצורה. הרחוב היהודי יצא מכליו. שפע המזון, שרידי החייל הטורקי הנס בחרפה, וסבר הפנים האנגלי, אליו לא הסכינו — הציתו חדווה בלבבות הנרדפים, והצמיחו תקוות וזרועות ש.. יגוזו עם הימים.

לבו של ר' צבי פסח הלם בדרכו שלו. תחושה מרורה, יוצאת־דופן פעמה בלבו כאשר עלו אל העליה לבשר לו על פעמי ה"גאולה":

"... בבקר כ"ד בכסלו, ערב חנוכה הגיעו אלו שידעו על מחבואו; טפסו ועלו נרגשים למרומי עליית הגג הרחוקה, ובשרוהו בשמחה: רבנו, ירושלים משוחררת, ואפשר לחזור הביתה בלא פחד... תלה בהם אבא זצ"ל את מבטו הנבוך והעצוב, הסתכל סביב סביב כמתנער, סגר לאיטו את הגמרא ואמר: "צר לי על החדר היקר הזה שבו זכיתי להארה של תורה, וללמוד ורצוף כבימי בחורותי בישיבה... אשרי שזכיתי לשוב לטעום מעין טעם זה..." (עדות בנו ר' תנחום פרנק).

* * *

בריד של אש, בשלל של גוונים, נחרטה שירת חייו של ר' צבי פסח, שר ההלכה של ירושלים. מאז צלח הנער בן השבע עשרה את נהר וליע כדי לשאוב מתורתו של רבי איצלה מסלבודקא, עד לנשימתו האחרונה של אביר פוסקי ההלכה שבדור. המחסום שיחצץ בינו לאהבתו הגדולה — טרם נוצר. כאשר יכלה הנפט ק הלאמפ העשן, תאיר לו הלבנה את לילו; בלילה נטול־ירח שמשו... גחליליות וזהרות תחליף לנפש שכלה; כמשיכה — אורה!.

את אהבת התורה ינק עם חלב אמו. אחד מבאי ביתו משתפך בקולמוסו המרטיט: "אני יכול להעיד מה שראיתי בעצמי כשב־קרתיו בסוכות האחרון לחייו, סיפר לי על המסירות של הוריו שילמד תורה, ובאיזו עניות חיו אז. על אמו הצדקנית שמסרה את כל מאודה לתורה. עיניו זלגו דמעות רותחות, ואני נזדעזעתי לנוכח המראה. הוא הפסיק לפתע בכיו וקרא בהתלהבות: "העמלות בתורה זוהי החיות היחידה של האדם!!!".

ורבי צבי פסח עצמו היה מספר בהתרגשות, על גודל בתורה, מנקיי הדעת בירושלים שנקלע למעונו בעת המולה שגרתית, כאשר הבית מלא מתקהלים שעלו לדרוש את חוקי האלוקים ותורותיו.

מאוחר יותר, בעת שיח תורתי סוער בחדרו של הרב, פרץ לפתע האורח בבכי תמרורים:

"את האילן המלבלב הזה מבקשת ירושלים ומשאה לגדוע?!..."

"רבי שמעון בר יוחאי אמר: אלו הוי קאימנא על טורא דסיני בשעתא דאתיהבת תורה לישראל, הויא מתבעי קמי רחמנא דיתברי לבר נשא תרין פומין: חד דלעי באורייתא, וחד דעביד ליה כל צורכיה" (אלו הייתי קיים על הר סיני בעת מ"ת, הייתי מבקש שינתנו לאדם שתי פיות: פה לשאר צרכים, ופה עמל בתורה).

פיו של רבי צבי פסח — התבטא פעם רבי בצלאל ז'ולטי זצ"ל — הוא הפה אותו חמד רבי שמעון בר יוחאי: "פה דלעי באורייתא!!!".

* * *

"רגלי דתרמודאי" כבר כלו אף הם מן השוק. אחרון המניינים כבר סיים את תפלת הערבית, וסמטאותיה של ירושלים החרשה נתרוקנו עד לשעה בה ישובו ראשוני השקדנים למשמרת הלילה, או ל"קביעת עיתים" באחד ממאות השטיבלאך הפזורים בכל עבר.

באחד מבתי האבן ברחוב מלאכי, זימן עתה עצמו רבה הגדול של ירושלים לקראת שעתו הגדולה: השעה האחת בה התיחד אותו בני ירושלים עם עצמו ומשנתו. שאלות לא נתגלעו משום מה בעצמה של ארוחת הערב הירושלמית... לבו הלם בחדווה כאשר עירובין וילנאית הוצאה מן הארון, והאותיות המעוגלות, החביבות עליו כנפשו, נתנו לו שוב את העונג המשכר להתרפק על־גבן ללא הפרעה. חריקות הסטנדר שהלמו בדממה הלא־שגרתית. נשמעו באזניו כנגינת פלאים מלבבת.

דפיקה מהססת קרעה את השקט הנאצל. אשה נרגשת בפתח; שאלה בהולה לה אל רבה של ירושלים.

חלפה שעה עד שהאשה המבוהלת אזרה עוז לשטוח את דבריה בפני אדוני־ההלכה של הדור:

בחצר ביתה — היא מספרת — ניצב אילן רב פארות. בימים כתקנם אין החתולים קרבים אל בדיו. אלא שהיום — אין היא יודעת כיצד — נלכד חתול מסכן על מרומי הגזע. יללותיו קורעים את לבה...

"קראי לו מלמטה" — מייעץ לה הרב בטוב סבר — "יירד!"

"קראתי לו פעמים רבות" — מקוננת האשה — "בכל שמות החיבה הידועים לי: ואילו הוא, המסכן, חושש לחייו..."

רבי צבי פסח בוחן את הבעיה מכל צדדיה. במוחו, נמצאה הכרעה חותכת, גם לשאלה מן הסוג הזה: "מוטב, טלפני למכבי האש... דרכי הטפול בבעיות כגון אלו נהירות להם. מס' הטלפון..."

כאשר סח לאחר מכן רבי צבי פסח אודות המאורע, השלים אותו בפשטות נפלאה: "נתמניתי לדון ולהורות. לדון ולהורות לכל ישראל הדרים בעיר הזאת. האשה, למיטב ידיעתי מבנות העיר הזאת..."

... כי בלב של הלכה, בן השו"ע ואלפי נושאי כליו אינם מותירים תא זעיר לדבר כזה שאינו של הלכה, בלב שהוקטר כליל, — על כל מה שעלול להכיל לב פלאים כשל ר' הירש פסח — לדור וצרכיו, נבחנו שאלות על חתול בראש אילן באותה הסיית הלב והדעת, בה נבחנו ספקות שפתרונן יקבע את דרכם של רבבות אלפי ישראל.

רבי צבי פסח היה מורה לעצמו!.

* * *

שמיה הצלולים של ירושלים השחירו לפתע פתאום. איש לא ההין לתת את דעתו, על האסון הצפוי להתרחש ביום מן הימים על ירושלים המיטלטלת בין פלגי "יעדים" ונסיונות התארגנות.

האויב הציוני ניצב בסער; הוא הזל מבקיע את החומה מתוך — שעה שחומות החלון מתרוממות במהירות מפחידה בין אויב לדעה מאנטול.

מבין קירותיו של חדר קטן הזל בחצר ה"חורבה" חבבה עדיין את הלבבות שמש צדקה. המרפא שהביאה בכנפיה — בצילן חיותה ירושלים שבעים שנה — חימם עדיין אויבים כידידים. אש הפרוד הועבה למול האש האצורה שאורה חומה עצר אף באויב שמחוץ לגבולות הקדושה, והגן על השמן שבפנים — שטהרו נשמרה על אף צוק העיתים.

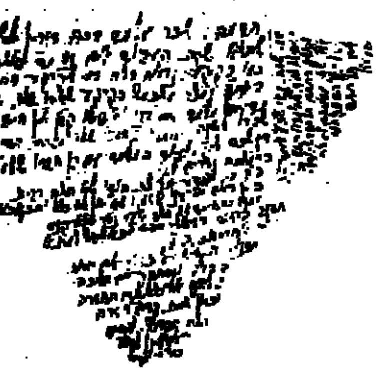

דוגמא לעניות בביתו של הרב דברי תורה על לשון מעטפה שקיבל

בשלהי תרס"ט ארע הדבר. רבי שמואל מסלנט, עמוד האש שלפני העם, הותיר את ירושלים בודדת במערכותיה. אלוף לי־רושלים טרם נבחר תחתיו; וירושלים כולה, על נטוריה ומהרסיה, ניצבו לרגע דוממים; תוהים אנה תשית פניה מקדש מלך — ציר מלוכה.

רבי שמואל ציוה לפני מותו, אף בקש בצוואתו, לבל ילינו את מטתו. פקפוקים רבים הובעו על אפשרות קיום הלויה רבתי בשעות הלילה. סכנה של ממש תאיים על העיר שתתרוקן מיושביה. אחרים אף הביעו את הדעה, כי קיום הצוואה יהיה זלזול בכבודו של רבם הקדוש. ירושלים שרי שמואל ויקרו מוטבעים על סלעיה — לא תוכל להשלים עמו.

בעצומה של המבוכה, הציע רבי צבי פסח פרנק, לכנס התייעצות דחופה בהשתתפות דייני העיר ופרנסיה לזמן אף את שאר כלי הקודש... תשועה ברוב יועץ!

האספה התכנסה לפי בקשתו. הגרצ"פ נטל את רשות הדבור, והציג באריכות יתירה את הצדדים השקולים — לפניהם ניצבת ירושלים. לאחר מכן ביקש מן המתכנסים לפרט איש איש בהגיע תורו את צדדיו והכרעותיו...

כאשר הביע אחרון המתכנסים את דעתו... האיר השחר את פני ירושלים...

פקחותו המופלאה של רבי צבי פסח, אורחותיו הלכו אגודות — הותירה אותו מהלך כל שנותיו, קוממיות בין סמטאותיה המפותלות של ירושלים. בצומת הדרכים שהציבו בפתע המאורעות שהתגלגלו על ראשה של "קרית מלך", ניצב היה הרב ושרביטו קסמים בידו. מעורבותו במוסד הרבני החדש שנשאל על קרקעית הר געש, לא מנעה בידו להצמד כל עוד רוח חיים באפו, לישוב הישן שבארמונו הפוריה פורח ולבלב. הוא עטה על נפשו שריון פלדה, שאת קשקשיו לא צלחו חיצי אויבים כאוהבים.

את השריון הזה — אותו נשא על לוח לבו עד יומו האחרון — הרכיבה פקחותו!.

* * *

- - - בעצמו לא זכר כמה שעות הוא רק כך בסמטאות ירושלים. הורה לבוראו על כי נהירים לו השבילים הלוזים שצריך מטל בוקר, יותר משנהירים היו לשמואל שבילי נהרדעא... אלא שלחרדתו החל מגלה, כי סוחת המרחק בינו לבין ידידו הולך וקטן... תמיהה עצומה שטפה את לבו; מדוע חשב להתהפך: מדוע יאבה רבי זאב החסיד לרצוח נפשו!...

חושיו התערפלו... הוא חש בלהט החרב המתהפכת על ראשו... אך למרבה הפלא נעצה לפתע הסכין בכף ידו ז... ונעלמה בלא היתה. הוא הביט כוכה תמהון בכף היד, ולפתע בלי דעת על מה ולמה, החל זועק בקול נורא:

"שמע ישראל... ה' אלוקינו ה' אחד!!"

הסכין חבריה לה עדיין בין פרקי האצבעות...

"אנא ה' הושיעה נא!... אנא ה' הצליחה נא!..."

- - - כאשר התעורר מחלום הבלהות, היו בגדי הלילה שלו ספוגים זיעה קרה.

המתין קצר רוח לעלות השחר; כאשר החל האופק מוורוד, התלבש בחפזון וטס פעמיו לבית הרידא; למעונו של רבי צבי פסח, רבה הגדול של ירושלים.

ר' צבי פסח הקשיב רב קשב. חייך את חיוכו הנבון, ונסה את כוחו בפתרון חלומות:

"... כלום לא יבין מר מעצמו... כעת חיה — יולד ברצו"ה בן למר... הרב ששפכה הסכין מסמן את אות ברית קודש שתחתום בבשרו. הן קרא מר בחלומו: שמע ישראל... אנא ה' הושיעה נא... אלו הן התפלות האמורות על ידי האב בעת הברית. את שמו של הבן הקרא כשמו של "בעל הסכין" רבי בנימין זאב החסיד ואותי תכבד בסנדקאות...

כעבור שנה התכבד רבי צבי פסח בסנדקאות לזאב דייטש, הרך הנולד לבעל החלום...

* * *

שישים שנה עצרה את הוכחת ירושלים דמות הפלאים של רבי צבי פסח פרנק זצ"ל. בשנים הללו, שנים ששטו את חותם הדור הצעיקו לו את צביונו הרב־גוני המפואר, הקדיש הגרצ"פ הרבה מפקחותו הנודעת ומעצמת הזהר בפתור ההלה שליוותה את ישותו, המסמכים המקבלת שההיהה הזהר העדיה בגבי ירושלים. ירושלים של אותם הימים המתחבטת בין שרידי עבר עסור והלה. לבין הזהר החדש והמשגע אשר לא ידע את ירושלים של בעלה התהלוכיה: "רק הכבדצלים באבין יכול היה לעבור בכל אלו" — התפעם ממכוזהו בוילנא, רבי חיים עוזר, בשיחה עם ר' יהודה לייב בנו...

קובץ חידו"ת על פרק "כיצד מברכין"

מבין קובצי החידו"ת הרבים היוצאים לאור בזה עינינו את "קובץ" חידושי התורה בפרק "כיצד מברכין". כריכת הספר משוה לו אופי חדשני מעט אולם כשמדפדפים בין דפיו מגלים כי קנקן חדש זה מלא ישן.

על דף השער כתוב בפשטות: יוצא לאור ע"י חברי כולל אברכים בעיה"ק ירושלים, מספר ת־הר והאריך ההוצאה. אך בפתח הדבר מרחיבים המו"לים את דבריהם, ומתוך כך מתוודעים אנו לכולל שממנו יצא הקובץ. המדובר בכולל שהוקם בריש תשמ"ו, לפני פתוח משנה, והעומד בראשו הוא הרה"ג אברהם ברגמן, שהוא גם המייסד והנושא בעול הגשמי והרוחני כאחד.

חברי הכולל הם בוגרי ישיבת שערי ציון "סודרא", בראשות נשיא הישיבה, הרה"ג מהר"ר משה אדלר. וכמובן מתלמידי הרה"ג רבי לייב מינצברג, ראש ישיבת המתמידים, שאף הוא נמנה על משתתפי הקובץ הנדרשים.

שלא כשאר הקובצים, סדר החידושים בקובץ הנ"ל הוא לפי סדר הדפים והסוגיות שבפרק "כיצד מברכין", ואין הם יוצאים אל מחוץ למסגרתו. הספר מכיל ק"ד עמודים כפולי טורים, ובכך עשוהו קל ונוח לשימוש.

בתוכן העניינים אנו מוצאים שמות ירושלמים מוכרים כגון: הרב חיים הירשמן, נכדו של המחנך הירושלמי הנודע רבי חיים רישער. והרבנים מינצברג ודייטש מן המשפחות הוותיקות, ועוד.

בשבע השנים האחרונות, נוצ־רה אסכולה חדשה המורכבת מבהירות ומהגיון המחשבה הי־שיבתי, עם החריפות והפסטות הירושלמית. ולולי דמסתפינא היינו אומרים שקרוב הדבר שהם מגיעים לטעמא דקרא ומיצוי לשד ומרכז הסוגיא. שיטת לימוד זו ידועה בשם "האסכולה הסודר־אית", והיא קנתה לה שם טוב בכותל המזרח של עולם הישיבות, בחוגי הישיבות מרבים לצטט דברים בשמם ומתענגים עליהם מאוד מאוד. כך גם מצוטטים על ידי המו"ל בפתח־הדבר דברי הסוכצ'ובאי ב"אגלי טל": "כי זה עיקר מצות לימוד התורה להיות שש ושמח ומתענג בלימודו..." ואכן רבים הם המתדפקים על שערי הישיבה.

רוב המשתתפים בקובץ, הדר־מה יותר לספר, היגב אברכים בשנות העשרים לחייהם. בפתח הקובץ מובא ביאור והב במבצע ברכות שתיקנו חכמים, מאת הגאון רבי לייב מינצברג, הביאור בתיב בהיגיון, בטעם כל ברכה וכקו־רה החילוק בינה ובין חבירתה הדין הלוכי מבאר כמה דברים המובאים בפרק.

ראש הכולל, הרב אברהם ברגמן, עוסק בדין ברכת שבח ז'ית ובכל שיש בו מחמשת המינים, ושיטת הרמ"ם בדין אורז. בטוב טעם ודעת, ובסברא ישרה.

דברים יחודיים מצאנו בבאורו של הרב שמואל מאיר אביטן, הכתובים בסגנון מלוטש ובבהירות נפלאה. בסוגיא דחביצא ובסוגיא הסמוכה של דין קדימה בברכות — שאף הרב בן ציון לכבינר עוסק בה.

הרב דוד הרשלר דן על הברכה שעל הנאת הריח. והרה"ג ר' ב"צ גוטפרב דן בעניין "שהכל מוציא את הכל" ובענין "פתח בהביא וסיים בשיכרא".

לא עמדנו על כל משתתפי הקובץ, אך כי ניתן לראות שגם יגעו ועמלו והעלו במצודתם מטעמים כהוגנים.

ה. ירושלמי

"החינוך הטהור"-"אוצר סיפורי חמדה" ב"כ

מכון "סללי אורות", שספרו הראשון "שבח הבית היהודי" הופיע לפני זמן קצר, הוציא סיפורי צדיקים בעניני הנהגת הבית: חינוך ילדים, משא ומתן, הכנסת אורחים ועוד... הוציא את ספרו השני לילד הרך — "החינוך הטהור". הספר מהודר למראה, נחמד להורים ומתמד לילד, ובו סיפורים חינוכיים לגיל הרך, חמישה סיפורים בכרך אחד, מאת הסופר החרדי ר' שמואל ברסלואר.

"החינוך הטהור", ספר המקנה לילד מסור ילדותו את אהבת התורה המצוות, אהבת החסד והעזרה לזולת, אהבת אחיו והתר־נקות והתמסרות אליהם, ועזרה להורים בסידור המשחקים המ־פוזרים בבית. הספר מהולל נפל־אות בעדותן של אמהות רבות, הן נעזרות בו יום יום לחינוך ילדיהן.

ספר נוסף מספרית מכון "סללי אורות" הוא "אוצר סיפורי חמדה", ספר חדש המחולק לשני כרכים. הראשון "הליכות עולם" השני "דרכי ישרים". גם ספרים אלו הם סיפורים חינוכיים, המ־עוררים את הלב לקיים מצוות בשמחה ולהתחזק באמונת צדי־קים. הסיפורים לכשעצמם באים ומושכים את הלב, וההורים יפיקו מהם תועלת בחינוך הנער ובהח־זקתו בקיום המצוות.

הגאון רבי חיים צבי עהרנרייך זצ"ל

— חמישים שנה לפטירתו —

בצלאל לנדוי

תושבי ארץ ישראל, שקבעו את מושבם בארבעת ארצות החי־ים, לא חדלו מלהתפלל לגאולה שלימה ובד בבד עם תפילותיהם לאקמא שכינתא בעפרא, עסקו בתורה ביחוד בהלכות התלויות בארץ וכן בהלכות התלויות בירושלים ובמקדש, מתוך אמונה ובטחון, ואף מתוך ציפיה יום יומית "מהרה יבנה המקדש".

"זה לעומת זה עשה אלקים". ודווקא במקום הקדושה העליאית נראו פרצי גדר שניסו לפרוץ בחומה, ושומרי החומות ראו מחובתם להתייצב במערכה. גם כאן נמתחו כבלי אהבה בין ירושלים ותפוצות הגולה, ואחד המה־לים שבין שומרי החומות, הגאון הירושלמי רבי שלום ליב אייזנבאך פנה אל אחד מגדולי הרבנים בהונגריה, הוא רבי חיים צבי עהרנרייך. והעניק אותו לעזרת שומרי משמרת הקודש, ותשובתו ההיא לפנינו בספרו "קב חיים".

מרבניה של קהילת מאד המפוארה

קהילת מאד זכתה להתעטר בעטרת פוסקים חשובים בדורות האחרונים ששימשו בה ברבנות, כגון רבי אברהם יהודה הכהן בעל "קול אריה", רבי מרדכי ליב וינקלר בעל "לבושי מרדכי" ואחד האחרונים בשורת הרבנים שפיארו את הקהילה היה רבי חיים צבי עהרנרייך, בעל "קצה המטה" על "מטה אפרים", שנפטר לפני חמישים שנה, ח"י בכסלו תרצ"ז.

רבינו נמנה על תלמידיו של בעל "קדושת יו"ט", יצק מים על ידו ושקד על דלתי התורה בבית מדרשו, והלה שהעניק לרבינו תעודת סמיכה מציין בה שיהיה לו לפניו פתחון פה בשעשועי דאורייתא". כבר בנעוריו הבחין שהוא "כלי מפואר בש"ס ופוסקים ומצא יותר מכפי מידותיו", ועתה ממשיך בעל קדושת יו"ט "כאשר בא בצל קורתי והתהיתי על קנקנו, ופנים אל פנים דיברתי אתו, עמדתי משתומם איך מאז ועד עתה עלה עשר מעלות ונה תהלות, עד שנתעלה בחריפותו ובקיאותו עד להפליא" ההוא מסמיך אותו בעטרת תפארת חכמים. "ידין ידין יורה אף גם יורה, כהוגן וכשורה, וכדעת של תורה בכל ענייני הוראה כאחד המורים שבישראל".

כאשר נפטר חותנו רבי נפתלי הכהן שווארץ אב"ד בק"ק מאד היה רבינו אחד המועמדים הרציניים. לרבנות הקהילה, מורשת זקנו בעל "קול אריה". בהיותו בן עשרים וחמש בלבד הסכים למינויו של רבי מרדכי ליב וינקלר כאב"ד לקהילה, אולם השניים נשאו בעול הצבור באהבה ובידידות.

רבי מרדכי ליב הכיר לו תודה על כך, וכאשר הביא לדפוס את ספרו "לבושי מרדכי" הפליג בהקדמתו בשבחו של רבינו, בציינו שי"הרבנות היתה לו מורשת אבות, ואף היה ראוי לכך, אך נהג טובת עין. בלי שום ערעור ההרהור הסכים בנפש חפיצה לוותר על כהונת האב"ד למען תיתוך השלום והאחוה הלבבות". הוא מוסיף בשבח רבינו המשמש כ"דיין ומורה צדק פה בתום לבבו הרב צדקתו, הנני כשבת אחים גם יחד, נוחים זה לזה בהלכה".

כשעה שעמד לעבור לעולם שכולו טוב דאג להבטיח את המרביצן של קהילת מאד, ובצוואתו הוא מודיע לבני הקהילה: "משפט הרבנות לידידי הרה"ג הצדיק רבי חיים צבי עהרנרייך, לו משפט הרבנות לכל הדעות שנאמר בענין ירושת רבנות, באשר הוא מגדולי המורים, מומחה לכל דתי ש"ס ופוסקים ושו"ע ובספרי שו"ת, כידוע ומפורסם בעולם, ברוב חריפתו ובקיאותו".

ואמנם, עוד בהיותו של רבי מרדכי ליב וינקלר הכריז הר"ץ דושינסקי על סמך צוואה זו "תורה חוזרת על אכסניה שלה" ופנה לבני הקהילה לקבל את רבינו כאב"ד. מיד נענו לו וקראו "יחי אדוננו לעולם ועד", ורבינו עמד על משמרתו עד יומו האחרון, אם כי לצערנו נקטף בימי עלומיו, ביום ח"י בכסלו תרצ"ז, והובא למנוחות באהל אבותיו רבני מאד.

זה ספר תולדות אדם

בתקופת מלחמת העולם הראשונה נודע ביהדות הונגריה סגל הפוסקים: בעל "ערוגת הבושם" מהרש"ג (גרינפלד) ובעל "לבושי מרדכי". בדור הבא ניתן למנות את מהר"ם מבריסק ואת רבינו רבי חיים צבי עהרנרייך אב"ד מאד ההצד השוה שבהם שספריהם, הכוללים את תשובותיהם נדפסו בעצם שנות המלחמה השניה, העקובה מדם אחינו ואחיותינו, מהר"ם מבריסק עוד הספיק להביא לדפוס בעצם שנות המלחמה השניה, העקובה מדם אחינו ואחיותינו, מהר"ם מבריסק עוד הספיק להביא לדפוס בחייו את החלק השני של תשובותיו, ורק שתי החלקים הנוספים נדפסו לאחר מכן, ואילו בידי רבינו שנקטף בימי עלומיו, בן ששים ושתים בסך הכל, לא היתה שהות בידו להביא לדפוס את תשובותיו.

עוד בחייו הנציח את מעמדו בספרו "שערי חיים" על "שערי אפרים" וביחוד בספרו "קצה המטה" על "מטה אפרים" שזכה לארבעה מהדורות במשך שנים מועטות, ואין זו אלא מקצת מחידושיו התורניים, שכן הרבה חיבוריו נשארו בכתב יד ונאבדו בתוך המלחמה, כך למשל, ידוע שהיה בידו חיבור גדול ומושלם על התורה, שהיה מוכן לדפוס וחבל על דאבדין.

"בחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה". יהודי הונגריה היו נתונים למשיסה בידי הצוררים, ובתקופה קשה זו הובא לדפוס ספר תשובותיו, "קב חיים". בדברי ההקדמה וההסכמה אנו מרגישים את מוראות הימים ההם. "מפני הרעה נאסף הצדיק", ביום ח"י בכסלו תרצ"ז, שנתיים שלש לפני פרוץ המלחמה, נתבקש רבינו לישיבה של מעלה. אחיו של המחבר, רבי שלמה זלמן עהרנרייך אב"ד שמלוי מציין שמן הראוי היה לכתוב הערות על הספר, אבל "ראשי ולבי בל עמי", והוא נושא תפילה להקלת סבלת מידי הצוררים שהכבידו את עולם על היהודים שהיו נתונים לשלטונם, הם מתפללים לראות במהרה בשמחת ישראל ובישועתם, בביאת הגואל במהרה בימינו.

הדפסת ספר תשובותיו החשוב "קב חיים" נסתיימה בשנת תש"ג, תקופה קצרה לפני שהמחבר. יחד עם המדפיסים והמגיהים, קידשו את השם. בנס נמצא טופס יחיד בדפוס. הימנו נדפסה המהדורה השניה, בשנת תשל"א, כשלושים שנה לאחר הופעתו הראשונה.

תשובותיו בהמצאות אקטואליות שעלו על הפרק

כאשר עלתה על הפרק בירחון "ילקוט יוסף" שאלת החשמל בהלכה נמנה רבינו בין פוסקי ההלכה בדבר החשמל שנוצר בעיר ע"י כח המים של הנהר: "אם כי פה, מאד, רובא דרובא עובדי הגויים, בין בבית ובין בחוץ, וכן המכונות מופעלות ע"י מים ולא ע"י קיטור. ואין שום הבערה, בכל זאת הסכמנו שלא להתיר גם כאן, רק אם יהא באופן כמו שנעשה במתקאטש, וכן מן הראוי בכל קהילות ישראל לעשות כמתכונתה".

כדרך בירור השאלה הוא דן גם בעניינים קרובים רחוקים, כגון מלאכה שאינה צריכה לגופה, תולדות האש, ובכלל זה גם ענין שריפת קוצים בשבת, ומסכם את תשובתו "ויש לי עוד הרהורי דברים בזה, ולהיות שכבר נתארך יותר מדי לא רציתי להאריך יותר".

רבינו עמד בחילופי תשובות עם גדולי הדור ולפנינו בסי' ע"ד תשובתו לשר התורה רבי שמואל ענגיל אב"ד ראדומישלא וכן עם יתר גדולי דורו, וביחוד עמד בחילופי תשובות עם חבירו לרבנות בקהילת מאד, רבי מרדכי ליב וינקלר בעל "לבושי מרדכי", וכבר הזכרנו שכיבד אותו ביותר.

בקובץ התורני "ילקוט יוסף", שהופיע בעריכת גיסו רבי יוסף הכהן שווארץ, התנהל דיון בקשר לנשיאת שעון של זהב עם שרשרת במקום שאין עירוב, והיו כאלה שניסו לגלות היתר, אולם רבינו יצא נגד "הרב הכותב", שפירסם בעתונות היתר לשאת את השעון, ומביא הוכחות לדעתו. הכרעתו של רבינו לאיסור אושרה ע"י רבה של טאלטשאבא וכן הסכים עמו רבי אברהם יצחק גליק בעל "יד יצחק": "העברתי עיני על מכתבו היקר", אשר בו נשא ונתן בדינו, והוא מאשר את עמדתו, "וראיתי כי נמרצו דברי יושר, הבדיק בסברה ישרה, וגם אני מסכים לדבריו הנעימים".

באותה תקופה התנהל דיון בקשר למוצר קפה, שהומצא בימים ההם, מיוצר מחרצני ענבים קלויים, והיה חשש של יין נסך. רב גדול "שבנה רמה והציב מקום להיתר, שכן אחרי ששורפים החרצנים כמשפט עשיית הקפה כבר כלה הלחלוחית של יין שבו ונחשב כעפר בעלמא". רבינו שולל טענה זאת, וכן הוא דוחה את טענת המתירים "משום שנשתנו בטעם וריח", ומצאו סעד לדבריהם בתשובת ה"חתם סופר" סי' קי"ז. לדעתו של רבינו לא כלה לגמרי לחלוחית יין, "ובוודאי ראוי לכל ירא וחרד לדבר ה' להתרחק מזה". ובסיום תשובתו זו, שכתב בימי מלחמת העולם הראשונה, הוא מציין "יש בידי להאריך בפלפולים נחמדים, אולם כעת לבי בל עמי מפני המאורעות בעולם".

בסביבת הקהילה היו מספר כפרים חקלאיים, ולכן נזקק רבינו לבירור שאלות בעניינים חקלאיים שהופנו אליו ע"י תושבי הכפרים, כגון עוף שיש לו שדרה עקומה (סי' י'), וכן כיצד לנהוג בדבר עגלים רכים תוך שנתו, שאינו יונק, לענין מיעוך ומשמוש (סי' י"ד) וכן נטיעת כרמים לענין ערלה, וכאמור היו בסביבה יקבים לתעשית יין י"ש.

בשנת תרס"ח נשאל בקשר להכשרת היורות לבישול יין שרוף, והקנים מסובבים בנחש עקלתון (סי' נ"ט). הוא גילה דרך להיתר הכשרת היורות לפסח ע"י הגעלה בקיטור, וקיבל לכך הסכמת גדולי דורו רבי אליעזר צוקער וכן אב"ד בראד. רבי אברהם מענדיל ברודי בעל "מחזה אברהם".

בין היתר הובאה לפניו שאלה בדבר בהמות שהיה חשש שניקב כרסם ע"י רפואה שנתנו להם, לאחר שכרסם צבה בגלל אכילת עשב. הבעיה היתה לגבי הבהמות עצמם וכן לגבי החלב שניטל מהנה והגבינות שנעשו בהם ונתערב בחלב בהמות אחרות, והשאלה היתה גם לגבי הכלים שנעשו בהם החלב. רבינו גילה את כוחו הגדול כחא דהיתרא, הן לגבי החלב והן לגבי הכלים, כיון שהיתה שאלה של הפסד מרובה. להכרעתו זו נתן את הסכמתו גם רבי מרדכי ליב וינקלר שהסכים לו "להלכה ולמעשה בין באיסור ובין בהיתר, וכל דבריו ישרים ונכונים". (סי' ע"ב).

אחת השאלות שהובאו לפניו בעודו צעיר לימים, כשנת תר"ס, היתה לגבי ישראל מומר המחלל שבת בפרהסיה אם יש היתר למכור או לתת לו יין כשר, שכן מיד כשבא לידו הופך להיות יין נסך, וכששותהו הימנו מכשילו ועובר משום "לפני עור לא תתן מכשול". הפעם הוא מגלה מקום להיתר מכירה, בהסתמך על דעתו של בעל "תורת חסד" המסתמך על הרבה פוסקים, הסבורים שלא שייך "לפני עור" באיסור דרבנן. וגם לדעת הסבורים שאיסור כזה שייך באיסור דרבנן, היינו דווקא

בתרי עברי דנהרא, יש מקום להיתר בשעת הדחק, למכור לו אבל ליתן לו למתנה כדי לכבדו אסור.

חשש הפסד מרובה היה בחנות או בבית מזיגה של י"ש, בעיר מעורבת עם נכרים כשחל ערב פסח בשבת, ואם ישבתו ממכירה כל היום יש הפסד מרובה. בקהילת מאד נהגו עוד מימי כהונתו של בעל "קול-אריה" שלא למכור כלל כל דבר חמץ, רק מעט שנמכר בזמנו, יעשו ויתנהגו כמו בערב פסח ממש, וכך נהג גם בנו רבי נפתלי הוא חותנו של רבינו, שמצא גם סמך למנהג זה בספרו של בעל "נודע ביהודה" שדרש ברבים למכור בזמנו כבכל שנה שלא יטעה בשאר שנים. (ודרשות הצל"ח.)

האחרונים דשו בשאלת ברכת האילנות על אילנות ערלה שכבר נסתפק בכך רבי עקיבא איגר. אם כי בעל "כף החיים" פסק שבתוך שני ערלה אין לברך, מביא רבינו הוכחות להכרעתו של בעל "נטע שורק" (אר"ח סי' ט') שיש לברך אפילו בפרחי אילנות של ערלה: "ויען כי מטבע הברכה לא נאמרה על אילן זה ממש בפרט, אלא הברכה היא על הכלל כולו. שהוא נותן שבח והודיה לה' שהגיע זמנם של פרחי אילנות שמביאים הנאה לעולם, ולכן גם אם רואה אילנות של ערלה יוכל לברך (וראה גם בספר "זובב מישרים" המביא הוכחות נוספות לענין זה.)

בהזדמנות זאת הוא דן מי שהוא חלש וזקן שאינו יכול לצאת חוצה לברך על פרחי אילנות ומביאים לו ענף הפרחים, אם הוא רשאי לברך עליו. אם כי מסתימת לשון הגמרא האי מאן דנפיק וכו' משתמע שהוא רואה את האילנות עצמם, וכן מלשון הרמב"ם, היוצא לשדות, וכו'. "וצריך לעיין" — מסיים רבינו את תשובתו.

לשאלה אם התיר הכשר בקבוקים חמוצים לפסח ע"י עירוי ג' ימים, הוא מודיע בצורה נמרצת כי "שקר ענו לך, כי אדרבה אנו אוסרים וגם כוסות וכלים שיכול לנקות אותם, והו רק בשעת הדחק, ואף לאלה המגלים היותר לדידן, זה רק במקרים שנשארים בקבוקים יין, שכל שקרוב לו ודאי שאינו חמץ, רק במקרה זה הוא מודה להכשיר לפסח ע"י עירוי ג' ימים".

ולדבר זה קיבל אישור גם מדודו בשם זקנו בעל "קול אריה".

מסימני התקופה והסביבה מציין את השאלה לגבי בני הכפרים המרוחקים, שהדרך לבית הכנסת במאד ארוכה יותר מארבעת אלפים אמה. לאחר שמורה הוראה אחד התיר להם להגיע לביהכ"נ כדי שיוכלו להתפלל בשבת בציבור, יצא רבינו בתוקף נגד ההיתר. המתיר הסתמך על רבי אליעזר במשנתנו ששיחרר עבדו כדי שיוכל להשלים לעשרה, אולם רבינו מפרש הרבה חילוקים בדין וקובע שאין שום היתר לצאת מחוץ לתחום כדי להשלים המנין. שאלות כגון אלו הובאו גם לפני מהר"י אסאד וכן לפני מהר"ם שיק ואיש מהם לא גילה מקום להיתר.

בד בבד עם השאלות בענייני סודי טהרה או עניני מקואות וכמה תשובות כלולות בעניני שיעורי מקואות (סי' כ' כ"א), בתשובתו לרבי חיים מרדכי יעקב גוטליב בעל "יגל יעקב" לפנינו דיון בענייני שעורי מקוה, בעקבות דעת ה"נודע ביהודה" בספרו צל"ח, שהביצים נתקטנו עד מחציתם, ולאחר ציון דעות גדולי האחרונים: החתם סופר, מהרש"ם מברעזאן ובעל "לבושי מרדכי" ההבדלים ביניהם בענין שעורים, הוא מסכם "ואין להאריך כי לצאת מחומר איסור כרת, בוודאי ראוי ונכון לחוש לכל החומרות ולשער בשיעור היותר גדול". אמנם בתשובתו של בעל "דברי יחזקאל" יש דמו להיתר, אולם כדבריו היתה התשובה ההיא לענין טבילת עזרא, אבל לטבילת טהרה של נשים יש לדאוג שתהיינה נעשית בהכשר מלא.

במלוא האחריות התייחס לכל העניינים שהובאו להכרעתו ובכללם עניני מנהגים, וכך הוא מוצא סמך נוסף למנהגי חלב בשבועות. בתשובה לשאלה על מנהג שנהגו בקהילה שהמתפללים בביהכ"נ הולכים לבית היולדת, מתפללים שחרית ולאחריה עושים "קידוש" ואוכלים מאכלי חלב, אם המנהג נכון משיב רבינו: "האמת אגיד ולא אכחד, כי מנהג זה לא ישר בעיני, ולא ידעתי על מה הם סומכים" בעקבות דעות אחרונים שעסקו בשאלה זאת ובדומה לה, הוא מערער על שנהגו לאחרונה לעשות סעודה ממש ואין מקום להחזיר לפני תפילת מוסף.

היו בין זקני הקהילה שנסתמכו על המנהג וטענו שנהגו כך עוד בימי "קול אריה" וחותנו ולא מיחו בידם, אולם ברבות הזמן הוסיפו מאכלים נוספים, ועל כן הוא תובע לבטל מנהג זה. "בכל זאת — הוא מוסיף — הייתי נבוך" עד שהודיע עם רבי יהודה גרינפלד, מסטמאר בעל "זכרון יהודה", וגם הוא אישר שנהגו כך לפני כן ולא מיחו בידם, אם כי אז היה זה רק טעימה, בעוד שכעת עושים סעודה ממש.

"עם זאת אין כח בידינו למחות בחזקת הידי" — וע"כ מציע הרי"י גרינפלד להעיד להם שאסור להם לאכול סעודה קבועה והשומע ישמע. "אך מכיון שהמנהג הוא מקדמת דנא, לא ישמעו לו לבטל המנהג לגמרי". "דבריו נאמנו מאד ועצתו אמונה" — מסיים רבינו את תשובתו. (סי' ר).

מצודתו פרוסה למרחוק

בשעה שפורקי עול ניסו להחדיר את ארס ההשכלה ולפגוע בנפש הנוער ע"י בתי חינוך חשפיים התיצב כארי במלחמה וטוען כי כל נסיון הוכיח כי צרעת המינות זורחה במצחם, וזה כל פרי שקידתם והנעתם להדיח נערי בני ישראל מעיקרי ושורשי התורה, ומצטט דברי גדולי הדורות הקודמים נגד ההשכלה החילונית. "וזה היה עוד בדורות ההם. כל שכן בדורותינו אלו בעה"ר שעינינו רואות בחוש איך המורים הללו הם קלים ורקים, ויש להם ארס הנחש והעקרב לטמא את הילדים, ולכן נדרשו כל אלה שיכולים למנוע את הסכנה להטיל את מלוא כוחם במערכה זו".

מצודתו היתה פרוסה למרחוק, וכאשר בירושלים עיה"ק נראו פרצות בחומה ע"י "חודשים מקרוב באו" פנה אליו אחד החשובים בין שומרי החומות, הגאון רבי שלום ליב איזנבאך, והסיח לפני רבינו את צערו על הפרצה בציינו כי הפורצים מסתמכים על הספרי, (מובא ברש"י על התורה) על הפסוק "והיה אם שמוע — כשהתינוק מתחיל לדבר אביו מסיח אתו בלשון הקודש. רבינו נכנס לעובי הקורה להבנת הספרי וכו' וסומך ידו על דברי השואל הירושלמי. אמנם חשיבות מרובה ללשון הקודש, וכדברי הרמב"ם יש בה קדושה "מפני שבה ניתנה תורה וכל ספרי הקודש, בו היה הדיבור ממנו יתברך אל נביאיו הקדושים, ובו דיברו אבותינו ואבות אבותינו שזכותם עדיין מגין עלינו". מאידך, כוונתם של הפורצים היא להידמות לאומות העולם ע"י שפה אחת ועל כן הדבר אסור ויש להתרחק מהם.

הוא מוסיף דברי בעל "מעין גנים" ששמע מפי החת"ס לגבי לימוד בדיקדוק "מפני שהמתחדשים עשו מזה עיקר כדברי חז"ל על הפסוק "לא תקים לך מצבה וכו' אעפ"י שהיתה אהובה בימי האבות כעת רחוקה וכו', והוא מאחל לרבי שלום ליב איזנבאך שי"דבריו יעשו פרי קודש הילולים, והשם ינחנו בדרך האמת ללכת בדרכי אבותינו עד ירחם ה' עלינו וישיב לב אבות על בנים". (סי' ס').

על משמרת מנהגי ישראל בבתי הכנסת

לעומת המלחמה נגד פורצי הגדר תבע לבצר את חומת היהדות לאחר שניסו להחדיר ממנהגים מחודשים לבתי הכנסת. בשעתו היתה קהילה בה רצו לתקן "שלא ירים שום אחד קולו להתפלל בקול רב, אפילו בפסוקי דזמרה ובקריאת שמע וכיוצא, ורק יצבו כמו גד ושפתותיהם נעות רק קול הש"ץ ישמע". יחד עם הדגשת חשיבות התפילה בהרמת קול וכדברי חז"ל "בכל כחו", הצטרף רבינו לגדולי הונגריה שיצאו נגד המתחדשים, ומוסיף דברי חז"ל והראשונים על חשיבות התפילה "בנעימה וכקול רם ונעים" ובכללם דבריו של בעל תוספות יו"ט, שזהו בכלל "מנהגם של ישראל תורה הוא" ויש להיאבק על כך (סי' ק"ב).

במסגרת זו ניתן לראות גם את עמידתו הנמרצת על מנהגי ישראל מקודשים מדורות. כאשר היה צורך לשפץ את ביהכ"נ הישן בקראקא, ורצו לשנות את מקומות המתפללים שהיו מסודרים סביב ארבעת הכתלים כמו שנהגו מימות עולם, ברוב בתי המדרש הישנים, "ועתה כי נתרבו האנשים ונפרצים לרוב, באו בהצעה לתקן את המושבים, ולעשותם שורות שורות שיהיו כולם בפניהם קדמה מזרחה כדרך בתיהכ"נ החדשים", ובדרך זו היו מרויחים מקומות נוספים. רבינו שהתנגד לכך מביא מקורות מהפוסקים לשלול דרך זאת, וכדבריו "זהו דרך המתחדשים בעה"ר להידמות לנמוסי הגויים ח"ו, הדבר זה אסור מדאורייתא "ובחוקותיהם לא תלכו".

בשאלה זו היו פוסקי דורו שגילו מקום להיתר, בתשובותיהם לקהילות יראים שפנו אליהם, לאחר שנוכחו לדעת שאין כוונתם להידמות לגויים אלא מחמת הכרח ("טהרי אפרסמון" "תשורת ש"י"), אולם רבינו חושש מפני השינויים בעיקר מנהגים ש"אפילו הרבה חללים", ומצטט את ה"חתם סופר" (אר"ח סי' קנ"ט) "וכבר היה רגיל בפי קדשו של מרן ה"חתם סופר" חדש אסור מן התורה כי מזה יצמח עניני התחדשות וההתדמות".

על כך סמך רבינו — "וראוי מאד להשתדל ולקיים מנהג הקדום להעמיד הספסלים כמקדם, כאשר קיבלנו מאבותינו", ומביע תקוה שהעדה הקדושה ישמעו לקול מורים לשמור מנהגי ביהמ"ד ולהחזיר עטרה ליושנה.

בענין פריסת פרוכת ארון הקודש על שולחן קריאה לספר תורה השאלה היתה אם אין בכך משום הורדת קדושה, מגלה רבינו מקום להיתר, ומסתמך על תשובות האחרונים וביחוד על מנהג ירושלים שגדולי העיר ורבניה היו פורסים את הפרוכיות בבתלי סרכותיהם, וכבר כשנים קדומות נידונה השאלה וסוכמה להיתר.

כאשר נשאל בענין פינוי נפטר, לאחר שהלה נראה בחלום לאחד הקרובים וביקש לפנות אותו לקברי משפחה, הביע רבינו התנגדות נמרצת מפני חרדת הדין, "אין היתר לזה נגד המובא כשו"ע וכל הפוסקים". ואם כי בענין פנוי גופו הטהור של מהר"ם בעט "שהיו פה טעמים יותר ברורים, אעפ"י כן פחדו ורעדו גדולי העולם עד שהסכימו, מכל שכן הכא לפנות ע"י חלום שלא שערום אבותינו וגדולי האחרונים" (סי' ל"ה). בין היתר הובאו לפניו שאלות של אנשי ה"חברא קדישא" בקשר לסדרי טהרה וכו'.

חשיבות מיוחדת לאותה תשובה (סי' ס"א) איך להתנהג בענין סדר חינוך הבית והוא מביא מתוך החיד"א כיצד להתנהג ומוסיף השלמות מספר "ייטב לב" וה"כתב סופר" בקשר לחינוך הבית. אותו סדר שמציין החיד"א הוא "קשה לבעל הבית הטורח על המחיה ועל הכלכלה", אולם יש לומר דברי תורה קצת לציון המאורע.

בהזדמנות זו הוא דן גם אם סעודת חינוך הבית הוי סעודת מצוה, הוא מביא דעות אחרונים בנידון, מתוך סתירה לכאורה בדברי המהרש"ל במקומות שונים ומחלק בין חוץ לארץ ובין אר"י, שכן סעודת חינוך הבית באר"י מקרי סעודת מצוה. בעל "ידבר משה" פוסק שסעודה: זאת נקראת סעודת המצוה, ואם יאמר בהתחלה דברי תורה מותר לאבל ללכת שם, אולם מיד יתחיל בדברי תורה. מתשובה זאת אנו למדים עד כמה היה רבינו בקי בכל ספרי האחרונים, והוא מציין מקור מספר יקר המציאות, הן הגהות "בית יואל" לספר פחד יצחק, והוא החלק הראשון של הספר, שהופיע לפני מאה שנה עם הערות.

ענין מיוחד באותה שאלה אם מותר לאדם להבטיח את עצמו בבטוח חיים הטעם לשלילה משום "לא מקדים איניש פורענותא לנפשי" או אל יפתח פיו לשטן" וכדומה. בתשובתו הוא מזכיר את אחד הפוסקים האחרונים, שליבן והשיב כהלכה שאין בזה שום חשש, וגדולה מזו מובא בתשובות הלבוש סי' קי"ד שהובא ע"י מרן הבית יוסף, דאדם בריא מותר להכין לעצמו קבר ותכריכים. הוא הדין בענין ביטוח חיים, שאם אדם בריא ובנפש, כפרט אם הוא מבטיח שאם יחיה יגיע הסכום לו, ורק אח"כ אמר שאם ימות יתנו הסכום לאשתו או לבתו לנדוניא, בוודאי אין מקום להששות".

בנו ממלא מקומו ברבנות מאד

מיד לאחר פטירתו של רבינו, ביום י"ח בכסלו תרצ"ז, נתנו בני הקהילה את עיניהם בבנו רבי משה ליב למלא מקומו, שכן עוד בחיי אביו שימש כדיין וסידר כמה מכתבי אביו לדפוס, והוא שהביא לדפוס את ספר תשובותיו "קב חיים".

שש שנים ישב רבי משה ליב על כסא הרבנות, ואם כי היה צעיר לימים היתה השפעתו מרובה, והוא ניצל זאת כדי לבצר את מוסדות התורה שבעיר. למרות טרדותיו העצומות עסק בסידור כתביו לדפוס אולם לא זכינו עליהם ותבל על דאבדין. יבלח"ט אחיו הרה"ג ר' אליעזר עהרנרייך שליט"א, ממלא מקומו, שוקד על זיכוי הרבים בספריהם החשובים של בעל "קול אריה" ומשפחתו, הציב יד ושם גם לאחיו הגדול,

(המשך בעמוד ד')

המודיע הצעיר

פרשת וישב
גליון 45.

בינים

הלילות כל כך ארכים! השמש שוקעת עוד לפני השעה חמש. ודוקא בתקופת השנה הזו — מגיעים ימי החנכה. ולא זו בלבד: את נר החנכה מדליקים דוקא במקום נמוך, למטה מעשרה טפחים. ולמרות שמהדר להדליק בשמן זית ובחנכיה נאה, כל השמנים והפתילות — גם אלו שאינם טובים לשבת — כשרים לנר חנכה.

ודוקא בחשכה הגדולה הזו, ובמקום נמוך, ואפילו בדברים פשוטים — מאירים נרות החנכה! מעט מן האור — דוחה הרבה מן החשך.

והנר קורא ואומר לנו: אפילו אם אתם מאד לא־בסדר, עבר כבר זמן מהימים הנוראים — ובינתים הספקתם קצת לשכח. והרבה לריב, וגם לשון הרע לא חסר. והתפילה והתורה צריכות הרבה חזוק. אל תתיאשו! הנה, גם אני מאיר דוקא בתנאים קשים! חנכה בא להאיר ליהודי גם אם הוא במצב קשה, נמוך וחשוך.

כך שמן קטנטן — האיר שמנה ימים, ושמנה ימי אור — בכחם להאיר לנו את כל השנה.

חנכה מאיר ושמח!
עד כאן בינתיים,
חני

מסיפורי גטו וורשה

כשהלב מצטרף לשלהבת

"אנחנו נדליק כאן, בעזרת השם, נר חנכה — עם כל ההדורים!" הכריז ר' נחום ורשבסקי זצ"ל. כל הגבות בחדר נזקפו. כאן, בורשה של שנת תש"ב, בתוככי הגטו — ידלק נר חנכה בהדורים?! זה היה נראה דמיוני מדי, אפילו לחלום. ר' ברוך השיב לר' נחום בקול איטי, שלא נעלמה ממנו נימת הבטול: "לא נדליק, ולא כאן, ולא בהדורים!"

— "על שום מה?" שאל ר' נחום. "אינך יודע איפה אנו חיים? מה יגידו הנאצים על רעיון כזה? המעט לנו צרות בלעדי נר חנכה בהדורים? וכי יש למסר את הנפש על המצוה הזו?" השנים החלו להתוכח בלהט. זה טען שיוכלו להדליק, זה טען — בלתי אפשרי הדבר! "מנין יהיה צמר גפן לפתלות, ושמן זית איך ימצא? בינתים מחפשים כאן כל פסת לחם, ואתה חולם על נר חנכה בהדורים?" — הקשה ר' ברוך. ור' נחום בשלו: "אם נרצה — נוכל! צריך לשאוף להגיע למקסימום, ואז מצליחים לפחות במשהו: אבל אם מלכתחלה נרצה מעט — לא נגיע לכלום" — הסביר בקולו השלו.

אנחנו — ילדים היינו, וצפינו מן הצד בבכיות. לא היה זה הויכוח הראשון, וכפי הנראה גם לא האחרון בין השנים הללו. ר' נחום זצ"ל — איש החזון והרוח, ולעמתו — ר' ברוך, איש המעשה. נכון שהצדק היה פעמים רבות עם ר' נחום, אך הבעיה היתה שבדרך כלל נשאר רק עם הצדק. ר' נחום פנה אלינו והבטיח פרס גדול למי שיביא צמר גפן ושמן זית. התלהבנו. מושי, אחד הבנים, נסה לשאל איזה פרס יוכל ר' נחום לתת לנו בימים כאלו אך כלנו השתקנו אותו: אם ר' נחום מבטיח — הוא בודאי יקים!

התחלנו במאמצים. תחלה סרקנו (= חפשנו היטב) את הגטו. בקשנו מכל "בעלי האוצרות". חפשנו בכל "המטמונים" — אך צמר גפן ושמן לא היו בנמצא. דברים כאלו לא התחביאו בגטו. החלטנו שמכרחים להתגנב ל"צד הארי", (= ורשה שמחוץ לגטו.) ולהשיג שם את הדברים. ברב קולות נבחרתי אני לבצוע השליחות, כנראה משום שהייתי רגיל בהתגנביות כאלה. הכנסתי בכיס של אחד מבגדי טבעת. לא טבעת זהב היתה זו, אך, בכל זאת טבעת יפה ומבריקה, שנתנה לי אמי — איני יודע מהיכן. הצצתי שוב, בפעם העשירית לפחות במפת רשת תעלות הביוב המקשרות בין הגטו לצד הארי. (ספור השגת המפה הזו — הוא ספור בפני עצמו.) שננתי לעצמי את הדרך שעלי לעבר, לחשתי פרק תהלים — ונכנסתי פנימה. היתה זו דרך איומה. ולאו דוקא בגלל הריח — לריח מתרגלים אחרי דקות ספורות. אף הרטיבות והעבש, המחנק העצום, התעלות הצרות והפגיעות החוזרות ונשנות — הפכו את ה"טיול" לסיוט של ממש. פחדתי. ידעתי שכשאגיע לסוף, ארים את המכסה — ואצא, אני עלול לסים את חיי בירית רובה. אך הדבר לא קרה. יצאתי בשלום, ומהרתי מיד לאחד ממקומות המפגש שלי עם הנערים הפולנים.

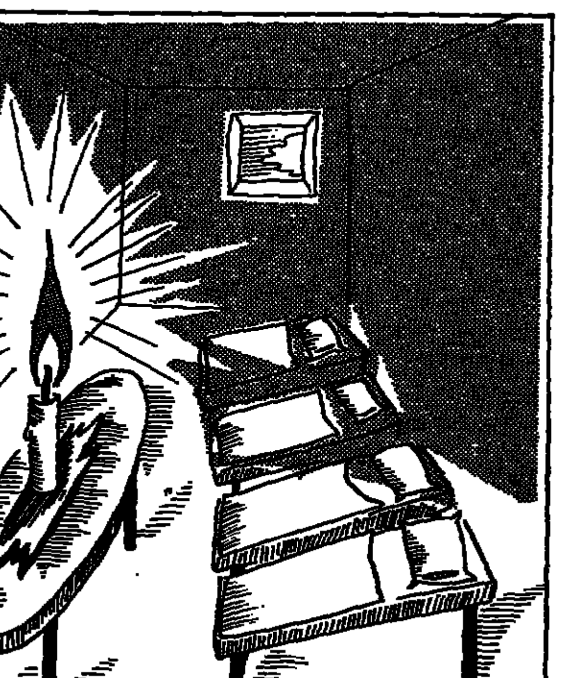

ספרתי להם מה אני רוצה. הם שאלו מיד מה יש לי להציע כתמורה. הכנסתי יד לכיס להוציא את הטבעת — והנה, הטבעת איננה. נסחפה כנראה עם המים. הייתי המום ונבוך. הבחורים לעגו לי ועזבוני. לא היתה לי ברירה, אלא לחזור בידים ריקות ובבושה אל הגטו.

זה לא היה המאמץ היחידי. גם חברי נסו בדרכים דומות ושונות — אך כל המאמצים לשוא. לעתים היתה הרגשה כאילו נלחמים בנו מן השמים — אף פסת צמר גפן, ואף טפת שמן זית לא הצלחנו להשיג.

מי שנשאר מעדר היה דוקא ר' נחום ורשבסקי. "אם כך", אמר, "נכבד את רצונך, רבונו של עולם. אינך רוצה עם פתילות? נדליק בנרות". ר' נחום פתח במסע שדולים אצל היהודים עובדי־החוץ של הגטו. היו בהם שעבדו בבתי חרשת. הוא בקש מהם להשיג כמה נרות שיוכלו. "לא נוכל להדליק שמנה ימים — נדליק שבעה, ששה, ארבעה, כמה שנצליח!" — חזר ואמר. אך גם כאן לא הלכו העניינים כשורה. אחרי כל הנסיונות והמאמצים היה בידנו נר אחד. רק אחד, וגם הוא נמוך במיוחד. משהו שיצא משורת הייצור בגלל פגמים. ר' נחום עדין לא התיאש. "יהיה נר ללילה הראשון!" ומה עם השמש? — התפלאנו. "יהיה נר בלי שמש!" — ענה בלי להתבלבל.

ר' נחום ערך מסע רגול פרטי בגטו, והשיג פסת עץ מתורה כדי להדביק עליה את הנר. הוא התעקש לקרא לצרוף הזה "חנכיה", למרות שגם עם הרבה דמיון לא יכלנו לראות בזה חנכיה. גם ההדלקה עצמה לא היתה ספור פשוט. האנשים לא הרשו לר' נחום להדליק בחוץ, ואפילו בפתח. "סכנת נפשות!" — טענו. רק בקצה בקצה, מאחורי אחת המטות, נעמד ר' נחום סוף סוף לברך ולהדליק. והוא ברך בשם ובמלכות, את שלש הברכות והדליק ברטט.

"ר' נחום", — פנה אליו ר' ברוך — "אולי תאמר לי מה כן כשר בהדלקה הזו שלך?"

פניו של ר' נחום זהרו. "יש בה את כל הלב", השיב לו, "וזה עיקר המצוה".

———

הבחנכיה שלנו?

אנחנו והם והסנדויץ'

כנף בעתון

כמה ילדים לומדים בביתהספר שלכם? בסביבות 500־400 (קצת פחות או קצת יותר.) תארו לעצמכם, שארבעים אלף ילדים מתים יום יום מרעב ומתת־תזונה. ארבעים אלף ילדים — פרושו, בערך, מאה בתי ספר. נורא לחשוב על כך, לא? ילדים של מאה בתי ספר מתים בכל יום. ואפשר היה למנוע את הדבר. תת תזונה פרושו — חוסר תזונה מספיקה. ילדים רעבים, אינם מקבלים כמות אוכל כזו שאפשר לחיות ממנה.

מנהל קרן הילד של האו"ם (יודעים מהו?) אמר, שזו הצרה השקטה של העולם, אך "אין היא זוכה לכותרות ראשיות". נכון, היא אינה זוכה לכותרות ראשית — אך מן הראוי להקדיש לה לפחות את "פינה בעיתון".

אתם מתווכחים על הממרח של הסנדביץ' — שוקולד או גבינה? ו"נמאס כבר, תמיד אותו דבר", ו"אני רוצה רק פרי". ואחר כך, על המשך — צריך לשאול לא אתכם, אלא את פח הזבל. הוא יודע לספר כמה סנדביצ'ים שלמים או חלקי־סנדביצ'ים הוא בולע לתוכו יום יום. כמה פרות טובים, כמה אוכל שהוריכם שלמו עליו במיטב כספם. ואת מיטב הכסף לא קוטפים מהעץ, כידוע לכם.

חשבו על כך. ילדים כמוכם מתים משום שהם רעבים. ואתם, שב"ה שבעים וגדולים, משליכים אוכל?! בושה לחשוב, שהם מתים ואנו משליכים. אנא, קצת יחס של כבוד לפת בפרט ולמזון בכלל.

טביל בפרשת השבוע

"וירד יהודה מאת אחיו" (ל"ח, א')

במדרש רבה: כי אנוכי ידעתי את המחשבות — שבטים היו עסוקים במכירתו של יוסף, יוסף היה עסוק בשקו ובתעניתו, ראובן היה עסוק בשקו ובתעניתו... ויהודה היה עסוק ליקח אשה, והקב"ה היה עוסק ובורא אורו של משיח.

המדרש מלמד אותנו כאן דבר נפלא: לכאורה, עסקו השבטים בתורה, בתפילה ובתענית. לעומתם, עסק יהודה בלקיחת אשה. נראה שלכאורה עשו כולם מעשה קודש, ויהודה־מעשה חול. ובכל זאת: "כי אנוכי ידעתי את המחשבות" — הקב"ה שהוא יודע מחשבות, מצא את מעשה יהודה רצוי יותר ממעשי כולם וברא ממנו אורו של משיח.

הרי לנו שוב הכלל הידוע — אל תסתכל בקנקן, אלא במה שיש בו. יש חול שהוא קודש מקודש.

(ר' שמחה בונים מפשיסחא)

★ ★

"וישלח יהודה את גדי העיזים ביד רעהו העדולמי לקחת הערבון מיד האשה" (ל"ח, כ)

צריך אדם שיהא לו רע כזה, לפניו יוכל לגלות את כל צפונות ליבו, ואפילו את חטאיו. כזה רע היה חירה העדולמי ליהודה.

(רמ"מ מקוצק)

"עשרת ימי חנוכה"/סיפור

נר חנוכה מאיר בין חומות הגיטו בפולין
מאת שאול ברמן

"להדליק נר חנוכה"... בגיא צלמות, בשנות ההרג והאבדן.
"לפרסומי ניסא"... במחנות העינויים והחשיכה.
"שעשה ניסים לאבותינו"... בין סורגי הגיטאות, בעמק הבכא.
"שהחיינו וקיימנו"... על קידוש השם, בכל יום ובכל עת ובכל שעה.

ודוקא שם, בין חומות הגיטו הארור, אל מול פני הסכנה, על אפם ועל חמתם של הנאצים ימ"ש, הצלחנו אנו השרידים, להדליק נרות חנוכה. להדליק את הניצוץ האלוקי, את השלהבת המאירה את הלבבות.

ואם תשאל "מהיכן השמן, הפתילות, הנרות...?", ואם תתמה מדוע "עשרת ימי חנוכה" במקום שמונה... הרי לפניך סיפור מעשה, ומעשה שהיה כך היה:

הדבר קרה בחנוכה של שנת תש"ב, לפני ארבעים וחמש שנה בדיוק. על פני מחנות עבודה רבים עברתי, ולא שפר עלי מזלי, מכיון שבכל מחנה ומחנה שהיתי זמן קצר ביותר, שכן המחנות הת־חסלו במהירות בזה אחר זה. באושוויץ, ובבירקנאו פעלו המשרפות במלוא המרץ, זאת לצד מחנות ההשמדה טרבלינקה, מיידאנק שלא שבתו כלל, לא בימות חול ולא בשבתות ובימים טובים. וכך התגלגלתי ממחנה למחנה, "מוזלמאן" שאינו מוצא את מקומו לא בכאן ולא בשם.

באחד המחנות, איני זוכר כעת את שמו, אולם כמדומני שהדבר היה ב"אוברניק" — שם מוכר למי שהיה שם... מחנה סמוך לעיירה פוזן הפולנית. הסתובבנו קבוצה שלימה של בחורים, מוכי רעב, כצללים עלי אדמות הילכנו. מחנה זה היה אחד מהמצאות ההתעללות של הגרמנים הארורים, שרתמון לעבודת כפיה מבוקר עד ערב נער זקן וטף ללא הגבלה. אנו, קבוצת הבחורים לא רצינו לעבוד בשום אופן עבור הגרמנים רצינו לעבוד עבור עצמנו... לעבוד עבור עצמנו ועם עצמנו, בתורה בחסידות וביראת שמים...

והנה הגיע זמן קיום מצות נר חנוכה, ומה עושים כשאי אפשר לקיימה ללא שיתוף המרצחים הללו?, שמן, לא היה לנו ועל פתילות לא היה מה לדבר. חייבים היינו למצוא חן בעיניהם כדי שיתי־חילו לשמוע מה בפינו... לא כדי שיעשו כבקשתנו, שכן עד אז רבה וארוכה הדרך.

מכולם, התנדבתי אני לספק את השמן ואת הנרות. נטלתי איפוא מטאטא על שכמי והעמדתי פני עובד מסור, כשכל רצוני למצוא חן בעיניהם.

"הי לך זיד? מה אתה עושה שם? — הרעים עלי מנהל העבודה בקול הגס, ואני עושה עצמי כלא שומע וממשיך בעבודה במסירות וביעילות שלא כדרכי. לפתע ניחתה מכה על כתפי, כשהפניתי ראשי אחור מצאתי להפתעתי שלא כדרכי את אחד מחברי — "תעבוד טוב" לחש לעברי "שמעתי כי מנהל העבודה מרוצה ממך"... מרגע זה נעשתה העבודה קלה יותר, יעילה יותר, מעניינת יותר.

חלפו־עברו כמה ימים, והנה נקראתי אל המנהל העבודה. חששתי כי ינזוף בי על אשר לא השבתי לו כאשר קרא אלי לפני ימים מספר, ואולם להפ־תעתי, הודיע לי המנהל כי אני מוצא חן בעיניו, מכיון שהעבודה שלי מסודרת, יפה ומועילה, ואני ראוי לשבח...

כאשר שמעתי את המילים הללו יוצאות מפיו החלטתי לפעול במהירות. "אני רוצה לעבוד מחוץ לגיטו" נפלטו מפי המילים ברגע הראשון וחשתי כי הקרקע נשמטת מתחתי ואני כאילו נבלע באדמה... מין דרישה חצופה ותעוזה שכזאת...

יתכן ואינך מבין את הפירוש "לעבוד מחוץ לגיטו", הבה ואסביר לך את העניין: בתקופה ההיא, היו אלו הנשארים בתוך הגיטו הנקראים בשם "רעשט גיטו" (שארית הגיטו המתחסל), גם אנו היינו בתוכם, אלא שהיו יהודים שניחנו בכושר מיוחד, ונקראו "אחר כבודו" לעבוד מחוץ לגיטו, שם העבודה היתה קלה יותר ואף מעניינת יותר. ואף מעלה היתה לכך, שכן שם יכלו להתחבר אל המרצחים ואולי לקבל מהם טובות הנאה כלשהן, ומעתה תבין למה ומדוע רציתי בכל מחיר לעבוד מחוץ לגיטו... בעבור נר החנוכה...

הקרקע לא נשמטה מתחתי, נשארתי לחיות, אלא שמבטו השחצני של מנהל העבודה הפחיד אותי במאד. — "יד פירדנא"! (חזיר ורעם!) — הצטעק הגוי לעומת בקשתי הנועזת. "האם השתגעת?" ואילו אני ענה לעומתו בנחת: "פרושיען באורזור" (בבקשה רבה) אנא, תן לי לעבוד מחוץ לגיטו ואז תראה כמה הנאה תהיה לך ממני"...

— דברים שלא הייתי אומר אותם לאף אחד אחר, אלא שכאן קדושת המצוה היא שבערה בי. הגוי השתהה, הוא החל לבחון אותי מכף רגל ועד ראש, כמי שרוצה לראות עד היכן אני דובר אמת, ואילו אני, נשארתי לעמוד (אין לשבת בגיטו בפני מנהלים וכדו') באותה צורה מההתחלה ועד הסוף. חלפה דקה, שתיים, שלוש, בעיני היה הדבר נראה כאילו שנה חלפה, ואז... דחפתי לתוך ידו של הגוי סיגריה, סיגריה ממש... מוצר שהיו יכולים למכור בעדו את כל מנת הלחם היומית ואף יותר מכך... "זגודהי"! (מסכים!) — נשמעה בצחוק קריאתו של הגוי, מנהל העבודה, בקול רם וגדול.

ברגע זה, ממש ברגע זה הרגשתי כי נפתח הפתח, וגם נוכל להיות מן המהדרין...

העבודה מחוץ לחומות הגיטו לא היתה קשה. היה עלי להביא גזרי עצים מפעם לפעם עבור הסקת התנור. החלק מחוץ לחומות הגיטו נקרא בשם "חלק הארי", ואומנם, הרגשתי את עצמי שם כארי, גבור, ללא פחד ויראה מפני ה"קאפו" הע־ריצים, מכיון ושם כמעט ולא הסתובבו אנשים "מפריעים", בצורה שכזאת הצלחתי להבין ולדעת את מהלכי הרוח ואת המצב. דעתי, לא היתה נתונה כלל וכלל לעבודה. חפצתי לקשור קשר עם אחד מן הפולנים שגרו בעיר עצמה, או עם אחד מן הגרמנים שמתפקידו היה לפקח בצורה כללית. דבר אחד שנתי לעצמי: הכל אוהבים שוחד, מהפולני הקטן ביותר ועד הגרמני הגדול ביותר. ולכן קיוויתי כי אולי בעזרת שוחד נדיר אשיג שמן ופתילות לחנוכה. ואם תשאל: "כיצד השגתי את השוחד למען שוחד את האחרים? הן בגיטו לא היה מאומה, הבה ואשיב לך, מכיון שהשנים היו שנות מלחמה, נמלטו רבים מן התושבים הפולנים וכל ביתם היה לשלל. האנשים הנותרים התהלכו תוך הרגשת "חטוף ואכול כי מחר נמות", כולם חטפו, מי דברי מאכל ומי חפצים אחרים — בהם היו

> ברוך אתה ... מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר של חנכה:
> ברוך אתה ... מלך העולם, שעשה נסים לאבותינו, בימים ההם בזמן הזה:
> ברוך אתה ... מלך העולם, שהחינו וקימנו והגיענו לזמן הזה:
> הנרות הללו אנחנו מדליקין על הנסים ועל הנפלאות ועל התשועות ועל המלחמות שעשית לאבותינו ... על ידי כהניך הקדושים וכל שמונת ימי חנכה הנרות הללו קדש ואין לנו רשות להשתמש בהם, אלא לראותם בלבד כדי להודות לשמך על נסיך ועל נפלאותיך ועל ישועתיך:
> מעוז צור ישועתי, לך נאה לשבח, תכון בית תפלתי, ושם תודה נזבח ... [illegible]

סדר הדלקת נר חנוכה, כפי שנ־כתבו ע"י אסיר במחנה בשנת תש"ב

משוחדים, באחד הימים הצלחתי להשיג שתי חפי־סות סיגריות. שתי חפיסות שלימות... היאומן כי יסופר? בשלל זה החלטתי להשיג מצרכי חנוכה. מצרכים אפשר לחשוב... לביבות, סופגניות, אולם לא ולא! מעט שמן ומעט פתילות להאיר את החשיכה הנוראית הזאת.

★ ★ ★

במשך ימי העבודה מחוץ לגיטו הצלחתי להת־חבר עם אחד מהפולנים השכנים, לא פולני סתם, כי אם, אחד מראשי המבריחים הפולניים. כמדומני שיארטעקי היה שמו. כל יום בגמר העבודה, לפני שנכנסנו בחזרה לגיטו "קפצתי" אליו למספר דקות. אפילו שהדבר היה בבחינת סכנת נפשות ממש, אלא שאצלו קיימתי "תקנת נפשות", שכן עבור דברי השוחד, הייתי מקבל מעט מצרכי מזון למען אחינו הנאנקים בין חומות הגיטו.

יום רודף יום, ואני כמנהגי עולה אליו בכל יום ויום בגמר העבודה. זכורני אמר לי כי היום בלילה הוא נר ראשון דחנוכה, איך יכול לתאר כלל את ההרגשה הנוראה שהיתה לי עם עליתי בקופה במדריגות ביתו, עצמותי דא לדא נקשן, רעדתי ממש אלא, שקדושת המצוה היא שדירבנה אותי ואף עזרה לי לעמוד במשימה.

בהכנסי לביתו חשתי כי פניו אינם כתמול שלשום, שיארטעקי היה נרגז ונרעש. מרוב פחד פחדתי לשאול אותו לפשר הדבר, אלא, שלא כצפוי, הוא הבהיר לי לבר את סיבת רוגזו. — "לעזאזל כולם... לא ראיתי מה שאני ראיתי — פנה אלי בצעקה עזה — היום לפנות בוקר ראיתי מן החלון כי אחד מן המבריחים הפולנים עושה עיסקה, ממש עיסקה עם זידקו אחד, הפולני נתן לו שני סרדינים, והיהודי, הזידקו הזה נתן לו חפיסה סיגריות"....

ברגע זה חשתי כי אוכל להסדיר את העניין לטובתו ואף לטובתנו, בפחד פניתי אליו ואמרתי לו: "שוויצ'קי"! (נרות), — "ומה המחיר, אותו תסכים לשלם עבור נר, שאין למוצאו בכל הסביבה כולה?" — ניסה הגוי המבריח הערמומי, למתוח את המחיר ולהרוויח מכל העיסקה הזאת. ניסיתי שוב את מזלי ואמרתי לו: "איני צריך נר אחד כי אם שני נרות, תשאל למה? אצלנו היום "שוויענטו האנוקה" (חג החנוכה) ורוצה אני להדליק נרות. ובעניין המחיר? אשלם כל מחיר שתדרוש ממני"!

— סיכנתי את עצמי ממש בזה העניין.

הצטחק הפולני לעומתי: "פרושיען באורזור" (בבקשה רבה), אשמע את המחיר אותו אתה תציע, אעשה עמך עסק בצורת "הנדל" (אריכות) ואשמע את אשר בפיך". — "הא לך! קבל נא ותגמור את העסק"! — הצעתי למבריח הערום את חפיסת הסיגריות יקרת־הערך, אותה השגתי תמורת מחיר עצום ומפולפל בשוק השחור של העיר. עיניו נדלקו, שכן אך לפני דקות מספר "ראה" חפיסת סיגריות שאותה לא "קיבל" לתוך ידו, והנה עכשיו מחזיק הוא את החפיסה עצמה והוא מתמוגג מנחת. — "זגודהי"! (מסכים) — נשמעה הקריאה מפיו העליז, ואילו אני שמחתי שבעתיים.

מרגע זה התרחש הכל במהירות עצומה, חזרתי אל הגיטו בצעדים חפוזים, ומכיון ואחרתי בשעה קלה היה לי מזלי שלא תפס אותי אחד משומרי הגיטו שלנו. בשמחה רבה נכנסתי לתוך המחנה כשבידי ההפתעה הגדולה.

— "מה לך אברמיל (שם בדוי), מה אתה שמח כל כך? האומנם השגת לחמניות טריות"? חפצתי להשיב, אלא שבדיוק באותו רגע נפתחה דלת הבלוק ואל תוכו נכנסו שני שומרים גרמנים, מה הם רצו? אני לא יודע עד היום, אבל לפני צאתם, יצקו כמה טיפות נפט לתוך צלוחית קטנה ובצחוקם העז צווחו: "זה המאור בשביל המחנה כולו"! ואילו אנו, מה עשינו? יצקנו את הנפט לתוך צלוחית אחרת ולאחר שלתוכו הושתל פתיל דק־מבגד, ושמרנו אותו עבור לימוד הגמרא. — "חברה, — פניתי אליהם לאחר צאת הגרמנים — אינכם יודעים, הן היום בלילה נר ראשון של חנוכה, הבה איפוא ונדליק את נר החנוכה, וגם נשיר "רעות שבעה נפשי"...

— "ומניין נר חנוכה? ומניין שמן ופתילות? — התמרמר דוד שסכב בקצה החדר (אשר דמה יותר לאורוות סוסים) — הן אין לנו כל מצרך להדלקת נר החנוכה? אוי, חנוכה, חנוכה".

חה! חה! חה! — הצטחק יאנקל מעבר השני של החדר — תסמכו על אברמל. אבל רגע, לדעתי טעינו בחשבון, היום בכלל לא יום ראשון של חנוכה..."

אלא שאני לא התייאשתי, החלטתי לברר בין כל יושבי המחנה אימתי חל נר ראשון של חנוכה, ומשלא יכולתי לברר את העניין על בוריו — זאת מכיון ושכחנו אימתי חל ר"ח מר־חשון ואם חודש כסלו הוא מלא או חסר — החלטנו לפסוק לחומ־רא... עלינו למנות עוד שני ימים לימי חנוכה משום "ספיקא דיומא", וכך הדלקנו נרות חנוכה במשך עשרה ימים...

כיצד הודלק הנר? ברעדה הוצאתי מכיסי את שני הנרות, ואז להפתעת הכל הדלקתי בברכה את הנר הראשון — כאשר השני נשמר ליום המחרת —... להדליק נר חנוכה... שעשה ניסים לאבותינו... שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה... לאיזה זמן? פה בעמק הבכא...

★ ★ ★

במה מדליקין? ובמה אין מדליקין? — נכון וכי ידענו את כל הדינים של חנוכה, אלא שכאן, בעמקי הגיטו היה לנר החנוכה משמעות מיוחדת, הדלקנו במשך עשרה לילות את הנר, לאורו ראינו את צללי הגופות שלנו, של עצמינו, האם תרצה הרי שגם מן הנפט הדלקנו שכן קימצנו בנפט כמה שיכולנו... ואם תשאל: לאור מה למדנו את סוגיות הגמרא? התשובה פשוטה ביותר: הגמרא נלמדה בעל פה...

אבל נר החנוכה, את זאת לא אשכח לעולם. הניגונים בקעו כאילו מאליהם: "רעות שבעה נפשי... חיי מררו בקושי... ויין רעל מסכוני... כרות קומת בהדש..." וכולי, ואילו מאידך גיסא: "חשוף זרוע קדשך וקרב קץ הישועה, נקום נקמת דם עבדיך מאומה הרשעה"... וחיכינו וקוינו לזאת בכל נפשנו. כולי האי ואולי? ואומנם זכינו...

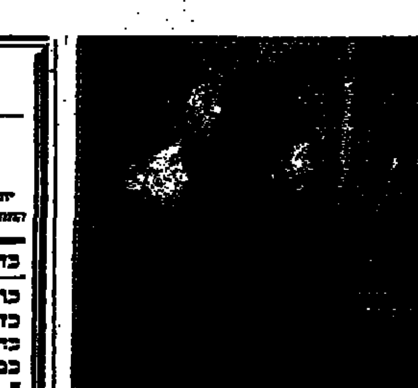

העיניים מפוחדות, אבל על הדלקת נר חנוכה לא מוותרים...

התמונות באדיבות "גנזך קידוש השם".

וישב-מקץ; כ"ה כסלו — א' טבת תשמ"ז

יום החודש	יום השבוע	מר־חשון	עלות השחר	עטיפת הטלית	נץ החמה	סו"ז ק"ש למג"א	סו"ז ק"ש להגר"א והגר"ז	סו"ז תפילה למג"א	סו"ז תפילה להגר"א והגר"ז	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	מנחה קטנה	פלג המנחה	שקיעת החמה
כה	ז	וישב א' חנוכה	4.59	5.41	6.34	8.19	9.06	9.25	9.57	11.39	12.09	2.43	3.44	4.46
כו	א	ב' חנוכה	5.00	5.41	6.34	8.19	9.06	9.25	9.57	11.39	12.10	2.44	3.48	4.47
כז	ב	ג' חנוכה	5.00	5.41	6.35	8.20	9.07	9.26	9.58	11.40	12.10	2.44	3.45	4.48
כח	ג	ד' חנוכה	5.00	5.42	6.35	8.20	9.07	9.26	9.58	11.40	12.11	2.45	3.46	4.48
כט	ד	ה' חנוכה	5.01	5.42	6.35	8.21	9.08	9.26	9.58	11.41	12.11	2.46	3.47	4.49
ל	ה	ו' חנוכה	5.01	5.43	6.36	8.22	9.08	9.26	9.58	11.41	12.12	2.46	3.47	4.50

לפי אופק ירושלים

מקור: לוח דבר יום ביומו

גרעין ראשון לבית הספר לבנים של החינוך העצמאי בקרית הרצוג

לצד "החדר" בנשיאות מרן הגרא"מ שך שליט"א מוקם בקרית הרצוג גרעין ראשון לביה"ס של החינוך העצמאי. יוזם הגרעין ומקימו הוא ר' משה קליין האומר שהמטרה בהקמת בית הספר היא למשוך אליו את כל המשפחות המתאימות מפרדס כץ וקרית הרצוג. ההצלחה בשנת הלימודים הראשונה נותנת "אור־ירוק" להמשך הדרך

הציבור החרדי בכל מקומות התפרסותו אינו אומר די. אם מת־חילים במבצע חייבים להמשיך בו, ובמלוא התנופה. כל מבצע, מטרה או שאיפה, שהחלה בצע־דים צרים למדי, גדלה והתעצמה לפתע במהירות שיא עד שגם היוזמים עצמם הופתעו לטובה.

כך זה גם בקרית הרצוג בבני ברק. קריה ותיקה למדי, שכל היישוב הגדול והמבורך הקיים בה כיום, נוצר ונבנה במסירות עצומה, ובמעבר משלב לשלב, בהדרגה, בהתייעצות עם מרנן גדולי ישראל שמפיהם אנו חיים.

הפעם נייחד רשימה זאת לגר־עין הראשון שהוקם בקרית הרצוג של צעירי אגודת ישראל במקום שכאב לו שאין בכל תחומי פרדס כץ וקרית הרצוג בית ספר חרדי לבנים של החינוך העצמאי. "בנים ממשפחות טובות, שהיו יכולות ללכת לבית ספר חרדי, לומדים כיום בבית ספר ממ"ד כמו בי"ס עוזיאל וכדומה, רק בגלל שבכל האיזור אין בי"ס של החינוך העצ־מאי", אומר לנו ר' משה קליין השבוע בקרית הרצוג. "יצויין שבמקום קיים מזה שנים מספר "חדר" על טהרת הקודש בנשיאות מרן ראש הישיבה הגאון רבי אלעזר מנחם מן שך שליט"א, אלא שיש בתים שלא מעוניינים לשלוח את ילדיהם ל"חדר" ומ־אידך היו רוצים בית ספר חרדי, כדוגמת החינוך העצמאי.

בבית הספר החינוך העצמאי "אהלי אליעזר" לבנות בקרית הרצוג, היתה פעם גם מגמה לב־נים, אך זו נסגרה לפני מספר שנים. עקב ההתפתחות המואצה במקום והעובדה שמתגוררות כאן משפ־חות רבות שהיו רוצות להשתייך לזרם החינוך העצמאי, החליט הרב קליין לייסד השנה את הגרעין הראשון, אחרי שגם מרן הגרא"מ שך חיווה את דעתו שיש אפשרות קיום גם ל"חדר" של החינוך העצמאי בקרית הרצוג.

★ הצלחה מרשימה ביותר

ההצלחה היתה גדולה. 25 יל־דים נרשמו לכיתת הגן הראשונה שפתחה את שעריה בתחילת שנת הלימודים הנוכחית. בשעת ה־לימודים הראשונה מ־8 עד 9 בבוקר, מקבל את הכיתה "מלמד" מוכשר ומוצלח, המעביר לילדים הרכים את סוגי האותיות כמו בכל "חדר" רגיל. מלמד זה שהוא גם בן תורה מובהק התפרסם בגישתו החינוכית המובהקת והילדים פשוט שמחים ללמוד אצלו.

הרב משה קליין מקווה שבמ־שך השנים הבאות יגדל הגרעין בעז"ה, יתמסד ויהפוך לבית ספר מתפתח ומשגשג של החינוך העצ־מאי. "מטרתנו היא להביא לידי כך שהמשפחות המתאימות מק־רית הרצוג ומפרדס כץ ישלחו את ילדיהן אלינו במקום לממ"ד", אומר היוזם.

לפי ההצלחה הגדולה בשנה הראשונה, יש לו, להרב קליין, את כל הסיכויים להגשמת מטרתו.

מ. מיכאל

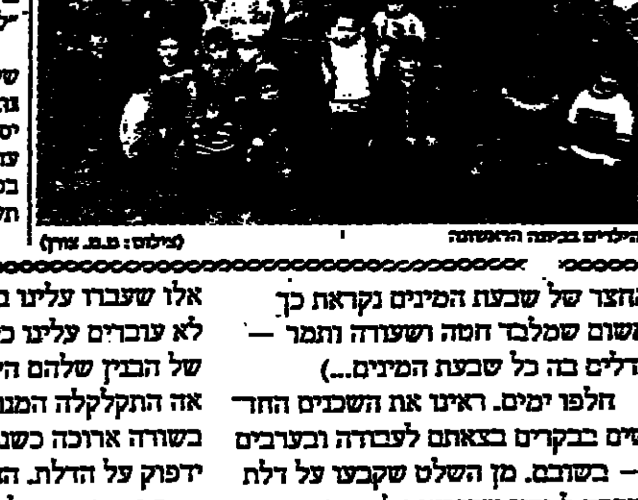

הילדים בכיתה הראשונה (צילום: מ.מ. צרף)

הג"ר חיים צבי עהרנרייך זצ"ל

(המשך מעמוד ג')

בקונטרס "זכרון למשה", שהובא לדפוס כנספח למהדורה החדשה של קב חיים.

ענין מיוחד במכתבו ששיגר לרבי מרדכי לייב וינקלר בדיני ברכת התורה. בעקבות דעת הרשב"א שאין מברכין על מצוה שאין בה מעשה, כיון שלפי דעת הגר"א יוצאים מצות לימוד תורה גם בהרהור ובמחשבה. בתשובה זאת הוא דן גם בקשר אם כתיבה הוי כדיבור, עניני הנאת מצוה וכו'. כן נשתמרה אגרתו שכתב בתקופת מגוריו במרגרטין להרי"ץ דושי־נסקי לאחר שנתעלה כאב"ד ור"מ ירושלים (בסוגריים יצויין שיש לתקן את התאריך תרצ"ד במקום תרצ"ב).

מיד לאחר פטירת אביו החל בנו ממלא מקומו רבי משה ליב בהדפסת הספר "קב חיים" אולם ההדפסה נפסקה בגלל השתרגות הצרות כאמור בהקדמה: "עת צרה היא ליעקב בעוה"ר, ומגודל הצ־רות אשר יתחדשו יום יום עלינו, אין מח וכח להביט בספר, וכל שכן בספר חדש", ודווקא בתוך הצרות האיומות מצאו נחום בתו־רה בבחינת "לולי תורתך שעשו־עי", וכדבריו "אין לנו שיור רק התורה הזאת, ואף בעת אשר מר לנו וצרות דחופות זה על זה יעבדו על ראשנו, עם כל זאת אנו משת־עשעים בתוה"ק".

ציון לשבח זוכה גם הצבור "המסייע להוציא לאור עולם ספרי חכמה ודעת, ובזה מראים גודל אהבת התורה ובזכות זו ירחם ה' עלינו, והחזינו עינינו במהרה בקרוב בקיבוץ כל ישראל בהר הקודש בירושלים", ואל נשכח שהדברים נכתבו בשנת תש"ג, וגם בתנאים האיומים ביותר קיימו "לולי תורתך שעשועי".

מימיו לא יצא מארבע אמות של הלכה וגם בכתונת האיימים נחוץ שבגרמניה, שם עבדו עליו יסורי איוב, הוסיף לעסוק בתורה, עד אשר קידש את ה' ברבים ועלה בסערה השמימה, ביום כ"ו סיון תש"ד.

הפודיום הצעיר

אנו שומעים רשמים על
הדלקת נרות בחצר חסידית

שמעה: שולמית

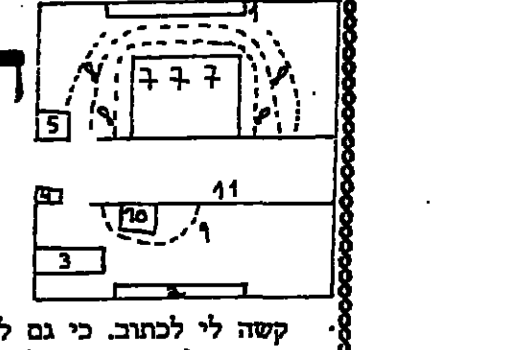

קשה לי לכתוב. כי גם לשלומי, בנו של אחד הגבאים בבלז, היה קשה לתאר. אלא שתנועות ידיו, הסומק וההתלהבות שבפניו, ועיניו הדולקות — הוסיפו את מה שהחסירו המילים. על כן, נסו לקרוא את הדברים בתוספת כל אלו — ואז אולי תתרשמו כפי שהתרשמתי אני.

קודם כל הוציא שלומי ניר ועפרון, ושרטט לי תרשים כזה של בית־המדרש.

נקודה מס' 1 — זהו ארון הקודש. מולו, בנקודה מס' 2 נמצא פתח הכניסה המרכזי. בנקודה מס' 3 נמצאת הבמה, ועליה עומדת המקהלה. נקודה מס' 4 היא הנקודה המרכזית בחנוכה. שם בדיוק עומדת הח־נוכיה. זו חנוכית כסף בגובה של כ־80 ס"מ. היא עומדת בפתח, מולה ניצב שולחן קטן, ועליו בשמים וכלי כסף גבוה מלא בשמן — זו נקודה מס' 5 בתרשים שלנו. מעל לשלחן יש מדף קטן ועליו שמש — נר שעוה ענק נתון אף הוא בכלי כסף.

ההדלקה נעשית בשעה מאוחרת, לאחר שכל יחיד הדליק בביתו. כחצי שעה לפניה מתחיל הקהל למלא את בית המדרש. איש איש תופס את מקומו: אם על ספסלי האורחים המסודרים בצורת ח' — נקודה מס' 6, או ליד שלחן הנכבדים והזקנים — נקודה 11. ואם בעמידה על הבּרנצ'ס שמסביב לקירות — נקודה 8. חלק מכם ודאי שואלים, כמוני, מהם ברנצ'ס. חלק אחר יודע היטב. ובכן, ברנצ'ס הן מדרגות ניידות מברזל, המצויות בכל חצר חסידית. "לעלות על הברנצ'ס" הפך ממש לביטוי בקרב בחורים ואברכים צעירים, המצ־טופפים כדי לראות ולשמוע פני רבם. בבלז מקיפות המדרגות הללו את בית המדרש, ומאפשרות לכל אחד מן הקהל העצום לחזות בהדלקה ובעריכת השלחן של ה"רבי". (כך מכונים האדמו"רים בשושלת בלז) קהל החסידים עומד צפוף, בשורה ערפית, על גבי המדרגות. ובחנוכה, מספר לי שלומי, מכינים מדרגה נוספת על ידי סידור שולחנות זה על גבי זה מאחורי הברנצ'ס. מסתבר שהמקום עדיין אינו מספיק — ויש הרבה התופסים להם מקום על אדני החלונות המקיפים את בית המדרש. מי שחושב ששם פחות צפוף — טועה בהחלט!... (ואולי הבחירה בין הברנצ'ס לחלונות היא גם עניין של אופי? — אני מהרהרת.)

הרב נכנס לבית המדרש דרך פתח שאינו רגיל להכנס בו. משתררת דממה. הרב מברך את ברכות ההדלקה, וה"אמן" האדיר של הקהל מרעיד את הקירות. לאחר ההדלקה מסמן הרב להתחיל לשיר. המקהלה, שהתכוננה למעמד מבעוד יום, פוצחת בשיר. הקהל כולו מצטרף, באופן טבעי נעים לקצב השירה. שלומי אומר: "זה נראה קירות שחורים מתנדנדים. את יודעת מה זה? כולם כולם ביחד..." שרים ממיטב הניגונים של בית בלז. יש מיוחדים לחנוכה. חלקם שקטים ומרגשים, חלקם סוערים ומסעירים את הלבבות. היכן נמצאים הילדים? — אני שואלת. "מי שרוצה עומד על הברנצ'ס, ומי שרוצה יושב על הרצפה בתוך הח' של הספסלים" — זו, אגב, נקודה מס' 7. הרב יושב בראש השולחן, שהוא נקודה מס' 10 בשרטוט שלנו, ומאחוריו הגבאים.

בכל יום אומר הרב "תורה" — דברים המתאימים לחנוכה. הקהל, ולא רק הילדים, מקבלים גם מידי האדמו"ר דמי חנוכה. כל יום שרים 3 אותיות מפרק קי"ט, פסוק בפסוק, החזן ואחריו הקהל. השירה ממשיכה לזרום ולחמם את הלבבות עד חצות.

"זה כל כך מרגש" — אומר שלומי. "מרגישים ממש שרוצים כבר שבית המקדש יבנה, והכהן הגדול ידליק את המנורה, ו...שכל עם ישראל יעמוד כך צפוף..."

זה הכל? הכל — או לא כלום. כי יש דברים שקשה לתאר, אפילו בעל פה. קל וחומר בכתב. ומעמד של הדלקה הוא, כנראה, אחד מהדברים הללו.

בשכונה שלנו

מספרת: שולמית

— "הם מתורכיה" "מה פתאום, מפרס".
— "אתה לא רואה שהם אשכנזים?"
— אז מאיפה הם?" "אולי מרוסיה?"

תחילה הקשבנו מן הצד, לאט לאט החלו העניינים ללבוש אופי של וכוח לוהט, כאן כבר לא יכלנו להתאפק ושאלנו את הבנים:

"מי בא? לאן? מתי?" ממבול התשו־בות ששטף אותנו לא יכלנו להבין שום דבר. מי שהציל את המצב היה משה'לה האח של חדוה. הוא החליט להסביר לנו את השתלשלות העניינים לאט לאט, ואולי משום כך הבנו אותו מהר...

"בחצר של שבעת המינים באה לגור משפחה חדשה. הם לא מדברים עברית ואף אחד עוד לא מכיר אותם" אמר. (אגב, החצר של שבעת המינים נקראת כך משום שמלבד חטה ושעורה ותמר — גדלים בה כל שבעת המינים...)

חלפו ימים. ראינו את השכנים החד־שים בבקרים בצאתם לעבודה ובערבים — בשובם. מן השלט שקבעו על דלת דירתם למדנו שקוראים להם משפחת לדרסקי. מעולם לא ראינו אותם בחברת ידידים או ילדים, חשבנו שאולי אין להם כאלה, וכמעט שכחנו אותם. כמעט, אני אומרת, מכיון שציפי טובת הלב לא שכחה אותם. כשבוע לפני חנוכה, כשכול־נו היינו עסוקות בהכנות תוכניות למסיבות ולערבי הלביבות, הציעה ציפי שבלילה הראשון של חנוכה נעלה לבקר את השכ־נים החדשים. "נראה לי שהם קצת מסכ־נים" אמרה ולא פרשה.

מה אומר לכם, רגעים מרגשים מעין אלו שעברו עלינו בבית משפחה לדרסקי, לא עוברים עלינו כל יום... חדר המדרגות של הבנין שלהם היה חשוך ומפחיד, כנר־אה התקלקלה המנורה לכבודנו. עלינו בשורה ארוכה כשנושא השיחה הוא מי ידפוק על הדלת. ההכרעה נפלה על חדוה.

כמה שניות של מתח, והדלת נפתחה. רק עכשיו שמתי לב שגב' לדרסקי היא אשה צעירה, פניה היפות הביעו התרגשות ומבוכה, "אתם באתם אלינו?" שאלה במבטא זר.

"כן". היתה זו ציפי שלא אבדה עשתו־

שכנים חדשים

נות: "רצינו להכיר אתכם, אז החלטנו לע־לות".

"בבקשה להכנס לחדר הגדול" היא חייכה ופנתה למטבח להביא סופגניות וכסאות נוספים.

"אתם שמחת חג בשבילנו" אמרה בשובה "אנחנו בארץ ישראל ברוך ה' אבל אנחנו לבד".

— "אתם מרוסיה? אז איך זה שלא שומעים עליכם שום דבר?" הם לא הבינו מה יש לשמוע, בס"ה הם יהודים פשוטים, כך טענו שוב ושוב, והרבונו של עולם עזר להם להגיע ארצה.

אט אט נמסה המחיצה שהפרידה בינינו. התברר שהאדון והגברת לדרסקי, גלו את הקב"ה באחת השבתות כשהחמנו לבית (שכנים חדשים)יהודי ספר לנו כיצד היים יהו־דים במרחבי רוסיה הגדולה, כיצד הם שומרים שבת, וכיצד הם מוכרים את מטלטליהם מחוסר אמצעים להתפרנס.

נראה שהלדרסקיים ספרו בכך את ספור חייהם, למרות שלא הודו בכך... הקשבנו בשקט, רק שלהבת עקשנית אחת המשיכה ללחוש על אדן החלון. כשנפרדנו היתה השעה מאוחרת.

האם קנינו לנו ידידים חדשים החנוכה הזה? אני חושבת שכן.

45

רגע, חושבים!

1. חנוכה!

לפניכם שלישיות מילים. כל המילים בכל שלישיה, יכולות להצטרף למילה אחרת הקשורה לחנוכה. מצאו את המילים הללו. (לדוגמא: ילדים, חיות, העיר; המילה המבוקשת: גן.)

א. יום, החיים, אדום.
ב. תמיד, ישראל, נשמה.
ג. מנוע, זית, משחה.
ד. השבת, הכוכבים, הנשמה.
ה. כיס, קרימה, מפתח.

2. סובב סובב!

במעגל הקטן, רשומה האות ר. המעגל הגדול מחולק לששה מדורים, המעגל האמצעי לשלושה מדורים. עליכם למלא את המדורים באותיות. (אות בכל מדור.) כך שתקבלו בהתאם להגדרות מילה בכל מעגל, וכן שש מילים נוספות הנקראות מן החוץ פנימה. מובן שכל אות במעגל האמצעי תשמש אות אמצעית לשתי מילים מן המילים הנקראות מבחוץ פנימה ומסתיימות בר'.

המעגל הגדול: בני עמו של נפוליון.

המעגל הבינוני: יתקרב. (שם אחת הפרשות הקרובות)

המילים מבחוץ פנימה: שליח, רוק, גבלה, סחור, שאינו רמאי, כלי עבודה לחיתוך (בכתיב חסר).

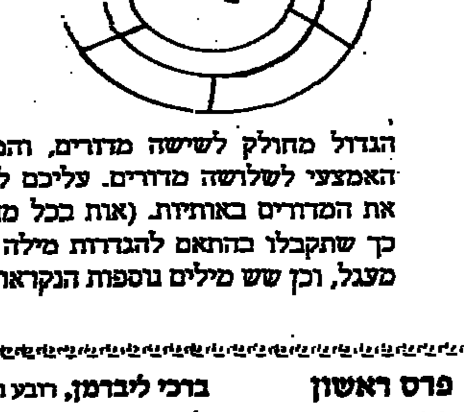

3. כתב סתר

בצרוף הציורים הבא רמז לשפת סתר מסוימת. מה היא?

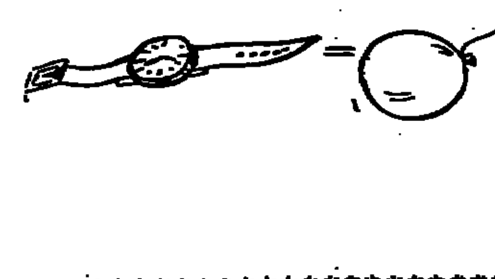

פרס ראשון	ברכי ליברמן, רובע ח', החרצית 6/3 אשדוד	"בן פורת יוסף"
פרס שני	מאשא גולדשמיט, גאולה 22, חיפה	במקום שבעלי תשובה עומדים...
פרס שלישי	ישראל קרול, נתיב התאנה 6/5 שכ' תלפיות עוד	"קידוש השם"

הספרים מתנת הוצאת "משאבים"

פתרונות לרגע חושבים 41

1) צפיף, קטורה, לבן
2) הדובר הוא אביו של האדם שבתמונה.
3) המספרים: 1, 2, 4, 4, 5

לא הֲכִי-הֲכִי

סְבִיבוֹן קִבַּלְתִּי מֵאַבָּא וּמִדּוֹד
סְבִיבוֹן לִי מִסַּבָּא וְגַם מִסַּבְתָּא
כָּל סְבִיבוֹנַי אוֹהֲבִים לִרְקֹד
לִשְׂמֹחַ, לִקְפֹּץ וְלָשִׁיר בְּצַוְתָּא
אֲבָל יוֹתֵר מִכֻּלָּם אֲנִי אוֹהֵב אֶת הַכָּתֹם
דַּוְקָא כִּי הוּא שָׁבוּר וְגַם קְצָת עָקֹם
כִּי גַּם אֲנִי רוֹצֶה שֶׁיֹּאהֲבוּ אוֹתִי כֻּלָּם
אֲפִילוּ כְּשֶׁאֲנִי לֹא הֲכִי־הֲכִי בָּעוֹלָם!

(see above)

שר התחבורה בתשובה לנציג אגו"י:

אל על לא מחכירה מטוסים בשבת ומשרדיה בחו"ל נעולים בשבת

מאת כתב "המודיע" בכנסת

שר התחבורה חיים קורפו אמר אתמול במליאת הכנסת, כי חברת "אל על" מחכירה את מטוסיה לשעות שלמות ולא לשבתות וכי המשרדים של החברה בארץ ובחו"ל סגורים בשבת.

השר קורפו השיב לשאילתה בעל פה של ח"כ הרב אברהם יוסף שפירא, שביקש לדעת על סמך פרסום בעתון "המודיע", האם מקיימת "אל על" טיסה בשבת עבור חברת "ארקיע" והאם חברת הבת "סאן דור" מבצעת טיסות בשבת.

השר קורפו הוסיף שמאז חידוש פעילותה בינואר 1983 לא זו בלבד ש"אל על" אינה טסה בשבת, אלא היא שומרת על כך בקפדנות מרובה, עד כדי ביטול טיסות העלולות להגיע ליעדן לאחר כניסת השבת והזכיר, כי לאחרונה בוטלו שתי טיסות והנוסעים הגיעו ליעדם באיחור של יומיים בשל רצון לשמור על קדושת השבת. השר אמר, כי החברה אינה מבצעת טיסות עבור "ארקיע" אלא החכירה שני מטוסי 707 ללא צוות ומטוסים אלה מופעלים על ידי צוות של "ארקיע" ולפי צרכי החברה השניה. השר גם הדגיש, כי חברת הבת "סאן דור" מקפידה לשמור על השבת.

בהמשך דבריו אמר השר עוד, כי החלטת הממשלה על אי־הפעלתה של חברת "אל על" בשבתות קיימת, ואם מישהו רוצה לשנותה — הדבר יכול להיעשות רק על־ידי כך שהממשלה תקבל החלטה אחרת. הממשלה נזקקה בשעתה גם להחלטת ועדת הכספים, כי החלטה שאיננה כלכלית טעונה אישור ועדת הכספים, וגם ועדת הכספים נתנה את אישורה לכך.

העובדה היא שחברת "אל על" היא כיום חברה רווחית, לאחר שנים רבות שלא ידעה מצב כזה. והעובדה שמתעניינים בה קונים היא לשבחה, מפני שיודעים שהיא חברה שאפשר להרוויח עמה, ומתעניינים בה משקיעים שונים. אפילו המחיר שהם הציעו לא נתקבל על דעת המוכרים, כי לפי הערכתם היא שווה מחיר כפול. וההצעה היתה לא מבוטלת, היא היתה של מאות מיליוני דולרים.

חברת "אל על" אינה מחכירה את מטוסיה לשבתות. היא החכירה מטוסים לחברת "ק.א.ל." להטסת מטענים, היא החכירה מטוסים לחברת "ארקיע" להטסת נוסעים. היא אינה מחכירה מטוסים לשבתות.

כתב אישום על עבירות חמורות הוגש נגד רפי לוי

הממונה על מחוז ירושלים לשעבר מואשם בקבלת שוחד, טובות הנאה ומעילה בתפקיד

כתב־אישום נגד הממונה על מחוז ירושלים לשעבר רפי לוי, הוגש אתמול לבית־המשפט המחוזי בירושלים. כתב־האישום מגולל שורה ארוכה של עבירות אותן ביצע לטענת התביעה הממונה על מחוז ירושלים רפי לוי במשך שנים ארוכות, תוך ניצול תפקידו הציבורי, מעמדו הרם וסמכויותיו הרבות בנוגע לאנשי כמורה בירושלים ופעולותיהן של רשויות התיכנון והבנייה בירושלים.

כתב האישום נגד רפי לוי הוגש אתמול סמוך לשעה 3 אחה־הצהריים לבית־המשפט המחוזי בירושלים. יחד איתו מואשמת באותו כתב־אישום גם הנא ג'נחו בת 51 תושבת רמאללה.

בכתב האישום נאמר, כי הנאשם והנאשמת ניהלו עסקים משותפים שטיבם המפורט והיקפם המלא אינו ידוע לפרקליטות. במסגרת הקשרים בין הנאשם ומשפחתה של ג'נחו, קיימו השניים מערכת יחסים עניפה הנוגעת להלוואות והתחשבנויות כספיות משותפות עם אחרים, נאמר בתביעה. בין היתר מואשם רפי לוי, כי בינו לבין איש כמורה, המכונה בכתב־האישום א. ששימש כאחראי על ענייניה הכספים של כנסייתו, תציגה בירדן, נרקמו במשך שנים יחסים קרובים, על רקע תפקידיהם של השניים.

בכתב האישום נאמר, כי רפי לוי הנפיק לאיש כמורה זה תעודה המאפשרת לו לעבור בגשרי הירדן בתהליך מזורז, בתנאים מועדפים ומבלי שיבוצעו בכלי רכבו בדיקות מכס או בדיקות אחרות. בכתב־האישום נאמר, כי איש הכמורה נהג להבריח זהב וחפצי ערך מירדן לישראל וחפצי ערך אלה הביא איש הכמורה לחנא ג'נחו בתיאום עם רפי לוי. המדובר בזהב במשקל של 4 ק"ג לפחות שהוברח בשנה האחרונה ששוויו נאמד בכ־400 אלף דולרים. בשל הברחת הזהב, הפעיל רפי לוי את קשריו ומעמדו לצורך קידום ענייני כנסייתו של איש הכמורה והבטיח לו להפעיל השפעתו לחיזוק מעמדו של איש הכמורה בכנסיה.

רפי לוי מואשם גם בקשרים עם משפחת קנדו מבית לחם, שלה חנות לעתיקות ולמזכרות במזרח ירושלים. הוא מואשם, כי במשך 7 השנים האחרונות נהג לפקוד את חנות בני המשפחה וליטול בהסכמתם, חפצי ערך ועתיקות, מבלי לשלם תמורתם. רפי לוי נהג לטענת התביעה, להחזיק בחנות המשפחה מטבע זר במזומן, שהיה שייך לו בשיעורים שהגיעו עד כדי 20 אלף דולרים, מדי פעם בפעם, פנה רפי לוי אל בני המשפחה וביקש שימירו עבורו מטבע חוץ אצל חלפנים וימסרו את השקלים לידיו. כמו כן, נהגו בני המשפחה להעניק לרפי לוי שירותים שונים, כגון מסירת בגדו לכביסה ולגיהוץ, כיבוד ולוטות, שיפוץ רהיטים והובלת ציוד לביתו.

בתמורה לכל אלה ניצל לדברי כתב האישום את סמכויותיו לטובת בני המשפחה, העניק רשיון נשק לאחד מבני המשפחה, למרות שידע כי אישור למתן נשק לתושבי בית לחם הינו בסמכותו של המושל הצבאי ליהו"ש. רפי לוי מואשם עוד, כי נתן אישור לבני המשפחה לבנות על אתר ארכיאולוגי. המדובר באתר שבו נמצאה אמת המים העתיקה שהובילה מים מבריכות שלמה לירושלים, הוא הפעיל את השפעתו על בעלי תפקידים שונים להעניק לבני המשפחה אישור בנייה במקום. בכל אלה מואשם רפי לוי בלקיחת שוחד ובעשיית עיסקה במטבע חוץ ללא היתר ובנסיבות מחמירות.

רפי לוי מואשם בין השאר, כי אישר לתושבת שועפאט שמצפון לירושלים, לבנות על קרקע שבה התגלה אתר ארכיאולוגי, מצפה שאול המלך.

רפי לוי מואשם, כי בראשית שנת 1983 המליץ בפני הוועדה המחוזית לתיכנון ובנייה שהוא עומד בראשה, לאשר תוכנית להקמת שכונת מגורים באיזור בית חנינא, לבקשת קבוצה של תושבי בית חנינא. הוא הטיל את כל כובד משקלו על מנת להוציא היתרי בנייה ולאפשר את תחילת הבנייה מוקדם ככל הניתן. כל זאת לבקשת הנאשמת, כך שהיא ובנה יוכלו להשיג בכך רווח כלכלי מקבוצת התושבים של בית חנינא. רפי לוי מואשם בסעיף זה בהפרת אמונים של עובד ציבור.

רפי לוי מואשם עוד כי הפעיל את כובד משקלו במתן תעודת מעבר ישראלית לכלתה של הנאשמת שהיתה בעלת דרכון זר בר תוקף. רפי לוי הפעיל את העובדים הכפופים לו כדי שיפיקו את תעודת המעבר. בכך הוא מואשם בהפרת אמונים.

רפי לוי מואשם בכך, כי במהלך שנת 1985 ביקשה אחת הכנסיות בירושלים להקים מרכז מסחרי בבית לחם. רפי לוי מואשם, כי באותה שנה זימן למשרדו את אחד מהכמרים המרכזיים באותה כנסייה המליץ בפניו על בנה של הנאשמת כקבלן מתאים להקמת הפרוייקט. הוא אמר לאיש הכמורה, כי אם לא יפעל לקבלת בנה של הנאשמת כקבלן, יגרום לגירושו מהארץ ולסילוקו ממשרתו בכנסיה. בכך הוא מואשם בסחיטה באיומים.

סעיף האשמה האחרון נגד רפי לוי הינו בהדחה במהלך החקירה. בסעיף אישום זה נטען, כי רפי לוי ניסה להבריח מכתב דרך עורך דינו שלמה תוסיה כהן לבני משפחתו. במכתב, נטען בכתב האישום, ביקש מבנו רענן לבצע שלוש משימות: ליצור קשר עם בני משפחת קנדו, על מנת להבטיח שלא יוסיפו מילה אחת לדברים שאמרו בחקירה. לפנות לאיש כמורה, כדי שישפיע על אנשי כמורה אחרים המוזכרים בכתב האישום ולשכנע אותם לא להוסיף שמץ על המזהרה, אחרת יכו אותו. הוא מואשם, כי ניסה לגרום שבני משפחת ג'נחו שהיו עצורים באותה עת בקשר לפרשה זו, ימשיכו באותו הקו. במעשיו הוא מואשם, כי ניסה להניע אנשים המעורבים בחקירה שלא ימסרו הודאה, ולכן הוא מואשם בהדחה בחקירה.

כתב עתי"ם מוסר, כי התביעה תזמן למשפט 56 עדי תביעה מטעמה. בכתב האישום 7 סעיפי אשמה המשתרעים על פני 17 עמודים.

כתב עתי"ם מציין, כי הדיון בבקשת המדינה להאריך מעצרו של רפי לוי עד תום ההליכים נגדו יתקיים בשבוע הבא, לאחר שבית המשפט המחוזי בירושלים נענה לבקשת סניגורו לדחות את הדיון, כדי שיוכל ללמוד את חומר הראיות. בית המשפט הטיל כמו כן צו איסור פירסום על שמותיהם של אנשי הכמורה המוזכרים בכתב האישום. צו איסור הפירסום תקף הן לגבי שמם ופרטים מזהים עליהם ועל הכנסיות שבהן הם מכהנים. (עתי"ם)

משבר בין סיעת ויצמן ומפלגת העבודה

בעקבות הודעת פרס שביילין הוא המנהל הבכיר במשרד החוץ ולא טמיר

מאת סופרנו המדיני

עם הודעתו של שר החוץ שמעון פרס, שיוסי ביילין הוא המנהל הבכיר במשרד החוץ, ולא אברהם טמיר, התגלע משבר רציני בין ראשי מפלגת העבודה ובין השר עזר ויצמן, המאשים את ראשי "העבודה" בהפרת על שלא אישרו עדיין את הסכם המיזוג של סיעת "יחד" במפלגת העבודה.

כפי שנמסר, בכוונתו של השר ויצמן לכנס את מוסדות סיעת "יחד" כדי לדון בסתבת מצד ראשי העבודה. בין היתר הם מאיימים בניתוק הקשרים.

השר עזר וייצמן ממורמר על שאין משתפים אותו בתהליך השלום. אמנם הועמדה לרשותו לשכה במשרד החוץ, אולם לדבריו תהליך השלום מוקפא לחלוטין וכן יש לו כמה השגות בדבר מדיניות הבטחון, כולל ענין מטוס ה"לביא". כך גם לגבי התכנית הכלכלית. הוא טוען על שלא שותף בהכנתה ולכן לא השתתף בדיון האחרון של שרי המערך בלשכתו של מ"מ ראש הממשלה לקביעת עמדה משותפת.

נוסף על הפגיעה ע"י הצבתו של ביילין מעל לטמיר, איש אמונו של ויצמן לא קיימו ראשי העבודה את הבטחתם למנות את מרדכי הוד, מפקד חיל האויר לשעבר, כיו"ר מועצת המנהלים של התעשיה האוירית.

הועדה למען השבת:

שומרי מצוות נאלצים לאבטח מחללי השבת בקניון ר"ג

מדי שבת, מאלצים ארבעה מתושבי בני ברק יהודים שומרי מצוות, לעזוב את משפחתם לוותר על תפלה בצבור, להתנזר משולחן השבת ולעמוד בהדר לצבר קניון ר"ג. זאת, כדי לאבטח את מחללי השבת, פורצי החוק, כמסגרת שרות המילואים.

הועדה למען השבת פנתה לשרי הבטחון והעבודה והעמידה אותם על חומרת הדבר ועל האבסורד הגדול, כאשר שומרי מצות צריכים לאבטח מחללי שבת שעוברים על החוק.

בעבר העבירה הועדה למען השבת מידע על הפרות החוק בקניון בר"ג. לפני כשנה נמסר לועדה למען השבת בעקבות התלונות שמסרה שהוגש תביעה כנגד בית הקולנוע, בגין כ־30 סעיפים של עבירה על החוק. מאז, לא רק שלא ננקטו צעדים כנגד העוברים על החוק, אלא שעוד מאלצים שומרים לשמור על שלומם ובטחונם. הועדה למען השבת קוראת לשרים הנוגעים בדבר לפעול בהקדם לתיקון המצב ולהעמיד את מפירי החוק לדין.

חקירה נגד כתב עתון אנגלי בארץ

על פירסום דברי ואנונו שכתב על ידו

משטרת ירושלים פתחה בחקירה נגד כתב העתון הבריטי "איבנינג סטנדרד" בישראל ברנרד ג'וזף, בעקבות תלונתו של הצנזור הצבאי הראשי.

במכתב שהעביר הצנזור תא"ל יצחק שני לראש אגף החקירות, הוא ביקש מן המשטרה לחקור את נסיבות הפירסום אודות הדברים שכתב מרדכי ואנונו על כף ידו, בבואו לבית־המשפט המחוזי בירושלים, ואשר נפסלו לפירסום בארץ.

המכתב הועבר למשטרת ירושלים שפתחה אתמול בחקירה.

הכתב עצמו טוען, כי העביר לעתונו אך ורק מה שפורסם בישראל וכי הפרטים הגיעו לעתון כנראה ממקורות אחרים.

כתב עתי"ם מוסיף כי בדעת המשטרה לסיים את החקירה במהירות. (עתי"ם)

מנכ"ל בנק המזרחי משה מן מתפטר מתפקידו

מנכ"ל בנק המזרחי המאוחד, משה מן, מתפטר מתפקידו.

מן הודיע כבר לפני כמה ימים למועצת המנהלים כי אין בכוונתו להמשיך בתפקידו וכי הוא מבקש לחזור לתפקידו הקודם כמנכ"ל בנק טפחות.

בבנק היו באחרונה בעיות פנימיות על רקע אישי ופוליטי. בעיות אלה באו לידי ביטוי בכל הקשור לבחירת יו"ר למועצת המנהלים. נראה שמן לא חש כי הוא נהנה מגיבוי מספיק ולכך גם התלוו בעיות פנימיות הקשורות במאבק ממושך של העובדים בבנק לקבלת תוספות שכר.

15 נפצעו בהתנגשות בין אוטובוס למכונית

15 אנשים נפצעו אתמול בצהרים בהתנגשות בין אוטובוס לבין מכונית פרטית בצומת הרחובות שנקר וארלוזורוב בחולון. 3 אמבולנסים של מד"א הגישו עזרה ראשונה ופינו פצועים לבי"ח וולפסון. מצבם הוגדר כקל. (עתי"ם)

הולך רגל נדרס למוות

הולך רגל אלמוני כבן 70 נדרס למוות אתמול בצהריים, מפגיעת מכונית פרטית בדרך לוד 152 בתל אביב.

אמבולנס תט"ן של מד"א חשו למקום וניסו להגיש לו עזרה ראשונה, אך הרופא נאלץ לקבוע את מותו של האיש. (עתי"ם).

מרת מרים פערל הולצמן ע"ה

בירושלים הובאה אתמול למנוחות מרת מרים פערל הולצמן ע"ה, בתו של הרה"ח ר' צבי אריה אייכלר ז"ל ואשתו של יבלחט"א ר' הוד הולצמן, שעברה לאחר יסורים קשים ומכאובים שאותם קיבלה באהבה.

מרת מרים פערל ז"ל נולדה בשנת תרפ"ד וגדלה בשכונת בתי הונגרין בירושלים עיה"ק. השאירה אחריה דור ישרים מבורך. נטמנה בהר הזיתים בירושלים ליד קברי אבותיה.

מאסר ע"ת וקנסות למתפרעים בעקבות רצח אמדי הי"ד

בית משפט השלום בירושלים גזר אתמול עונשי מאסר על תנאי וקנסות על שני צעירים שהואשמו בהשתתפות בהתפרעויות בשכונת שמואל הנביא בעקבות רצח אמדי ז"ל. זהו גזר־דין ראשון בשורת המשפטים שנפתחו נגד המעורבים בהתפרעויות בשכונת שמואל הנביא ובגיר העתיקה בשער בית הדרה.

הועלו מחירי רסק עגבניות ותקליטים

מאת סופרנו הכלכלי

משרד התעשיה והמסחר אישר העלאת מחירי רסק עגבניות בעשרה אחוזים, עטרות ליבון בעשרה אחוזים, ותקליטים וקלטות שמע מוקלטות בששה אחוזים.

העלאות מחירים אלו אושרו על ידי משרד התעשיה והמסחר לאחר שבדיקה שערכו כלכלני המשרד הצביעה על הצורך לאשר לאור התייקרויות בתשומות הייצור של כל מוצר.

כלכלני משרד התעשיה מעריכים את השפעת ההתייקרויות הללו על המדד בפחות מעשירית האחוז.

אזלו תרכיבי החסון לשפעת

היום יגיע משלוח זול יותר מצרפת

כל תרכיבי החיסון נגד נגיף שפעת מזן סינגפור, אזלו מבתי המרקחת בארץ.

חוזר הודעות ההרגעה של משרד הבריאות, כי השפעת מן הזן החדש אינה אלימה יותר מקודמותיה, וכי החיסון נחוץ לסוגים מסויימים של אוכלוסיה, היתה הסתערות רבתי של לקוחות על בתי המרקחת בנסיון נואש לרכוש את התרכיב.

היום יובאו מצרפת 12 אלף תרכיבי חיסון נוספים שמחירם יהיה 10.60 ש"ח, זולים בכ־50 אחוז מן התרכיב שיובא השבוע מהולנד.

תרכיבים יועברו לבדיקה במעבדות הנגיפים בתל השומר והיום א' הם יופצו בבתי המרקחת.

ב־15 בינואר יגיעו לישראל 15 אלף יחידות חיסון נוספות וזה יהיה, ככל הנראה, המשלוח האחרון.

במשרד הבריאות צופים, כי בחודש ינואר תגיע לשיאה ההתפשטות מחלת השפעת, על סוגיה, בארץ ולאחר מכן, היא תרעך. (עתי"ם).

נותרו 7 ימים
לתום מבצע סל"ה
(התוכנית הגדולה)
פרטים בחנויות תפוצה

אופנת שרית
פאלוך
רח' מלכי ישראל 2 ירושלים
במלאות עשר לחנות נקיים בימי החנוכה
הנחה מיוחדת של 25%
על המלאי הקיים
בחג האורים החנות פתוחה לפנה"צ בלבד!!
להתראות

רצונך לדעת?
מהם הוראות גדולי הפוסקים
בנוגע לטיפול בגינות נוי ועציצים
רכוש עוד היום את הספר
שביעית הלכה למעשה
בהוצאת המכון לחקר החקלאות, ובית מדרש להלכה בהתיישבות
להשיג בחנויות הספרים ירושלים או בטל. 02-351579

מכון בית יעקב למורות י"ם
לחברתנו היקרה ברכה
ולכל המשפחה יחי'
קבלו נא את תנחומינו והשתתפותנו על פטירתה בדמי ימיה
של אמכם הצדקנית הרבנית
שרה זיסל ע"ה
מחנכת "בבית יעקב"
הרופא לשבורי לב ירפא שבריכם ובחומת ציון וירושלים תנוחמו
מורותיך מדריכותיך וחברותיך בכיתה ד"6

שערי אהרן
ב־7 כרכים
בחנויות הספרים
הפצה "תפוצה"
ובבית המחבר
הרב רוטר
רח' הרצל 30 ב"ב
טל. 03-700875
80 ש"ח
ב־3 תשלומים

בס"ד
מאי חנוכה?־דתנו רבנן!
ימי החנוכה המרומזים על "נר מצוה ותורה אור" הינם "ראש השנה לתלמידי חכמים".
לפני ארבע שנים ביום "זאת חנוכה" — יום קריאת "זאת חנוכת המזבח ביום המשח אותו מאת נשיאי ישראל" — נוסדה ע"י
כ"ק מרן האדמו"ר מצאנז־קלויזנבורג שליט"א
בעצה אחת עם נשיאי ישראל גדולי התורה שליט"א
ממלכת התורה
"מפעל הש"ס הכללי בהיכלי התורה"
בו לומדים כיום קרוב ל־2000 בני תורה, מכל חוגי ועדות עם התורה
☆
ביום זה, יחוג עם התורה את יום ההולדת הרביעית במעמד התעיני של
"הדינר השנתי"
בראשות גדולי התורה והחסידות שליט"א
ובתכנית עשירה ומגוונת
שייערך אי"ה במוצש"ק פר' מקץ (זאת חנוכה) באולמי "הדר" גבעתיים
☆
יהודי! מוקיר ואוהב תורה!
היה שותף לעשיה הגדולה.
תן ידך לביסוסה ולהמשך התנופה!
דמי הכניסה ל"דינר": 100 $ (תורמים קבועים: 50 $)
הזדרז והבטח את מקומך בין מחזיקי התורה
פנה עוד היום למשרדי מפעל הש"ס, רח' רבי עקיבא 111, בני ברק
ת"ד 620, טל. 03-787702 או
לטלפונים: 02-520783, 053-613676, 04-669088, 08-492330
מפעל הש"ס - ממלכת התורה
הדינר השנתי
תשמ"ז

"הכל לגן"
שמחי את ילדיך עם משחק הנשמר לעד!!

ספרית
בתי חנוכיות מזכוכית
במבחר גדול
רח' חזו"א 25
בני ברק

סט קלטות
הלכות שמיטה
המתנה המתאימה ביותר לחנוכה
שנת השמיטה
להשיג בחנויות הספרים וקסטות

לבית מרחץ בגאולה
דרוש בלן
עם ידע בסבכאות
תנאים טובים למתאים
המעונין יפנה לטל. 02-244872 בין השעות 12.30-10.30
ואחה"צ לטל. 02-285859

ספרית
חנוכיות במבחר גדול
מוכספים ונחושת ועוד
מיוחד לבני הישיבות
רח' חזו"א 25 ב"ב

לפני
וגם אחרי
הדלקת נרות
הש"ס
לנוער
לכל ימות השנה
להשיג בחנויות הספרים

חדש ב"חבקוק"!
מלכי ישראל 14 ירושלים
422868, 282093
משחק "חנוכה הגיע"
★ קלפים לחנוכה
★ פאזלים לחנוכה
★ מלחמת הסביבונים
★ חוברות עבודה וציוד לחנוכה
★ מדבקות לחנוכה
★ שעשועון

להבנה ולהכרה
כל מושגי בהלכות שביעית
רכוש עוד היום
את הלכסיקון
ערכי שמיטה

מבצע
ענק
עד 30% הנחה
חדרי שינה, ארונות סביב
שולחנות סלון, ארונות ספריה
רח' עקיבא 16 ב"ב 703934
ב"והיטי נעורים"

בחנוכה
לא נפסיק לשיר
עם הקלטת החדשה
של
ילדי
לונדון
הפצה ראשית
גל־פז

הסרט
רב העלילה והמתח
"הצונחים
אל המות"
יוקרן לנשים ובנות אי"ה
במוצש"ק פ' וישב נר ב' דחנוכה בשעה 8.00 בדיוק
באולם נוהדר רח' אור החיים 19 בבני־ברק
ההכנסות קודש לצדקה

יותר ויותר ילדים מצטרפים למשפחה הגדולה לקבוצת מאזיני קלטות נ.ש.מ.ה, אין זה פלא?! ילדים אוהבים נשמה.
יותר ויותר ילדים מצטרפים למשפחה הגדולה לקבוצת מאזיני קלטות נ.ש.מ.ה, אין זה פלא?! ילדים אוהבים נשמה.
יותר ויותר ילדים מצטרפים למשפחה הגדולה לקבוצת מאזיני

ספרית
כל מה שרצית לחנוכה
כוסיות, פתילות, נרות
שעוה וכו'
רח' חזו"א 25 ב"ב

אהאו!
אל תשכח
לצרפנו כמנויים
ל"מפעל
השערים"

זוהר
עם פירוש הסולם
21 חלקים
40 X 5 תשלומים

מוסדות ויזניץ בארה"ק
קרית ויזניץ בני ברק
ברכת מזל טוב נאמנה
לידידנו הנכבד הרה"ח המפורסם מוקיר ותומך תורה
מוה"ר עזריאל מוזס הי"ו ומשפ' הכבודה שיחי'
מלונדון
תלמיד בעל היד־משק אליעזר' זצוקללה"ה מוויזניצא
ולבנו האברך היקר מחשובי תומכי מוסדותינו הק'
מוה"ר מרדכי אשר מוזס הי"ו
ולמשפ' הכבודה שיחיו — מלונדון
לרגל שמחת הגיע הנכד — הבן
בנימין נ"י לעול התורה והמצוות
יהא רעוא שיזכו לרוות ממנו ומכל יוצ"ח רב עונג ונחת
ההנהלה

שוהם - שיווק שמיכות והלבשה
יהודה שחורי
בני־ברק, רח' חזון־איש 49 (בחצר)
חלוקי נשים ★ שמלות לילדות ★ סודרים ★ פיג'מות
וחולצות פלנל ★ כותנות־לילה ★ שמיכות ★ כלי־מיטה
★ מפות ★ מגבות ★
מבחר גדול במחירים נמוכים
מבצע חנוכה
מגבות "רחן" החל מ־7. ש"ח
מגבות "קנון" 4.50 ש"ח
סט למיטת נוער החל מ־33. ש"ח
שימו לב!
בחנוכה החנות פתוחה
1.30-10.00 בבקר 8.00-6.00 בערב
אל תחמיצו את ההזדמנות

הסתדרות מורי אגו"י בא"י
תא גננות
שלה 2 ת.ד. 184 בני ברק טלפון 701266
כנס גננות ארצי
גננות רשת גני הילדים של אגו"י החינוך העצמאי מוזמנות להשתתף
בכנס ארצי של גננות הרשת
שיתקיים אי"ה ביום רביעי ה' חנוכה ב"ט בכסלו תשמ"ז (31.12.86)
בשעה 10.00 בבוקר באולם "נוהדר" רח' אור החיים 19 בני ברק
הכנס יוקן בבעיות המיוחדות של גננות הרשת והמציאות ודרכים לפתרון הבעיות
הועדה היוזמת

תבלין
שמן סויה מזוכך
לטיגון
לבישול
ולסלטים

להשיג ברשתות
השיווק הגדולות
המשביר המרכזי
וברשת "היפרשוק"
של תנובה
מכיל 1000 סמ"ק
בהשגחת הבד"ץ
אגודת ישראל
לאמיתו! סופגניה מטוגנת בשמן "תבלין"

הכונו!
למוצש"ק פר' וישב ב"אולמי ויזניץ"
פרטים מחר ב"המודיע" עמוד ב'